

Strategija razvoja podeželja in urbanega kmetijstva Mestne občine Ljubljana za obdobje 2021–2027

**Strategija razvoja podeželja
in urbanega kmetijstva
Mestne občine Ljubljana
za obdobje 2021-2027**

Mestna občina
Ljubljana

Kolofon:

Strategija razvoja podeželja in urbanega kmetijstva Mestne občine Ljubljana za obdobje 2021–2027

Izdala	Mestna občina Ljubljana Oddelek za varstvo okolja, Odsek za razvoj podeželja Zarnikova 3, Ljubljana
Besedilo	Mestna občina Ljubljana: Gorazd Maslo, Maruška Markovčič ZaVita d.o.o.: Klemen Strmšnik, Matjaž Harmel, Matevž Premelč, Eva Harmel, Sabina Cepuš, Aleksandra Krajnc, Sašo Weldt, Jerneja Harmel Kmetijski inštitut Slovenije: Aleš Kolmanič, Tomaž Cunder, Peter Dolničar, Janez Sušin
Fotografije	arhiv MOL : Branko Čeak, E. Harmel, Uroš Hočevnar, Kaboompics, Ljubljanski grad, Maruška Markovčič, Primož Predalič, Branka Trčak, Dunja Wedam
Jezikovni pregled	Nadja Horvat, Soglasnik
Naklada	100
	Publikacija je brezplačna. Ljubljana, 2022

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

338.43(497.4Ljubljana)
63:331.2(497.4Ljubljana)
711.3(497.4Ljubljana)

STRATEGIJA razvoja podeželja in urbanega kmetijstva Mestne občine
Ljubljana za obdobje 2021–2027 / [besedilo Gorazd Maslo ... [et al.] ;
fotografije arhiv MOL]. - Ljubljana : Mestna občina, 2022

ISBN 978-961-6449-98-4
COBISS.SI-ID 125782531

	Predgovor župana	5
1	Ozadje priprave strategije	7
1.1	Namen in cilji SRPUK MOL 2021–2027	8
1.2	Proces priprave SRPUK MOL 2021–2027	8
2	Izhodišča za pripravo strategije	11
2.1	Zakonske podlage	11
2.2	Strateške podlage	12
2.2.1	Vsebinska razmejitev do ključnih strateških dokumentov	14
2.3	Sklepi in priporočila vrednotenja SRP MOL 2014–2020	15
2.4	Poudarki analize stanja na podeželju MOL	18
2.5	SWOT analiza z opredelitvijo ključnih izzivov	23
3	Strateški okvir SRPUK MOL 2021–2027	26
3.1	Vizija razvoja podeželja in urbanega kmetijstva	26
3.2	Cilji SRPUK MOL 2021–2027	27
4	Operativni okvir strategije razvoja podeželja MOL	31
4.1	Cilj 1 – Zagotovljeni ustrezni pogoji za kakovostno pridelavo hrane in doseganje višje stopnje samooskrbe	33
4.2	Cilj 2 – Dobro povezani ponudniki in ponudba podeželja	41
4.3	Cilj 3 – Osveščeni in odgovorni meščani, ki aktivno podpirajo podeželje	46
4.4	Cilj 4 – Vitalno, atraktivno in perspektivno podeželje z ohranjeno identiteto	51
4.5	Podporni mehanizmi	55
4.5.1	Tehnična podpora, strokovno svetovanje in komunikacija	55
4.5.2	Strateški projekti in krepitev mednarodne prepoznavnosti MOL	57
5	Finančni okvir in dinamika izvedbe strategije	61
5.1	Finančni okvir s predvideno dinamiko izvajanja po letih	61
5.2	Možni viri financiranja	64
6	Spremljanje in vrednotenje izvajanja strategije	68
	Priloga	
	Opis aktivnosti SRPUK MOL 2021–2027	73

Zeleno zaledje Ljubljane

Zoran Janković
župan Mestne občine Ljubljana

V Ljubljani se lahko pohvalimo, da več kot dve tretjini površine našega mesta pokrivajo kmetijska zemljišča in gozdovi. To so zelena pljuča Ljubljane in prostor, kjer delujejo številne kmetije, ki pridelujejo kakovostno lokalno hrano. V času, ko je lokalna samooskrba tako zelo pomembna, se urbani del mesta še toliko bolj naslanja na lokalne pridelovalce kakovostnih pridelkov in izdelkov, zato s številnimi programi in ukrepi spodbujamo njihovo delo ter nove, inovativne načine delovanja.

V Ljubljani smo že leta 2007 stopili na pot trajnostnega razvoja mesta, v katerem skrbimo za kakovostno življenje meščank in meščanov v zelenem, čistem, varnem in prijaznem mestu in v katerem želimo, da bi tudi generacije, ki prihajajo za nami, imele vsaj tako urejeno okolje in naravo, kot ju imamo mi. Pri tem pomembno vlogo igra tudi skrb za razvoj podeželja, ki smo jo začrtali v Strategiji razvoja podeželja in urbanega kmetijstva Mestne občine Ljubljana za obdobje 2021–2027.

Da smo v Ljubljani na pravi poti, dokazujejo tudi številna mednarodna priznanja in nagrade. Potem, ko je Ljubljana leta 2016 nosila naziv zelena prestolnica Evrope, se je lani zavihtela na sam vrh lestvice vseh dosedanjih zelenih prestolnic, v letu 2022 pa ponosno nosimo še naziv najboljše destinacije Evrope, ki so nam ga podelili popotniki z vsega sveta. Kot so izpostavili, je Ljubljana zeleni čudež sredi Evrope.

Ljubljana je mesto, v katerem vsak dan izboljšujemo kakovost življenja naših meščank in meščanov. Je odprto mesto, v katerem različni živimo v medsebojnem spoštovanju in kjer so naše glavne vrednote solidarnost, strpnost in tovarištvo.

Vabljeni k branju strategije razvoja podeželja in urbanega kmetijstva.

Ozadje

1

Ozadje priprave strategije

V programskem obdobju 2021–2027 oblikuje Mestna občina Ljubljana (v nadaljevanju MOL) nove strateške usmeritve za razvoj podeželja. Te temeljijo na vsebinah, ki jih je zasnovala in gradila v programskem obdobju 2014–2020. Gre za specifične strateške usmeritve, ki se osredotočajo na kmetijstvo (tudi posebne oblike, kot je ekološko kmetijstvo), gozdarstvo, samooskrbo, gospodarske dejavnosti na podeželju, promocijo podeželja, delo s prebivalstvom itd. na območju MOL, pri čemer druga področja pušča ob strani (urejanje infrastrukture, zdravstvo, šolstvo ...).

Izhodišča za oblikovanje strategije za novo programsko obdobje temeljijo na kazalnikih in podatkih strateških usmeritev za obdobje 2014–2020, zasnovana pa so tako, da bodo omogočala dobro strokovno osnovo za daljše časovno obdobje. V tem pogledu gre torej za neke vrste nišno strategijo, ki se s svojimi cilji in ukrepi postavlja ob bok nacionalnemu Strateškemu načrtu skupne kmetijske politike 2021–2027.

MOL bo ustvarjala primerne pogoje za nadaljnji razvoj kmetijstva in drugih dejavnosti, povezanih s kmetijstvom na podeželju in v urbanem okolju, ter kmete spodbujala, da svoje načrte uresničijo tudi z državnimi sredstvi. MOL bo ustvarjala tudi pogoje za boljšo samooskrbo prebivalcev MOL, kjer bo poleg podeželja vključevala tudi urbane površine in spodbujala razvoj urbanega kmetijstva.

Ob tem je treba razumeti, da bodo sredstva MOL za naložbe predvsem zagonska in namenjena vsebinam in obsegom naložb, ki podpirajo specifične cilje te strategije, za katere morda drugi viri financiranja niso na voljo. Za doseg ciljev bo treba kombinirati ukrepe, kot so dodelitev sredstev za naložbe na kmetijskih gospodarstvih, izobraževanje, izvajanje monitoringov na kmetijskih zemljiščih, omogočanje razvoja v prostoru (sprememba Občinskega prostorskega načrta (v nadaljevanju: OPN) za kmetije itd.), izvedbe agrarnih operacij, spodbujanje kratkih verig, promocije, razvoj »blagovnih« znamk, delo s civilno družbo itd.

1.1 Namen in cilji SRPUK MOL 2021–2027

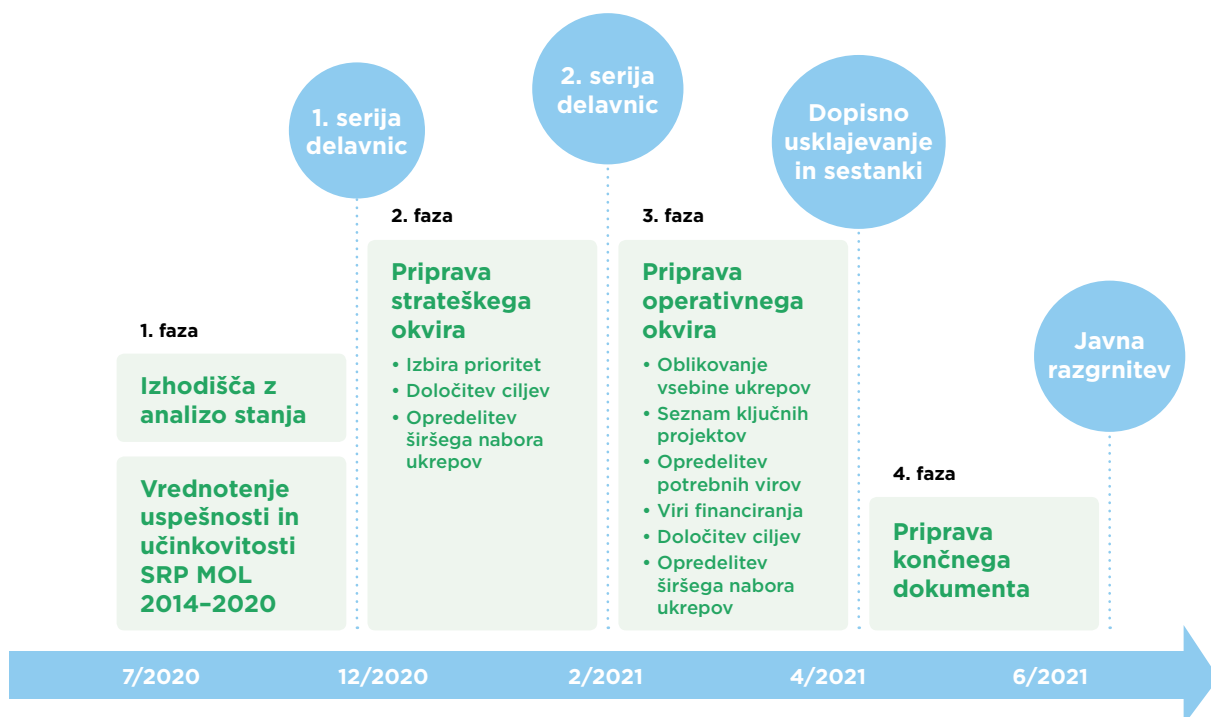
Strategija razvoja podeželja in urbanega kmetijstva Mestne Občine Ljubljana za obdobje 2021–2027 (v nadaljevanju **SRPUK MOL 2021–2027**) predstavlja ključen strateški dokument razvoja podeželja in urbanega kmetijstva na lokalni ravni, s katerim želi MOL umestiti potenciale in potrebe podeželja ter samooskrbe s hrano v svoj širši strateški okvir. Ob tem je treba razumeti, da ne gre za prvi tak dokument – prav nasprotno, gre za četrti strateški dokument, katerega cilji so:

- nadgraditi dosežke preteklih programskih obdobj na podlagi poglobljenega razumevanja doseženih rezultatov in trenutnega stanja znotraj MOL,
- odgovoriti na potrebe in izkoristiti prepoznane priložnosti ter potenciale podeželja in urbanega kmetijstva znotraj MOL,
- okrepiti sodelovanje med ključnimi deležniki, ki lahko aktivno prispevajo k operativni izvedbi strategije,
- nasloviti ključne razvojne priložnosti in odgovoriti na ključne razvojne izzive,
- prepoznati, oblikovati in podpreti ključne projekte tako na lokalni kot nacionalni in mednarodni ravni,
- opredeliti ključne korake za operativno izvedbo strategije z akcijskim načrtom in možnimi viri financiranja.

1.2 Proces priprave SRPUK MOL 2021–2027

Proces priprave SRPUK MOL 2021–2027 je bil razdeljen v naslednje štiri ključne faze:

- V prvi fazi sta bila vzporedno pripravljena »Izhodišča z analizo stanja« ter »Vrednotenje uspešnosti in učinkovitosti SRP MOL 2014–2020«. Z obema dokumentoma je bilo pridobljeno poglobljeno razumevanje tako stanja kot ključnih razvojnih trendov na območju MOL, ki se izkazujejo v dosežkih predhodno veljavne strategije. V času njune priprave so bile izvedene posvetovalne delavnice s končnimi uporabniki in strokovno javnostjo s ciljem pridobitve čim širšega nabora tematik, razvojnih idej, predlogov za operativno izboljšavo izvajanja strategije in tudi usmeritev za pripravo strateškega okvira.
- V drugi fazi je bil v okviru projektne skupine oblikovan osnutek strateškega okvira, ki se je prek serije usklajevalnih sestankov s predstavniki MOL nadgrajeval in dopolnjeval. Zaradi ukrepov, povezanih s pandemijo COVIDA-19, druge serije delavnic ni bilo mogoče izvesti skladno s predvideno časovnico in v predvideni obliki. Posledično je projektna skupina nadaljevala svoje delo s pripravo osnutka operativnega okvira, glede vključevanja javnosti pa je bila sprejeta odločitev, da se oblikujejo tri fokusne skupine – oddelki in službe ter javni zavodi in podjetja MOL, strokovna javnost in končni uporabniki. Osnutek obeh okvirov je bil kot delovno gradivo vnaprej posredovan članom fokusnih skupin, ki so bili pozvani, da svoje mnenje izrazijo najprej prek spletne ankete, nato pa še prek spletnih delavnic.

PROCES PRIPRAVE SRPUK MOL 2021-2027

- V tretji fazi je bil na podlagi komentarjev in predlogov za izboljšavo pripravljen osnutek SRPUK MOL 2021-2027, ki je bil ponovno posredovan ključnim organom MOL z namenom pridobitve končnih komentarjev glede ukrepov in aktivnosti. V tem času je bil zaradi boljše uskladitve vsebine strategije izveden tudi usklajevalni sestanek znotraj Oddelka za varstvo okolja MOL.
- V četrti fazi je projektna skupina pripravila predmetni dokument SRPUK MOL 2021-2027 in ga posredovala v javno razgrnitev, ki je potekala od 1. julija do 8. avgusta 2021.
- Javni razgrnitvi sta sledila uskladitev z vsemi podanimi komentarji in oblikovanje predloga SRPUK MOL 2021-2027 za obravnavo in sprejem v Mestnem svetu Mestne občine Ljubljana.

Izhodišča

2

Izhodišča za pripravo strategije

2.1 Zakonske podlage

Pri izdelavi SRPUK MOL 2021-2027 so bile upoštevane naslednje relevantne področne zakonske podlage in njihovi podzakonski predpisi:

- **Zakon o lokalni samoupravi** ([Povezava¹](#))

(Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO, 11/18 – ZSPDLS-1, 30/18, 61/20 – ZIUZEOP-A in 80/20 – ZIUOOPE)

Ta zakon določa, da Občina za zadovoljevanje potreb svojih prebivalcev opravlja številne naloge, med drugim omogoča pogoje za gospodarski razvoj občine in v skladu z zakonom opravlja naloge s področja gostinstva, turizma in kmetijstva.

- **Zakon o kmetijstvu** ([Povezava²](#))

(Uradni list RS, št. 45/08, 57/12, 90/12 – ZdZPVHVVR, 26/14, 32/15, 27/17 in 22/18)

Ta zakon določa, da lahko Občina uvede ukrepe razvoja podeželja, ki ne smejo biti v nasprotju z nacionalnim programom razvoja podeželja, predpisi za izvedbo ukrepov kmetijske politike in predpisi Unije. Sredstva za takšne ukrepe zagotovi Občina v svojem proračunu.

- **Zakon o kmetijskih zemljiščih** ([Povezava³](#))

(Uradni list RS, št. 71/11 – uradno prečiščeno besedilo, 58/12, 27/16, 27/17 – ZKme-1D in 79/17)

Ta zakon ureja varstvo kmetijskih zemljišč in njihovo upravljanje, tako da določa njihovo razvrstitev, rabo in obdelovanje, njihov promet in zakup, agrarne operacije in skupne pašnike. Določbe tega zakona se smiselno uporabljajo tudi za gozdove, če ni z zakonom drugače določeno. Cilji tega zakona so:

- ohranjanje in izboljševanje pridelovalnega potenciala ter povečevanje obsega kmetijskih zemljišč za pridelavo hrane;
- trajnostno ravnanje z rodovitno zemljo;
- ohranjanje krajine ter ohranjanje in razvoj podeželja.

Občina mora predmetni zakon upoštevati pri opravljanju svoje naloge prostorskega načrtovanja, določiti trajno varovana in ostala kmetijska zemljišča, tako varovati ta naravni vir in omogočiti trajnostno izrabo njegovih potencialov. Prav tako lahko odkupi kmetijska zemljišča, izvaja in zagotavlja sredstva za komasacijo kmetijskih zemljišč ali druge agrarne operacije ter upravlja različne infrastrukturne sisteme (npr. namakalne, osuševalne itd.).

- **Zakon o gozdovih** ([Povezava⁴](#))

(Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16)

Ta zakon ureja varstvo, gojenje, izkoriščanje in rabo gozdov ter razpolaganje z gozdovi kot naravnim bogastvom s ciljem zagotovitve trajnostnega sonaravnega ter večnamenskega gospodarjenja v skladu z načeli varstva okolja in naravnih vrednot,

1 www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO307

2 www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4716

3 www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO541

4 www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO270

trajnega in optimalnega delovanja gozdov kot ekosistema ter uresničevanja njihovih funkcij.

Občina mora predmetni zakon upoštevati pri opravljanju svoje naloge prostorskega načrtovanja in se aktivno vključevati v proces priprave gozdnogospodarskih načrtov. Občina je upravljavec gozdnih prometnic in lahko na njih določa posebne prometne režime. Prav tako lahko Občina razglasi gozd s posebnim pomenom, požarno ogrožene gozdove, omejuje nabiranje plodov v gozdu in na druge načine aktivno sodeluje v upravljanju tega naravnega vira oz. omogoča trajnostno izrabo njegovih potencialov. Občina ima predkupno pravico pri odkupu gozda.

- **Zakon o divjadi in lovstvu ([Povezava](#)⁵)**

(Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08, 46/14 – ZON-C, 31/18, 65/20 in 97/20 – popr.)

Ta zakon ureja upravljanje divjadi, ki obsega načrtovanje, ohranjanje, trajnostno gospodarjenje in spremljanje stanja divjadi ter načine njihovega izvajanja. Občina sodeluje pri pripravi strokovnih podlag za določitev meja lovskega upravljaljskega območja in izvaja ukrepe varstva in vlaganj v naravne vire.

- **Zakon o sladkovodnem ribištvu ([Povezava](#)⁶)**

(Uradni list RS, št. 61/06)

Ta zakon ureja sladkovodno ribištvo kot upravljanje ribolovnih virov v celinskih vodah. Občina oz. lokalna skupnost poda mnenje o osnutku načrta ribiškega upravljanja na ribiškem območju.

- **Zakon o zdravstvenem varstvu rastlin ([Povezava](#)⁷)**

(Uradni list RS, št. 62/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/10, 40/14 – ZIN-B in 21/18 – ZNOrg)

Ta zakon določa zdravstveno varstvo rastlin, biotično varstvo rastlin, pridobivanje, izmenjavo podatkov in informacijski sistem, stroške in odškodnine, javno službo zdravstvenega varstva rastlin, določa organe, ki so odgovorni za uresničevanje tega zakona, in inšpekcijsko nadzorstvo ter ureja ukrepe in obveznosti v zvezi s pojavom, preprečevanjem vnosa in širjenja ter zatiranjem škodljivih organizmov na rastlinah, rastlinskih izdelkih in nadzorovanih predmetih. Občine morajo pri sprejemanju predpisov in drugih aktov iz svoje pristojnosti upoštevati določene fitosanitarne ukrepe za preprečevanje širjenja in zatiranje škodljivih organizmov in škodljivih rastlin znotraj območij občin.

2.2 Strateške podlage

SRPUK MOL 2021–2027 predstavlja nadaljevanje razvoja podeželja, kot ga je opredelila predhodna [Strategija razvoja podeželja Mestne občine Ljubljana v programskem obdobju 2014–2020](#)⁸ (v nadaljevanju SRP MOL 2014–2020). Slednja je tako v procesu priprave SRPUK MOL 2021–2027 predstavljala ključni izhodiščni dokument.

Poleg tega so bile ob izdelavi SRPUK MOL 2021–2027 upoštevane tudi naslednje relevantne strateške podlage na lokalni ravni:

5 www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3780

6 www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3600

7 www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO2247

8 www.ljubljana.si/sl/moja-ljubljana/podezelje/strategija-razvoja-podezelja

- **Vizija Ljubljana 2025** ([Povezava⁹](#))

Vizija »Ljubljana 2025« je izpostavila tri smernice razvoja mesta:

- Ljubljana bo idealno mesto – Ljubljana bo ostala privlačno, človeku prijazno mesto v zelenju (75 % mesta predstavljajo zelene površine);
- Ljubljana bo sonaravno mesto – zagotavljali bomo neposreden dostop do odprtega prostora in povezanosti krajinskega sistema;
- Ljubljana bo vseslovenska metropola – še naprej bomo zagotavljali varnost in spoštovanje drugačnosti, krepili raznolikost in nadgrajevali že sedaj visoko kakovost bivanja.

- **Občinski prostorski načrt Mestne občine Ljubljana** ([Povezava¹⁰](#))

Strateški del OPN določa izhodišča in cilje ter zasnovo prostorskega razvoja občine, usmeritve za razvoj poselitve in celovito preno, razvoj v krajini, določitev namenske rabe zemljišč in prostorskih izvedbenih pogojev ter zasnovo gospodarske javne infrastrukture lokalnega pomena, območja naselij in območja razpršene poselitve.

Izvedbeni del OPN določa podrobnejše prostorske izvedbene pogoje, območja podrobne namenske rabe prostora in je neposredna pravna podlaga za vse posege za prostor v občini. Določa tudi območja, za katera bodo izdelani občinski podrobni prostorski načrti (OPPN), ki so namenjeni nepozidanim območjem, območjem celovite prenove in zahtevnejšim infrastrukturnim objektom, ter vsebuje usmeritve za njihovo pripravo.

- **Strategija razvoja mestnih gozdov Ljubljane 2020–2045** ([Povezava¹¹](#))

Ta strategija opredeljuje vizijo in dolgoročne prioritete celovitega razvoja urbanih gozdov Ljubljane. Strategija je podlaga za upravljanje urbanih gozdov, ki bo zagotavljalo kakovosten življenjski prostor za prebivalce. Strategija izraža/upošteva interes lokalne skupnosti do gozdov v mestu in njegovi neposredni okolici ter prispeva k odgovornemu načrtovanju gospodarjenja z gozdovi.

- **Strategija Mestne občine Ljubljana za mlade 2016–2025** ([Povezava¹²](#))

Ta strategija predstavlja razvojni dokument, ki mlade upošteva in jih vključuje v vse razvojne vidike mesta.

- **Strategija razvoja turistične destinacije Ljubljana in ljubljanska regija (SRTdL) 2021–2027** ([Povezava¹³](#))

Ta strategija opredeljuje vizijo in cilje razvoja turistične destinacije Ljubljana. Pri tem se ne osredotoča le na obiskovalce, temveč tudi na lokalne prebivalce, zato turistični razvoj usmerja v zagotavljanje sobivanja lokalnega prebivalstva in obiskovalcev. Pobude v strategiji so oblikovane tudi s ciljem preusmeritve turističnih tokov izven mestnega jedra in okoljske razbremenitve prostora.

9 www.ljubljana.si/sl/o-ljubljani/vizija-ljubljane-2025

10 www.ljubljana.si/sl/aktualno/strategija-razvoja-urbanizem-obcinski-prostorski-nacrt

11 www.ljubljana.si/sl/aktualno/strategija-razvoja-urbanizem-obcinski-prostorski-nacrt

12 www.mladizmaj.si/wp-content/uploads/2017/06/strategija-mol-za-mlade-2016-2025.pdf

13 www.visitljubljana.com/sl/turizem-ljubljana/vizija-in-strategija/strategija-razvoja-2021-2027

Ob tem velja opozoriti, da so bile v času priprave tega dokumenta v različnih fazah priprave tudi naslednje relevantne strategije na državni ali lokalni ravni:

- Uredba o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja v programskem obdobju 2021–2027,
- Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023–2027,
- Vizija Ljubljane 2045,
- Program varstva okolja MOL 2021–2027,
- Krožni potenciali Ljubljane 2021–2027 s pogledom Ljubljana, krožno mesto 2045.

Ker slednje do trenutka priprave tega dokumenta še niso bile dokončane, jih pri pripravi ni bilo mogoče upoštevati, vendar kljub temu poudarjamo, da je SRPUK MOL 2021–2027 upoštevala njihove trenutno veljavne ekvivalente ter splošne smernice razvoja v Ljubljani, Sloveniji in EU. Prav tako se je projektna skupina, ki je pripravila SRPUK MOL 2021–2027, udeležila več delavnic v procesih priprave navedenih dokumentov ter s tem dosegla največjo možno mero skladnosti tudi z navedenimi dokumenti.

2.2.1 Vsebinska razmejitev do ključnih strateških dokumentov

Ob tem ugotavljamo, da se določene strategije na lokalni ravni vsebinsko prekrivajo in dopolnjujejo. Posledično je bilo treba v procesu priprave vsebino SRPUK MOL 2021–2027 vsebinsko razmejiti od ostalih strategij oz. poskrbeti za vsebinske navezave na ostale strateške dokumente.

Glede na to, da sta bila tako *Uredba o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja v programskem obdobju 2021–2027* kot *Strateški načrt skupne kmetijske politike 2021–2027* v času oblikovanja tega dokumenta šele v fazi priprave, so bile vsebinske navezave zagotovljene predvsem prek upoštevanja splošnih področnih dostopnih usmeritev na ravni EU, vsekakor pa se bodo ukrepi in aktivnosti SRPUK MOL 2021–2027 izvajali skladno z novim pravnim in vsebinskim okvirom, ki ga bosta na nacionalni ravni vzpostavila oba navedena dokumenta.

S pripravljavci dokumentov *Program varstva okolja MOL 2021–2027* in *Krožni potenciali Ljubljane 2021–2027 s pogledom Ljubljana, krožno mesto 2045* je prišlo do dogovora, da se bo SRPUK MOL 2021–2027 poleg osrednjih vsebinskih področij (kmetijstvo, gozdarstvo, ohranjanje in razvoj podeželja ipd.) vsebinsko posvetila predvsem prednostnima področjema samooskrba in urbano kmetijstvo, medtem ko vsebinsko ne bo podrobneje obravnavala tematik, kot je na primer ravnanje z zavržki hrane – s tem se bo ukvarjala strategija *Krožni potenciali Ljubljane 2021–2027 s pogledom Ljubljana, krožno mesto 2045* – ali varovanje okolja in njegovih elementov – s tem se bo ukvarjal *Program varstva okolja MOL 2021–2027*.

Ob tem SRPUK MOL 2021–2027 z ostalimi navedenimi strateškimi podlagami na ravni posameznih ukrepov prepoznava priložnosti za ustvarjanje dodatnih sinergij. Na tem mestu velja izpostaviti še Strategijo lokalnega razvoja Lokalne akcijske skupine na območju MOL, ki bo pripravljena v okviru prihodnjega programskega obdobja. SRPUK MOL 2021–2027 namreč na eni strani predstavlja pomembno podlago za njeno pripravo, obenem pa prav tako kot v ostalih primerih prepoznava priložnosti za ustvarjanje dodatnih sinergij.

Menimo, da je SRPUK MOL 2021–2027 skladno z navedenim ustrezno razmejila svoja vsebinska področja, ki jih naslavlja. Navezave na ostale strateške dokumente so opredeljene v opisu posameznih ukrepov.

2.3 Sklepi in priporočila vrednotenja SRP MOL 2014–2020

Kot eden prvih korakov v procesu priprave SRPUK MOL 2021–2027 je bilo izvedeno vrednotenje predhodne SRP MOL 2014–2020. V nadaljevanju podajamo ključne ugotovitve in priporočila vrednotenja, ki so sicer v celoti predstavljena v okviru dokumenta *Strategija razvoja podeželja Mestne občine Ljubljana za obdobje 2021–2027 – Vmesno poročilo (december 2020)*.

Splošne ugotovitve:

V obdobju 2014–2020 je bilo za delovanje Oddelka za varstvo okolja, Odseka za razvoj podeželja MOL in izvedbo vseh ukrepov, opredeljenih v SRP MOL 2014–2020, v celoti namenjeno približno tri milijone evrov. Z namenom povečanja stopnje samooskrbe je tako MOL v okviru SRP MOL 2014–2020:

- podpirala predvsem manjše kmetije in jim omogočala razvoj v prostoru,
- promovirala višje standarde pridelave in vzreje, trajnostno gospodarjenje ter krepitev kmetij prek diverzifikacije in ustvarjanja dodane vrednosti osnovnih izdelkov,
- skrbela za stalen razvoj in dvig prepoznavnosti podeželja in tudi njegovo ohranjanje ter delovanje različnih interesnih skupin,
- krepila kratke razvojne verige in povezovanje deležnikov za skupen nastop na trgu,
- izobraževala in osveščala tako kmete kot potrošnike.

SRP MOL 2014–2020 je svoje cilje naslavljal s kombinacijo ukrepov vseh treh strateških ciljev, ki jih je komplementarno dopolnjevala z ostalimi rednimi nalogami Oddelka za varstvo okolja, Odseka za razvoj podeželja MOL, s tem pa **na območju MOL ustvarjala primerne pogoje za nadaljnji razvoj kmetijstva in drugih dejavnosti, povezanih s kmetijstvom na podeželju**. Kljub navedenemu SRP MOL 2014–2020 s svojimi ukrepi in razpoložljivimi sredstvi ne zmore kljubovati splošnim okoljskim, družbenim in gospodarskim trendom v Sloveniji, EU in širše, zato je treba razumevanje njenih dosežkov vrednotiti tudi ob upoštevanju njenih navedenih specifik. V tem pogledu gre torej za nišno strategijo, ki s svojimi cilji in ukrepi dopolnjuje nacionalni Program razvoja podeželja na specifičnih področjih dela in za ciljne skupine, ki svojih izzivov ne morejo nasloviti v nacionalnem okviru. **SRP MOL 2014–2020 tako predvsem uspešno odgovarja na specifične izzive podeželja MOL, slednjega povezuje in krepi s posredovanjem znanja in razvojem novih idej.**

Priporočila, vezana na strateški cilj 1: Zagotoviti kakovostne dobrine kmetijstva in gozdarstva iz ohranjenega okolja z namenom samooskrbe Mestne občine Ljubljana

- a) Glede na neugodne splošne trende v kmetijstvu je prepoznana **potreba po operativnem preoblikovanju strateškega cilja 1** (predvsem operativnega cilja 1.1) v okviru SRPUK MOL 2021–2027, tako da bo lahko MOL učinkovito naslavljal potrebe upravičencev na zanje vabljen način, hkrati pa še vedno prispevala k izboljšanju splošnih pogojev za kmetovanje na območju MOL. Tu sta ključna predvsem razumevanje dejanskih potreb upravičencev in dobra ocena njihove zainteresiranosti. Odgovori na obe vprašanji lahko pomenijo tudi ožji izbor sofinanciranih aktivnosti in okrepitev finančnega okvira na ravni odobrene vloge.

- b) Če želi MOL v okviru SRPUK MOL 2021–2027 povečati delež podprtih kmetijskih gospodarstev, je treba dobro oceniti bazen potencialnih upravičencev ter preveriti oz. **preoblikovati robne pogoje razpisov** glede na lastnosti morebitnih zainteresiranih upravičencev. Prav tako je treba **vzpostaviti jasne komunikacijske in informacijske kanale** z upravičenci ter **zagotoviti aktivnejše komuniciranje v času izvajanja strategije**. Komuniciranje je na drugi strani neposredno povezano tudi z uspešnim trženjem in tu se kaže potencial, ki ga je treba v času priprave SRPUK MOL 2021–2027 vsekakor nasloviti.
- c) Ne glede na podani priporočili **kot pozitivno izpostavljamo prilagodljivost MOL**, ki je omogočila enostavno in nemoteno prelivanje sredstev med strateškimi cilji in s tem hkrati tudi to, da so se načrtovana, a nedodeljena sredstva pri strateškem cilju 1 in strateškem cilju 3 uspešno porabila za doseganje nadpovprečnih rezultatov pri strateškem cilju 2. **Takšen pristop** je vsekakor priporočljivo **ohraniti tudi v procesu priprave in operativne izvedbe SRPUK MOL 2021–2027**.

Priporočila, vezana na strateški cilj 2: Povečanje števila raznolikih dejavnosti na podeželju

- a) MOL je bila **uspešna pri izvajanju strateškega cilja 2 SRP MOL 2014–2020**, kar je zlasti posledica nepričakovano visokega zanimanja upravičencev za sofinanciranje projektov s področja **naložb v predelavo kmetijskih pridelkov ter razvoj turizma na podeželju**. Porast zanimanja v zadnjih letih izvajanja strategije je bil predvsem posledica zaostrenih pogojev poslovanja v kmetijstvu in posledične spremembe miselnosti upravičencev, ki so spoznali, da morajo poiskati načine, kako svojim osnovnim izdelkom zagotoviti dodano vrednost in si s tem zagotoviti stabilnejše in uspešnejše poslovanje.
- b) MOL je sicer takšno spremembo v miselnosti predvidela in jo podprla prek izobraževanj v okviru SRP MOL 2014–2020, žal pa v okviru izobraževanj ni zagotovila spremljanja nadaljnjega razvoja udeležencev izobraževanj, zato o učinkih tovrstne podpore ni bilo mogoče sklepati. Ob tem se je treba zavedati, da je k spremembi miselnosti pogosto prispevala tudi menjava generacij na kmetijskih gospodarstvih, saj so mladi prevzemniki pogosto bolj odprti za nove poslovne priložnosti in diverzifikacijo dejavnosti. Gre za trend, ki se bo v prihodnosti verjetno še bolj okreplil in ga je v SRPUK MOL 2021–2017 vsekakor treba nasloviti. Ob tem je smiselno **zagotoviti tudi ciljno usmerjen sistem izobraževanj**, ki bo temeljil na spremljanju razvoja udeležencev izobraževanj in bo MOL podal jasne povratne informacije o napredku podprtih kmetijskih gospodarstev.
- c) **Med upravičenci sta se v preteklem obdobju izoblikovali dve različni ciljni skupini z različnimi interesi**. Na eni strani tisti z jasno izraženo željo po nadaljnji diverzifikaciji – včasih že pretirani, kar kliče po strokovni podpori pri specializaciji, na drugi strani pa tisti, ki jih diverzifikacija ne zanima ali pa zanjo nimajo znanja, zmogljivosti ali zagonskih sredstev. **Prvi skupini velja tako v okviru SRPUK MOL 2021–2027 ponuditi predvsem strokovno podporo**, pomoč pri specializaciji in razvoju podjetniških zmogljivosti ter dostop do dobrih praks, **drugi pa motivacijske in izobraževalne programe, zagonska sredstva in možnost vstopa v kratke verige** po načelu »poštene trgovine«. V tem procesu bo v prihodnjem programskem obdobju ključno predvsem vključevanje drugih strokovnih služb MOL.

- d) Posebno priložnost, prepoznano v fazi vrednotenja, predstavljajo **razvoj »socialnih kmetij« in »pedagoških kmetij«** ter njihove povezave z javnimi zavodi – ne le vrtci in šolami, temveč tudi domovi za starejše, zdravstvenimi ustanovami ipd.
- e) Na podlagi izkušenj iz preteklega programskega obdobja MOL kot osrednjo aktivnost za dvig prepoznavnosti podeželja prepoznava predvsem **Festival ljubljanskega podeželja**, ki bi ga bilo treba **vsebinsko okrepiti, programsko razširiti in prenoviti kot sezonski dogodek** (tri- do štirikrat letno) in pod okriljem katerega bi se izvajala večina promocijskih dogodkov. Obenem bi moral festival »zapustiti središče mesta« in se razpršeno organizirati po četrtnih skupnostih MOL. Ob tem bi se nemoten in stalen dostop do lokalnih pridelkov in storitev zagotavljal prek »tržnice lokalnih izdelkov«. Navedeno seveda ne bi vplivalo na tradicionalne dogodke, ki pa sami ne omogočajo takšnih razvojnih in prebojnih možnosti. Prav tako se kaže potreba po programski prenovi tradicionalnih dogodkov, ki se ne odzivajo na potrebe in pričakovanja ciljnih skupin.

Priporočila, vezana na strateški cilj 3: Skrb za razvoj socialnega kapitala in ohranitev identitete podeželja

- a) Na podlagi izkušenj preteklega programskega obdobja je MOL prepoznala potrebo po še večji **usmeritvi Lokalne akcijske skupine (v nadaljevanju LAS) v potrebe podeželja in naslavljanju predvsem manjših projektov**, ki imajo na podeželju večji odmev in so dobro sprejeti, hkrati pa pomenijo neposredno spodbudo razvoja podeželja. V tem kontekstu je bila kot zanimiva prepoznana tudi priložnost povezovanja in skupnega LAS »Sožitje med mestom in podeželjem« z drugimi LAS-i.
- b) Prepoznana je bila **dokaj nizka stopnja izkoriščenosti potencialov društev** – slednja so večinoma brez aktivnih animatorjev oz. ključnih nosilcev in delujejo bolj ali manj po sistemu »inercije«, s čimer pa prihaja do vsebinske oz. programske stagnacije društev. Z vidika SRPUK MOL 2021–2027 je tako treba nasloviti vprašanje opolnomočenja društev ter krepitve njihovega delovanja in programov. Ob tem je bil izražen predlog, da se za društva oblikuje poseben poziv za ključne nosilce aktivnosti, ki se jih nato vključi v aktiven izobraževalni program, obenem pa se jih uporabi kot koordinatorje aktivnosti med društvi, MOL in drugimi deležniki.
- c) Ena ključnih pomanjkljivosti, sicer uspešno in obsežno izvedenega sistema izobraževanj in animacijskih delavnic z deležniki, je odsotnost sistematičnega sistema zbiranja povratnih informacij udeležencev oz. spremljanja njihovega razvoja, kar je treba v SRPUK MOL 2021–2027 ustrezno nasloviti. Še pomembnejše je **oblikovanje ciljno usmerjenega in vsebinsko zanimivega programa izobraževanj**, na podlagi katerega se bodo lahko izbrali ustrezni nosilci za njegovo izvedbo.
- d) **Za uspešen obstoj in upravljanje tematskih poti so ključni skrbniki tematskih poti**, katerih identifikacijo je treba nasloviti v okviru SRPUK MOL 2021–2027. Enako pomembno je zagotoviti dostop do začetnih in končnih točk tematskih poti z javnim prevozom (npr. LPP) – vsaj v ključnih terminih, npr. ob koncih tedna. Tako bi veljalo razmisliti **o preoblikovanju tematskih poti** (ob podpori ustreznih strokovnih služb) na način, ki bo bolj upošteval pričakovanja in potrebe ciljnih skupin.

2.4 Poudarki analize stanja na podeželju MOL

Ukrepi v SRPUK MOL 2021–2027 temeljijo na analizi stanja na območju MOL. V nadaljevanju podajamo ključne ugotovitve analize stanja, ki je sicer v celoti predstavljena v okviru dokumenta *Strategija razvoja podeželja Mestne občine Ljubljana za obdobje 2021–2027 - Vmesno poročilo (december 2020)*.

SRPUK MOL 2021–2027 je glede na možnosti razvoja kmetijstva opredelila naslednje večje zemljepisne celote:

- **območje prednostnega razvoja kmetijstva** na kmetijskih zemljiščih največje ustreznosti – ravninsko območje z najboljšimi kmetijskimi zemljišči,
- **območje zadržanega razvoja kmetijstva** na zemljiščih, kjer je zahtevano varstvo vodnih virov,
- **območje razvoja kmetijstva na barju** oziroma pretežno oglejenih tleh,
- **območje razvoja predvsem sadjarstva**, v Posavskem hribovju in na Rašici.

Kot potencialno območje za možen razvoj urbanih oblik pridelave hrane je strategija zgornjim štirim dodala še **urbano območje mesta Ljubljana** – območje obsega ves urbaniziran prostor mesta Ljubljana in njegove robove, mogoče so posebne oblike pridelave hrane, kot so vrtničarstvo, pridelava hrane na balkonih, zelenih strehah in stenah, urbano čebelarstvo ipd.

Naravne danosti na območju MOL in podnebne spremembe

Naravne danosti za kmetijstvo v Sloveniji in tudi na območju MOL niso najugodnejše. Večina »kmetijskih zemljišč največje ustreznosti« na Ljubljanskem polju kljub razmeroma visoki bonitetni oceni ne spada med najkakovostnejša kmetijska zemljišča, saj gre v večini primerov za plitva peščena tla na prodih in peskih z majhno zmogljivostjo tal za zadrževanje vode, ki so občutljiva na sušo, ali pa za mokra tla, potrebna hidromelioracij. Dodatno je **kmetijstvo kot gospodarska panoga močno omejeno na območjih varovanja** vodnih virov, prav tako na Ljubljanskem barju, ki je v velikem delu omejeno z Naturo 2000. Hribovito območje, v zadnjih letih pa tudi polja v nižinah, so pod vse večjim pritiskom divjadi (predvsem srnjadi, jelenjadi in divjih prašičev), ki ponekod skoraj onemogoča kmetijsko dejavnost, kar se že kaže tudi v nazadovanju kmetijstva.

Kot po vsej Sloveniji se tudi na območju MOL **pričakuje vpliv podnebnih sprememb na kmetijsko pridelavo.** Skladno s pričakovanim dvigom temperature zraka se bo ogreval površinski sloj tal, oboje pa bo vplivalo na fenološki razvoj rastlin in dolžino rastne dobe. Višina padavin na letni ravni in pozimi se bo sredi ali konec 21. stoletja znatno povečala. Povečali se bosta tako jakost kot pogostost izjemnih padavin. Skladno z rastjo temperature zraka se bo v Sloveniji do konca stoletja nadaljevala tudi rast referenčne evapotranspiracije, s tem pa pogostnost suš. Povprečno letno napajanje podzemne vode se bo v primerjavi z obdobjem 1981–2010 do konca stoletja povečalo v povprečju za do 20 %.

Raba tal na območju MOL

Glede na analizo rabe prostora na območju MOL so v letu 2019 največ površin zavzemali gozdovi (41,1 %), sledijo pozidana in sorodna zemljišča (25,0 %), trajni travniki (13,3 %), njive (10,3 %) in barjanski travniki (3,1 %). Te kategorije rabe tal skupaj predstavljajo 92,8 % vseh površin v

MOL. Vse ostale kategorije rabe tal posamezno zavzemajo manj kot 2 % površin, skupno pa dobrih 7 % vseh površin v MOL.

Med letoma 2014 in 2019 se raba tal na območju Mestne občine Ljubljana ni bistveno spreminjala, a so se kljub temu kmetijska zemljišča v rabi zmanjšala za 191 ha, predvsem na račun opuščanja in zaraščanja kmetijskih zemljišč, pa tudi na račun urbanizacije. Nadaljevanje obeh trendov je mogoče pričakovati tudi v prihodnje.

Kmetijske površine na območju MOL

V letu 2019 je skupna površina kmetijskih zemljišč v MOL znašala 8.833 ha. **Največ je bilo trajnih travnikov (40,7 %), sledijo njive (31,5 %), barjanski travniki (9,6 %) in kmetijska zemljišča v zaraščanju (4,6 %).** Te kategorije skupno zavzemajo 86,4 % vseh kmetijskih površin MOL.

Med letoma 2014 in 2019 se je površina njiv povečala za 33 ha, ob tem pa letni podatki kažejo, da je bilo največ njiv zabeleženih v letu 2018 (2990 ha). V letu 2019 se je površina njiv občutno zmanjšala, kar lahko pripišemo predvsem spremembi vrednotenja zemljišč. Površina trajnih nasadov na njivah se je povečala za 5 ha, površina, namenjena rastlinjakom, pa za 3,2 ha. Intenzivni sadovnjaki so po podatkih rabe tal ostali v enakih okvirih, medtem ko se je površina ekstenzivnih sadovnjakov v letu 2015 povečala in nato do leta 2019 vztrajala na podobni ravni. V letu 2019 se je v primerjavi z letom 2018 površina barjanskih travnikov zmanjšala za 175 ha, v primerjavi z letom 2014 pa je prišlo do zmanjšanja površin za 200 ha.

MOL že od leta 2001 na vodovarstvenih območjih izvaja redne meritve založenosti tal z rastlinskimi hranili ter ostanki fitofarmaceutskih sredstev in težkih kovin v kmetijskih pridelkih. V obdobju 2015–2019 se je pri gnojenju na prostem zaloga fosforja in kalija pomembno zmanjšala.

Kmetijska gospodarstva na območju MOL

Na območju MOL se nahaja 882 kmetijskih gospodarstev z večjim ali manjšim deležem zemljišč na območju Mestne občine Ljubljana. Od tega je 141 gospodarstev (16 %) večjih od 20 ha in 144 velikih od 10 do 20 ha (16,3 %). Največ, kar 475 kmetij je v razredu velikosti od 2 do 10 ha (60,6 %), 62 kmetij pa je manjših od 2 ha.

Kar 512 kmetij (58 %) je takih, ki imajo več kot 80 % svojih zemljišč na območju MOL (od tega ima 416 kmetij ali 47,1 % zemljišča samo na območju MOL), 6,1 % kmetij ima 60 do 80 % svojih zemljišč v MOL, prav toliko kmetij je tudi v skupini, ki ima 40 do 60 % svojih zemljišč v MOL. Kmetij, ki imajo v MOL manj kot 20 % svojih zemljišč, je 177 ali 20 % vseh kmetij.

Za razvoj kmetijstva na območju MOL so pomembne vse, tako večje poljedelske in živinorejske kmetije (velik del je mešanih kmetij) kot tudi manjše zelenjadarske in sadjarske kmetije ter kmetije, kjer lastniki kmetujejo ob delu. Ne smemo pozabiti, da posebej na hribovitem obrobju MOL veliko kmetij znaten delež dohodka pridobi od gospodarjenja z gozdom, ki lahko pomembno prispeva k ohranitvi kmetije.

Gozdovi in gozdarstvo

Gozdovi preraščajo 11.287,76 oz. 41,1 % površine MOL in kot takšni predstavljajo pomemben naravni vir, **vendar njihova razprostranjenost ni enakomerna**. Medtem ko na najbolj gozdnatih delih MOL – območje Posavskega hribovja – delež gozda presega 70 %, je gozdnatost preostalega dela občine bistveno manjša in dosega le 25 %. **V Posavskem hribovju so bolj poudarjene ekološke funkcije gozdov, v ravninskem delu, kjer**

je gozdov bistveno manj, pa so izjemno poudarjene predvsem njihove socialne funkcije.

Območje MOL je sicer razdeljeno na dve gozdnogospodarski enoti (v nadaljevanju GGE) – Ljubljana in Polje. Zelo majhen del GGE Ljubljana sega tudi na območje občine Medvode. **Prevladujejo mešani gozdovi (skoraj 50 %) in gozdovi listavcev (skoraj 45 %).** 70 % gozdov na območju MOL je ohranjenih, močno spremenjenih gozdov je manj kot 1 %. Kar 75 % gozdov predstavljajo večnamenski gozdovi, 2 % varovalni gozdovi, gozdovi s posebnim pomenom pa kar 23 % (oz. 2.552 ha) vseh gozdov na območju MOL. Med slednje se uvršča kar 1.153 ha gozdov, zavarovanih z *Odlokom o razglasitvi gozdov s posebnim namenom (Uradni list RS, št. 60/10, 64/10-popr., 48/15, 138/20)*, in območja, zavarovana po predpisih s področja varstva narave (npr. KP Polhograjski Dolomiti, KP Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib, KP Zajčja dobrava, KP Ljubljansko barje).

Odprtost gozdov s cestami na območju MOL je dokaj dobra, saj je več kot 33 km gozdnih cest. Vse so redno vzdrževane, kar pomeni, da se na letni ravni vzdržuje 50–70 % gozdnih cest – skladno z utečenim režimom vzdrževanja in kazalnikom uspešnosti. V preteklem programskem obdobju se nove gozdne ceste niso gradile, se je pa v tem času rekonstruiralo več kilometrov gozdnih vlak.

Za območje MOL je značilna zelo razdrobljena posestna struktura gozdov, ki so prevladujoče v zasebni lasti. Gozdovi v lasti MOL predstavljajo manj kot 2 % vseh gozdov. Lastniki gozdov v splošnem slabo poznajo svoje gozdove, veliko lastnikov ne gospodari z njimi, izvajajo predvsem sanitarne sečnje, ki jim jih naloži Zavod za gozdove Slovenije.

Žledolom in napad podlubnikov sta pomembno vplivala na stanje gozdov in poslabšala poškodovanost dreves. Tako se je že leta 2014 močno povečal predvsem obseg sanitarnega poseka (za več kot 500 %), posledično pa tudi obseg skupnega poseka (za več kot 170 %) na območju MOL. Trend povečanega obsega poseka se je nadaljeval vse do leta 2016, ko je dosegel svoj vrhunec. Po letu 2017 se je stanje normaliziralo, tako obseg sanitarnega kot obseg skupnega poseka pa sta se vrnila v okvirje pred obema izjemnima dogodkoma. Med letoma 2015 in 2019 so se gojitvena dela izvajala na od 50 do 95 ha gozdnih zemljišč letno. Posledično se je stopnja saniranosti gozda po različnih ujmah od leta 2014 dvignila s 25 % na 87 % v letu 2019. **Aktivna sanacija žledoloma in napada podlubnikov tako še vedno aktivno potekata.**

Poljedelstvo in zelenjadarstvo

Glavni del poljedelske in zelenjadarske pridelave poteka na Ljubljanskem polju. Na območju MOL se v največjem obsegu prideluje koruza, v letu 2019 na 38,3 % njivskih površin. Koruza je izjemno pomembna kultura predvsem za govedorejo v MOL. Približno dve tretjini se je porabi za silažo, tretjino za zrnje, pri čemer je letno razmerje odvisno tudi od letine. Kmetje namreč sejejo koroza za oba namena, od pridelka pa je odvisno, koliko je bodo uporabili za silažo. Velik del govedorejskih kmetij prideluje koroza tako na Ljubljanskem polju kot na Ljubljanskem barju. S tem si zagotovijo stabilnost pridelave, saj so pridelki v suhih letih na barju največji, v mokrih letih, ko je na barju pridelek slabši, pa koroza dobro uspeva na lahkih peščenih tleh Ljubljanskega polja.

Od leta 2014 do 2019 se je pridelovanje pšenice zelo zmanjšalo (s 50 % na 6,5 % njivskih površin) – predvsem na račun ječmena. Razlog se skriva predvsem v potrebah živinoreje, v višjih pridelkih ječmena, ki dozori prej in se tako izogne sušam v zgodnjem poletju, ki lahko močno prizadenejo pšenico. Slednja je tudi tehnološko zahtevnejša, njen odkup ob žetvi pa otežuje tudi pomanjkanje mlinov v MOL in njeni okolici. Zmanjšala se je tudi pridelava drugih žit. Pridelava krompirja se je po upadu v

zadnjih 20 letih v zadnjem obdobju stabilizirala – za trg je zanimiva pridelava predvsem sort mladega krompirja.

Pretežni del zelenjadarske pridelave poteka na njivah, le manjši del pa v zaščiteneh prostorih. Na območju MOL se zelenjadnice pridelujejo na več kot 550 ha – največ je kapusnic, ki imajo na območju MOL dolgoletno tradicijo (tudi kisanje zelja), sledijo solatnice (solata, radič, endivija, motovilec), korenovke (korenje, zelena, rdeča pesa), šparglji ter plodovke v rastlinjakih (paradižnik, paprika, kumare).

Sadjarstvo na območju MOL

Sadjarstvo se v MOL širi predvsem na hribovitem vzhodnem delu, kjer predstavlja pomemben dohodek mnogih kmetij. Po podatkih rabe tal za leto 2019 je bilo v MOL 211 ha ekstenzivnih in 26,54 ha intenzivnih sadovnjakov, podatki Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (v nadaljevanju: ARSKTRP) pa kažejo, da so kmetijska gospodarstva (v nadaljevanju: KMG) v letu 2019 prijavila 74 ha nasadov, od tega večino mešanih, kar je značilno za ekstenzivne sadovnjake. Petindvajset ha je bilo sadovnjakov z eno vrsto, pri čemer prevladujejo jablane ter češnje, slive in hruške. Nasadov jagod je bilo za 3 ha.

Živinoreja na območju MOL

Govedoreja je najpomembnejša kmetijska dejavnost v MOL. Krma zanjo se prideluje na trajnih in barjanskih travnikih in tudi na večjem delu njiv (več kot 85 % njiv v letu 2019). To velja tako za ravninske kot hribovske kmetije. Pri govedoreji je pomembna tako mlečna kot mesna proizvodnja. Podatki o staležu živali sicer kažejo, da se je **število KMG, ki redijo govedo, v devetih letih zmanjšalo za 25,1 %, število glav govedi pa za 6,3 %**. To pomeni, da so predvsem večje obstoječe kmetije povečale črede in obseg prireje. Verjetno je nekaj manjših kmetij iz mlečne prireje prešlo v rejo dojilj, druge pa so prirejo povsem opustile. V prihodnje pričakujemo, da se bo zaradi starostne strukture lastnikov trend zmanjševanja KMG z rejo govedi nadaljeval.

V časovnem obdobju 2014–2019 se je zmanjšala tudi reja drobnice (ovc in koz) s 658 osebkov na 511 osebkov, predvsem pa se je zmanjšalo število konjev, in sicer kar za 45 % (300 v letu 2019). Konje na območju MOL, predvsem na Ljubljanskem barju, redijo za športne namene, za potrebe vprežnih živali, nekateri rejci pa tudi za meso. Menimo, da se je zmanjšalo tudi število rejcev konj, predvsem za meso, ki zaradi starosti opuščajo rejo.

Pretežni del perutnine se goji farmsko v podjetjih. Na kmetijah je perutnine manj, čeprav v praksi na terenu opažamo, da se vse več kmetij odloča za manjše domače reje nesnic v opuščenih govejih hlevih (v kletkah ali talni reji). V letu 2019 so na kmetijah redili 448 **prašičev**.

Čebelarstvo

Na območju MOL deluje 5 čebelarskih društev (Barje, Ljubljana Moste-Polje, Tacen, Ljubljana Center in Društvo Urbani čebelar) s skupaj več kot 392 člani oz. 3 % vseh slovenskih čebelarjev. Društva so zelo aktivna, čebelarstvo pa postaja vse pogostejše tudi v urbanem okolju.

Na območju MOL je postavljenih več kot 4.600 panjev, od tega približno 700 na več kot 118 lokacijah v urbanem prostoru (znotraj avtocestnega obroča). Posledično je **Ljubljana mesto z eno največjih gostot panjev v urbanem okolju, saj njihova gostota znaša 9,7 panja/km²**. V povprečju ima vsak čebelar na območju MOL med 30 in 50 čebeljih družin, največji tudi več kot 300.

MOL že aktivno podpira čebelarjenje – tudi prek gibanja »Čebelja pot« in blagovne znamke »Ljubljanski med«.

Zaščita, ohranjanje in razvoj funkcionalne sposobnosti kmetijskih gospodarstev

V obdobju 2014–2020 je MOL s pomočjo OPN (določanje območij za preselitev kmetij ali širitev stavbnih zemljišč za potrebe kmetij) **omogočila možnost nadaljnjega razvoja 24 kmetijskim gospodarstvom**. Prav tako je MOL na letni ravni vzdrževala med 15 in 25 km poljskih poti.

MOL je bila v obdobju zadnje strategije uspešna pri izvedbi dveh komasacij, Zadobrova in Kašelj, vendar je v tem primeru pomagal tudi splet okoliščin po denacionalizaciji (dostopnost parcel), ki je lastnike spodbudil k izvedbi.

V preteklem programskem obdobju je **MOL aktivno pristopila k vprašanju učinkovitega in sonaravnega upravljanja vrtičkov** oz. raznovrstnih prostorov urbanega vrtnarjenja. Urejenih je bilo devet vrtičkarskih območij v skupni površini približno 9 ha.

Dopolnilne dejavnosti na kmetijah na območju MOL

Posebej na majhnih kmetijah in območjih z omejenimi dejavniki so lahko dopolnilne dejavnosti na kmetiji odločilne za preživetje in obstoj kmetij. **Skupno so kmetije v MOL registrirale 25 različnih dopolnilnih dejavnosti, pogosto več kot eno na kmetijo**. Najzahtevnejši je zagotovo turizem na kmetiji, posebej če gre za stacionarnega. Najpogostejše so dejavnosti, povezane s predelavo sadja, pridelavo sokov in pijač, sledijo dejavnosti, povezane s predelavo žit, peko kruha in peciv, itd. Pomembna je pridelava začimb, predelava mleka in mesa. Pogoste so še storitve v kmetijstvu ter gozdarstvu in čiščenje cest, predvsem pozimi.

Vseh registriranih dopolnilnih dejavnosti v MOL v letu 2015 je bilo 206, vseh nosilcev dejavnosti pa je bilo 62 (povprečno 3,3 dejavnosti na nosilca oz. kmetijo), od teh 62 je bilo ženskih nosilk dejavnosti 15 ali 24 %. Leta 2020 je bilo vseh registriranih dopolnilnih dejavnosti 272. Vseh nosilcev dejavnosti je bilo 75 (povprečno 3,6 dejavnosti na nosilca oz. kmetijo), od tega je bilo ženskih nosilk 25 ali 33 %. Iz zbranih podatkov je razvidno, da **se število registriranih dejavnosti na kmetijah povečuje**, prav tako število nosilcev dejavnosti in delež nosilk. Največje povečanje je bilo zaznано prav pri predelavi sadja ter pridelavi sokov in žganih pijač.

2.5 SWOT analiza z opredelitvijo ključnih izzivov

PREDNOSTI

- + OPN že opredeljuje območja varovanja kmetijskih zemljišč in tudi površine, namenjene urbanemu kmetijstvu, in območja za vrtničkarstvo.
- + Mesto Ljubljana predstavlja močan in privlačen trg – tako zaradi meščanov kot porasta turizma v zadnjih letih – pomemben trg tako za prodajo kot za koriščenje dopolnilnih dejavnosti na kmetijah je blizu.
- + Na območju MOL je aktivnih 882 kmetijskih gospodarstev, od tega jih ima 566 več kot 60 % svojih zemljišč na območju MOL.
- + Velika površina gozdov in zelenih površin v urbanem prostoru, ki jo meščani cenijo – pomembna socialna in klimatska funkcija.
- + Prepoznane in deloma že izkoriščene prednosti dopolnilnih dejavnosti na kmetiji.
- + Čebelarstvo kot perspektivna dejavnost in zgled za rast prek sodelovanja.
- + Že obstoječe dobre prakse – Čebelja pot, borze živil itd.
- + Prepoznavne že obstoječe »zgodbe«, ki jih lahko obudimo/oživimo/promoviramo (»dišečka«, drobnica, turistične poti itd.).
- + Vrtničkarstvo že prisotno in priljubljeno pri meščanih.
- + Dobro poznavanje terena in sodelovanje z ljudmi po načelih participativnega pristopa – posledično visoka stopnja zaupanja kmetov v MOL in Kmetijsko svetovalno službo.
- + Želja MOL po aktivni in vsestranski podpori podeželja in razumevanje njegove ranljivosti.
- + V prejšnji programski perspektivi si je MOL nabrala izkušnje za črpanje EU-sredstev in okrepila kader.

PRILOŽNOSTI

- ▶ Menjava generacij in prilagajanje podnebnim spremembam – drugačni pristopi, uvajanje novih, specializiranih ter tehnološko naprednih oblik kmetijstva (npr. ekološka pridelava na VVO z namakanjem).
- ▶ Novi pridelki – novost in priložnost za doseganje višje dodane vrednosti.
- ▶ Pretežni del zelenjadarske pridelave poteka na njivah, le manjši del v zaščitenih prostorih.
- ▶ Urbani prostor kot potencial za razvoj urbanega kmetijstva in vrtničkarstva – ne le na zelenih, ampak tudi na sivih površinah (strehe, ploščadi, ulice ...), degradiranih površinah in stavbnih zemljiščih.
- ▶ Obujanje starih ljubljanskih sort kot oblika specializacije.
- ▶ Pripravljenost MOL, da postane vezni člen med ponudbo in povpraševanjem, lahko dvigne stopnjo zaupanja.
- ▶ Znanje in dobre prakse iz tujine – pobratena mesta, EU-projektni partnerji.
- ▶ Mobilizirati obstoječe prodajne zmogljivosti in lokacije.
- ▶ Krepitev vaških jeder z dodatno ponudbo lokalnih izdelkov/storitev.
- ▶ Povezati ponudbo podeželja z LPT in Turizmom Ljubljana.
- ▶ Naravna in kulturna dediščina kot priložnost za razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah.
- ▶ Obrat EU-politike v »Green Deal« in »Farm to Fork« – viri dodatnega financiranja, usmerjeni v trajnostno in krožno podeželje.
- ▶ Z uspešno izvedenimi EU-projekti je MOL okrepila svoj ugled in mreže povezav v mednarodnem prostoru, kar odpira več možnosti v novem programskem obdobju.
- ▶ COVID-19 je pokazal pomen lokalne samooskrbe in dostopnosti zelenih površin za občane.
- ▶ Digitalizacija – ne le v osnovnih panogah, tudi pri povezovanju ponudbe.
- ▶ Izboljšanje sodelovanja s strokovnimi službami zunaj in znotraj MOL.

SLABOSTI

- Naravne danosti za kmetijstvo na območju MOL niso najugodnejše:
  - le 40 % kmetijskih zemljišč z velikim ali zelo velikim talnim številom, nadaljnjih 20 % s srednjim,
  - območja z omejenimi dejavniki (gorska območja, Ljubljansko barje na več kot 50 % kmetijskih površin),
  - padavin dovolj, a prisotna sezonska velika stopnja ranljivosti za sušo (na prou in pesku) in zastajanje vode (na barju in ob vodotokih).
- Velik delež kmetijskih zemljišč in gozdov na območjih z varovalnimi režimi, ki zahtevajo prilagojen način upravljanja in gospodarjenja:
  - 44,4 % vseh površin MOL na VVO – na VVO I največ kmetijskih površin (55 %) in gozda (38 %), na VVO II in III pa približno 30 % kmetijskih površin in 20 % gozda,
  - velik delež kmetijskih zemljišč znotraj KP Ljubljansko barje in Natura 2000.
- Majhnost kmetijskih gospodarstev in razdrobljenost posesti.
- Država ni opredelila trajno varovanih kmetijskih zemljišč, MOL mora to izvesti ob naslednji spremembi OPN.
- Zapleteni in dolgotrajni komasacijski postopki in postopki, povezani s selitvami kmetij.
- Lastniki gozdov v splošnem slabo poznajo svoje gozdove in z njimi ne gospodarijo aktivno.
- Nizka stopnja zaupanja med partnerji na vseh ravneh – nizka stopnja sodelovanja.
- Nizka stopnja osveščenosti odgovornih za ohranjanje vaških jeder in lastnikov zemljišč.
- Pomoč kmetom brez lastne soudeležbe.
- Pomanjkljiva komunikacija – posledično slaba obveščenost.
- Kadrovska podhranjenost Oddelka za varstvo okolja, Odseka za razvoj podeželja MOL za izvedbo vseh pričakovanih aktivnosti.

NEVARNOSTI/GROŽNJE

- ◁ Podnebne spremembe (pričakovani vpliv podnebnih sprememb na kmetijstvo na območju MOL, tako pozitiven kot negativen, je velik) in naravne ujme.
- ◁ Menjava generacij in posledično opuščanje kmetij oz. določenih dejavnosti.
- ◁ Splošni negativni trendi (upad št. kmetij, izguba kmetijskih zemljišč, zmanjšanje pridelave itd.), ki so značilni za celoten kmetijski sektor.
- ◁ Izguba kmetijskih zemljišč (opuščanje, pozidava, zaraščanje), nedorečena prostorska politika – v OPN MOL je velik del kmetijskih zemljišč srednjeročno namenjen razvoju mesta in drugim uporabnikom v prostoru.
- ◁ Zaskrbljujoče dejstvo je, da ima kar 25,5 % površin v opuščanju veliko in zelo veliko talno število.
- ◁ Vse večji pritisk divjadi na kmetijske površine in posledično večanje škod.
- ◁ Vse večji pritisk na kmetijske površine s strani lokalnih prebivalcev, škode zaradi kraj pridelkov, onesnaževanje z odpadki sprehajalcev in problem pasjih iztrebkov na njivah in travnikih.
- ◁ Nerazumevanje, povezano z opravljanjem kmetijske dejavnosti, predvsem pri na novo priseljenih meščanih na podeželju (hrup, morebiten smrad ...).
- ◁ Izgubljanje podeželske identitete zaradi priseljevanja meščanov in urbanega načina življenja.
- ◁ Rigidnost in počasna odzivnost državnih institucij pri sistemskih vprašanjih.

Strateški okvir

3

Strateški okvir SRPUK MOL 2021–2027

3.1 Vizija razvoja podeželja in urbanega kmetijstva

V okviru »Vizije razvoja podeželja MOL do leta 2045« je Oddelek za varstvo okolja, Odsek za razvoj podeželja MOL opredelil naslednjo vizijo razvoja ljubljanskega podeželja:

Ljubljansko podeželje z roko v roki z mestom in sosedi izkorišča človeške, gospodarske in naravne potenciale podeželskega prostora za izboljšanje kakovosti življenja. Z razvojem kmetijstva, gozdarstva ter drugih gospodarskih dejavnosti podeželje vsem ponuja možnost zadovoljitve potreb v urejeni krajini in ohranjenem okolju, ki ima svojo prepoznavno identiteto.

Razvoj ljubljanskega podeželja in urbanega kmetijstva bo začrtala strategija za posamezno programsko obdobje (predvidoma se bo razvoj odvijal skozi štiri sedemletna programska obdobja), pri čemer bo sledila smeri dolgoročne strategije razvoja do leta 2045. Njen osnovni cilj je zagotovitev samooskrbe s hrano in pri tem ustreznega ravnanja z naravnimi viri, s posebnim poudarkom na vodi in zemlji, ter s tem določene stopnje neodvisnosti v primeru nepredvidenih globalnih dogodkov.

Poseben poudarek je namenjen povezavam med povpraševanjem in ponudbo, temelji pa na razvoju odgovorne družbe, ki razume pomen lokalnega, ohranjanja okolja in naravnih virov in se zaveda pomena krožnega gospodarstva. Vsi predstavljeni modeli vključujejo različne dele razvoja podeželja in urbanega kmetijstva ter omogočajo razvoj različnih aktivnosti, ki posegajo na področje ohranjanja in razvoja socialnega potenciala na podeželju in omogočajo obstanek prebivalcev na podeželju, s tem pa živ prostor in zeleno zaledje za mesto z vsemi zemljepisnimi in družbeno-sociološkimi elementi.

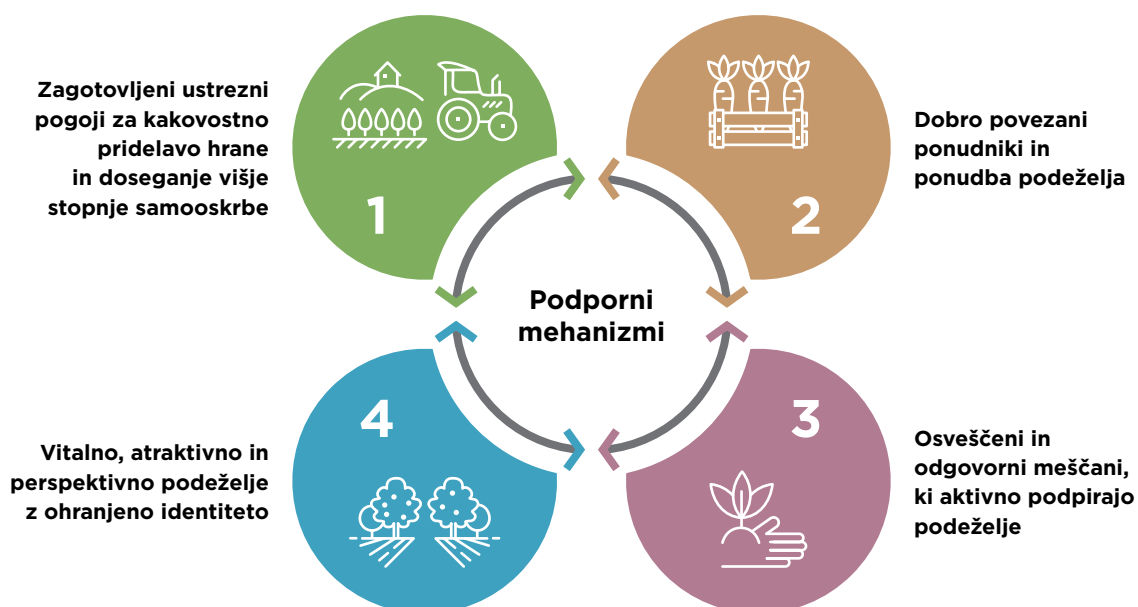
3.2 Cilji SRPUK MOL 2021–2027

Glede na izbrane prioritete in SWOT analizo so bili določeni naslednji cilji SRPUK MOL 2021–2027:

1) Zagotovljeni ustrezni pogoji za kakovostno pridelavo hrane in doseganje višje stopnje samooskrbe

Doseganje čim višje stopnje samooskrbe ostaja ena ključnih nalog vsake lokalne skupnosti. Obenem podeželje z diverzifikacijo kmetijskih gospodarstev meščanom ponuja vrsto drugih storitev, katerih pomen v luči podnebnih sprememb, epidemij in drugih zunanjih globalnih vplivov pridobiva na pomenu, saj prispeva k večji odpornosti lokalnih skupnosti na nepričakovane dogodke in dviguje kakovost življenja. Za doseganje večje stopnje samooskrbe je ključno, da se lokalno pridelana hrana v čim večji meri porabi znotraj območja Ljubljane, s čimer se ne samo zaključijo, temveč tudi krepijo krogi kratkih lokalnih oskrbnih verig, posledično pa s tem tudi podeželje.

2) Dobro povezani ponudniki in ponudba podeželja

Povezovanje ponudnikov je ključno ne le za zagotavljanje zanesljive oskrbe s hrano, temveč tudi zagotavljanje večjih količin, raznovrstnosti ponudbe, standardov kakovosti in krepitve prepoznavnosti podeželja oz. njegovih izdelkov in storitev, vendar je treba za doseganje tega cilja nujno vzpostaviti medsebojno zaupanje med proizvajalci oz. ponudniki sorodnih in povezljivih storitev. Šele nato bodo lahko prišle na vrsto promocija, vzpostavljanje novih prodajnih kanalov in aktivnosti, povezane z iskanjem sinergij.

3) Osveščeni in odgovorni občani, ki aktivno podpirajo dobro prepoznavno podeželje

Povsem enako pomembno kot povezovanje ponudnikov na podeželju je osveščanje občanov o pomenu in kakovosti lokalnih izdelkov, podpora lokalnemu okolju in dvigu zaupanja v kratke lokalne verige in znamke. Tako lahko mesto najbolje in najučinkoviteje podpre podeželje, s tem pa zaključí trajnostni krog, ki ga tvorijo štirje navedeni strateški cilji.

4) Vitalno, atraktivno in perspektivno podeželje z ohranjeno identiteto

Za uživanje vseh prednosti in trajnostno izkoriščanje potencialov podeželja je treba na podeželju ohraniti aktivna kmetijska gospodarstva, podeželski način življenja in identiteto podeželja. Ključni element ohranjanja naravnih virov, kulturne krajine in dediščine, pa tudi trajnostnega izkoriščanja potencialov podeželja, so ljudje. Tako je ena od ključnih nalog vsake lokalne skupnosti omogočiti ugodne pogoje življenja na podeželju, s tem pa pritegniti ali vsaj ohraniti mlade na kmetijah. Le dovolj aktivnega in zainteresiranega prebivalstva namreč omogoča ohranjanje vitalnega in aktivnega podeželja, ki lahko s podporo novih razvojnih idej spet postane perspektivno. Vitalno, atraktivno in perspektivno podeželje z ohranjeno identiteto bo veliko bolj privlačno tudi za meščane, kar bo še tesneje povežalo mesto in podeželje ter odprlo nove razvojne možnosti in priložnosti.

Med oblikovanjem predstavljenih ciljev je bilo prepoznanih več zunanjih dejavnikov, katerih prihodnji razvoj lahko pomembno vpliva tako na učinkovitost kot uspešnost uresničevanja zgoraj opredeljenih ciljev. V SRPUK MOL 2021–2027 se zato pozornost poleg predstavljenih ciljev namenja tudi naslednjim **horizontalnim temam**:

- a) **Prilagajanje podnebnim spremembam**
- b) **Ohranjeni in trajnostno upravljani naravni viri**
- c) **Okrepljen socialni kapital**

Ne glede na to, da gre za tako imenovane »zunanje dejavnike«, lahko SRPUK MOL 2021–2027 s svojimi ukrepi aktivno vpliva na krepitev prepoznanih pozitivnih vplivov in blažitev prepoznanih negativnih vplivov horizontalnih tem. Tako je že v fazi postavitve strateškega okvira potrebno razumevanje intenzivnosti morebitnih vplivov horizontalnih tem na postavljene strateške cilje SRPUK MOL 2021–2027.

Z namenom razumevanja intenzivnosti medsebojnih vplivov med horizontalnimi temami in strateškimi cilji oz. potrditve smiselnosti izbire opredeljenih horizontalnih tem je bila izvedena v nadaljevanju podana ocena stopnje vpliva izbranih horizontalnih tem na izbrane strateške cilje.

OCENA STOPNJE VPLIVA IZBRANIH HORIZONTALNIH TEM NA IZBRANE STRATEŠKE CILJE

	Zagotovljeni ustrezni pogoji za kakovostno pridelavo hrane in doseganje višje stopnje samooskrbe	Dobro povezano in prepoznavno podeželje	Osveščeni in odgovorni meščani, ki aktivno podpirajo podeželje	Vitalno, atraktivno in perspektivno podeželje z ohranjeno identiteto
Prilagajanje podnebnim spremembam	+/-	+/-	+	+/-
Ohranjeni in trajnostno upravljani naravni viri	+	+	+	+/-
Okrepljen socialni kapital	+	+	+	+

Legenda:

Velik vpliv

Zmeren oz. posreden vpliv

Zanemarljiv vpliv oz. brez vpliva

+ Pozitiven vpliv

- Negativen vpliv

0 Brez vpliva

Vpliv je lahko pozitiven ali negativen, kar je bilo upoštevano v korakih priprave SRPUK MOL 2021–2027, oz. so bili glede na podano oceno v strategiji predvideni ustrezni spodbujevalni oz. prilagoditveni ukrepi.

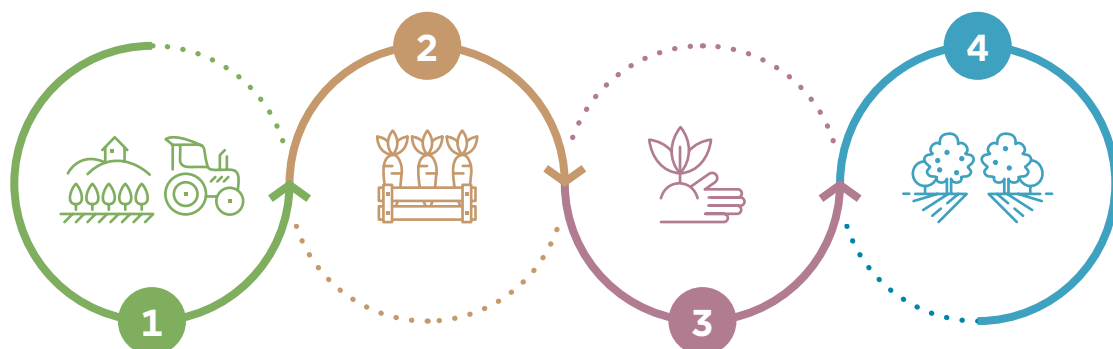
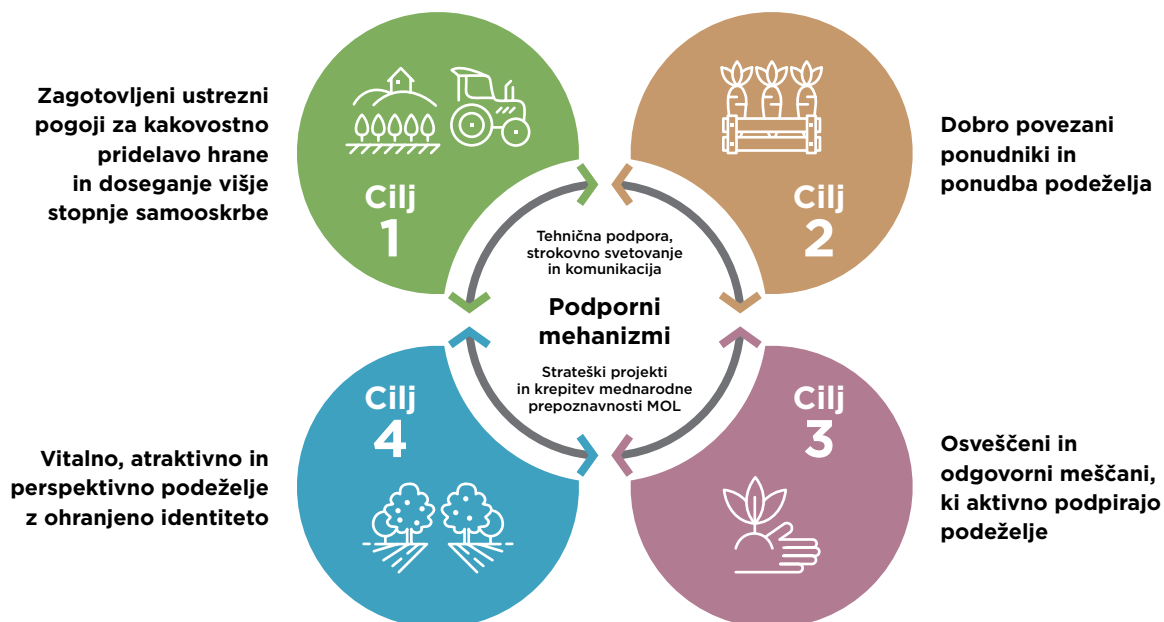
Operativni okvir

4

Operativni okvir strategije razvoja podeželja MOL

UKREP 1.1

Zagotavljanje trajnostnega in usklajenega prostorskega razvoja na kmetijah in varovanja kmetijskih zemljišč na območju MOL

UKREP 1.2

Izboljšanje pogojev za delo in pridelavo na kmetijah ter vzpodbujanje ekološkega načina kmetovanja

UKREP 1.3

Trajnostno in aktivno upravljanje gozdov

UKREP 1.4

Prepoznavanje in aktivacija potencialov urbanega kmetijstva

UKREP 2.1

Krepitev zmogljivosti in povezovanje ponudnikov

UKREP 2.2

Usklajevanje trženja in prodajnih kanalov dobrin podeželja

UKREP 3.1

Povečanje prepoznavnosti podeželja in osveščanje meščanov

UKREP 3.2

Vzpostavitev posebnih programov na kmetijah v okviru participativnega urbanega kmetijstva

UKREP 4.1

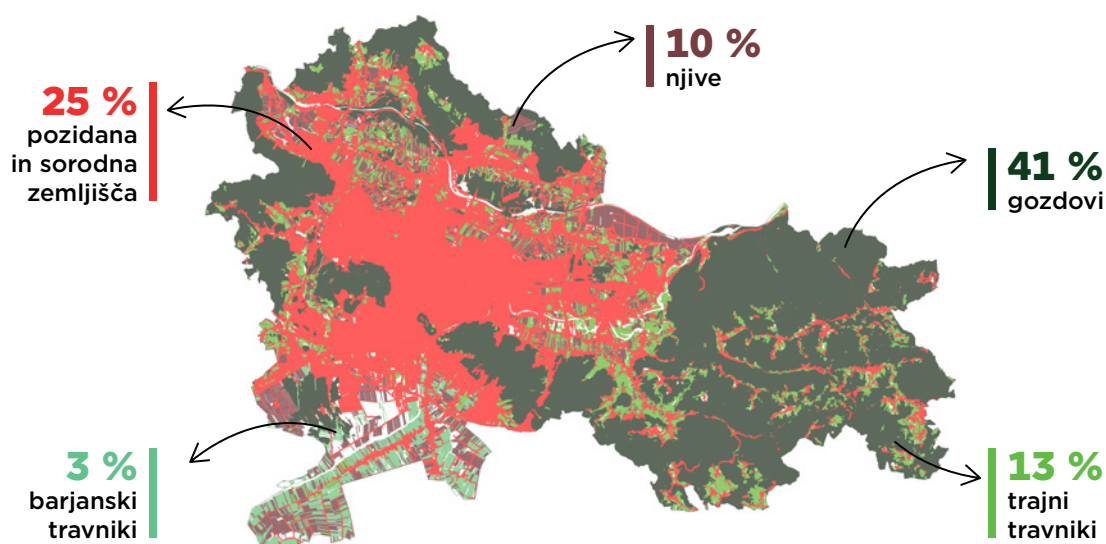
Spodbujanje usklajenega in aktivnega delovanja različnih interesnih skupin

UKREP 4.2

Ohranjanje tradicionalne kulturne krajine in dediščine

Cilj 1

Zagotovljeni ustrezni pogoji za kakovostno pridelavo hrane in doseganje višje stopnje samooskrbe

KLJUČNI IZZIVI

- Doseči višjo stopnjo samooskrbe s kakovostno hrano ob upoštevanju naravnih danosti in omejitev v prostoru.
- Varovanje kmetijskih in gozdnih zemljišč kot naravnih virov.
- Aktivirati razpoložljive neizkoriščene potencialne za povečanje samooskrbe.
- Prilagoditi se podnebnim spremembam.
- Ustvariti dodano vrednost na kmetijskih gospodarstvih.

4.1 Cilj 1 - Zagotovljeni ustrezni pogoji za kakovostno pridelavo hrane in doseganje višje stopnje samooskrbe

UKREP 1.1

Zagotavljanje trajnostnega in usklajenega prostorskega razvoja na kmetijah in varovanja kmetijskih zemljišč na območju MOL

OPIS UKREPA

Trajnosten in usklajen prostorski razvoj na kmetijah in varovanje kmetijskih zemljišč sta predpogoja za dolgoročno ohranjanje podeželja MOL. Kmetijska zemljišča so ranljiv naravni vir, ki ga danes poleg uporabe gnojil in fitofarmaceutskih sredstev ogrožajo tudi onesnaževanje, urbanizacija in podnebne spremembe. Posledično je treba rodovitnost in onesnaženost kmetijskih zemljišč sistematično spremljati in na podlagi poznavanja dejanskega stanja izvajati ukrepe, ki bodo zaščitili ne le naravni vir sam, ampak tudi prehransko verigo in potrošnika kot njenega končnega uporabnika. Na drugi strani je treba uravnotežiti in stabilizirati različne poglede na rabo prostora, ustaviti trend njihove izgube in zaraščanja ter zagotoviti dovolj trajno varovanih kmetijskih zemljišč, ki bodo tudi v sicer pretežno urbanem in suburbanem prostoru omogočala pridelavo kakovostne hrane in doseganje čim višje stopnje samooskrbe. Kmetijskim gospodarstvom je treba omogočiti dostop do ustrezne površine kmetijskih zemljišč in jih tudi tako okrepiti, ob tem pa z ustrezno prostorsko politiko omogočiti posodabljanje in razvoj kmetijskih gospodarstev kot posebne prostorsko načrtovalske kategorije. Posebno pozornost je treba nameniti prilagajanju kmetijskih gospodarstev in njihovih praks podnebnim spremembam kot enemu ključnih aktualnih izzivov. Vse navedeno prispeva k izboljšanju pogojev za kakovostno pridelavo hrane, stabilnosti kmetijskih gospodarstev, njihovemu sonaravnemu razvoju in posledično doseganju večje stopnje samooskrbe.

KLJUČNE AKTIVNOSTI (opis aktivnosti je podan v prilogi stran 73)

- A1.1.1 - Sistematično spremljanje stanja naravnih virov
- A1.1.2 - Zagotavljanje zadostnih in primernih površin za delovanje kmetijskih gospodarstev
- A1.1.3 - Krepitev odpornosti na posledice podnebnih sprememb

Sinergije z drugimi strategijami MOL

Strateški del OPN MOL, Vizija Ljubljane 2045, Program varstva okolja MOL 2021–2027, Krožni potenciali Ljubljane 2021–2027, s pogledom Ljubljana, krožno mesto 2045

Ključni upravičenci ukrepa

Kmetijska gospodarstva, MOL in njene strokovne službe, strokovne institucije

Ključni partnerji za izvedbo ukrepa

Ključni partnerji:

Njihove naloge oz. področja sodelovanja:

Oddelek za varstvo okolja MOL

Nosilec ukrepa

Oddelek za urejanje prostora MOL

Sodelovanje pri pripravi strokovne podlage za opredelitev trajno varovanih kmetijskih zemljišč

KGZS – Kmetijsko gozdarski zavod Ljubljana

Strokovno svetovanje in izobraževanje

Zunanji strokovnjaki

Izvedba specifičnih strokovnih nalog in izobraževanj

Projektni partnerji

Sodelovanje v okviru različnih projektov

Ocenjena potrebna sredstva in viri financiranja ukrepa*	713.000,00 €	Proračun MOL = 495.000,00 € Zunanji viri financiranja = 218.000,00 €	
KAZALNIKI	Naziv kazalnika	Izhodiščna vrednost (leto):	Ciljna vrednost (2027):
Kazalniki dosežkov	Smernice za okolju prijazno kmetovanje na ranljivih območjih z rednim letnim osveščanjem	0 (2021)	1 nabor smernic
	Število izvedenih akcij osveščanja	0 (2021)	28 (4 akcije osveščanja na leto)
	Strokovna podlaga za opredelitev trajno varovanih kmetijskih zemljišč	0 (2021)	1
	Število postopkov za širitev in preselitev kmetij	24 (2020)	20 novih postopkov
Kazalniki rezultatov	Površina trajno varovanih kmetijskih zemljišč na območju MOL	Ni podatka, saj ni strokovnih podlag (2021)	Površina trajno varovanih kmetijskih zemljišč, opredeljenih v OPN
	Površina kmetijskih zemljišč, prilagojenih podnebnim spremembam: a) Površina kmetijskih zemljišč s pridelavo v zaščiteneh prostorih b) Površina nasadov s protitočno zaščito c) Površina kmetijskih zemljišč z namakanjem	a) 7,9 ha (2021) b) 7,5 ha (2021) c) 64,9 ha (Namakalna zadruha Dobrunje, 2021), 7,9 ha - zaščiteni prostori	a) Povečanje za 5 ha b) Povečanje za 2 ha c) Povečanje za 35 ha (novi namakalni sistemi)

* Podana je groba ocena sredstev, potrebnih za izvedbo ukrepa v obdobju 2021-2027, ki je bila izvedena na podlagi poznanih informacij. Ocena ne vključuje stroškov dela zaposlenih na MOL, vključuje pa 30-% sofinanciranje MOL v primeru uspešne pridobitve zunanjih virov financiranja.

Izboljšanje pogojev za delo in pridelavo na kmetijah ter spodbujanje ekološkega načina kmetovanja

OPIS UKREPA

Trajnostni razvoj kmetij, zaostrovanje predpisov o varovanju kmetijskih zemljišč ter okolja in prilagajanje podnebnim spremembam narekujejo tehnološke posodobitve (tudi digitalizacijo) kmetijskih gospodarstev. SRPUK MOL 2021–2027 veliko pozornosti usmerja v varovanje naravnih virov (tla, voda, biotska raznovrstnost itd.), prehod v bolj trajnostne oblike kmetovanja ter spodbujanje ekološkega kmetovanja. Razvoj področja pridelovanja hrane je v svetu izjemno hiter in mu pridelovalci v MOL brez strokovne in finančne podpore težko sledijo. Na tem področju se v zadnjih letih uvajajo napredne tehnike pridelave, tehnologije dodelave in predelave kmetijskih pridelkov, uvajajo se novi sonaravni pristopi kmetovanja in nove odpornejše sorte kmetijskih rastlin. Med najbolj perspektivnimi koncepti je t. i. precizno kmetijstvo, kjer lahko s pomočjo inovativnih tehnologij povečamo učinkovitost pridelave ob zmanjšanju negativnih vplivov na okolje. Z novimi spoznanji se spreminjajo tudi koncepti obdelave tal in v zadnjem času se ohranitvena obdelava tal omenja kot eden izmed ukrepov povečanja zaloga ogljika v tleh, zmanjšanja toplogrednih plinov in s tem blaženja podnebnih sprememb. S tehnološkimi rešitvami lahko zmanjšamo izgube pri gnojenju z organskimi gnojili in s tem povezan smrad, ki je pogosto vzrok nesoglasij na podeželju. Tudi ekološko kmetijstvo se sooča s hitrim tehnološkim razvojem z željo, da bi zmanjšali razlike v produktivnosti v primerjavi s konvencionalno pridelavo. V zadnjih letih je velik napredek opazen pri razvoju tehnik mehanskega zatiranja plevelov in škodljivih organizmov. Velik vpliv na pridelavo imajo neugodne vremenske razmere, kjer je treba izvajati preventivne ukrepe ter spodbujati tehnologije pridelave, ki bodo naravne nesreče preprečile oziroma omilile njihove posledice. Ukrep naslavlja tudi do sedaj zelo uspešno spodbujanje in razvoj dopolnilnih dejavnosti in izdelkov z dodano vrednostjo na KMG ter s tem izboljšanje njihovega ekonomskega položaja.

KLJUČNE AKTIVNOSTI (opis aktivnosti je podan v prilogi stran 74)

- A1.2.1 – Spodbujanje razvojnih naložb na kmetijskih gospodarstvih
- A1.2.2 – Krepitev inovacijskega in tehnološkega potenciala kmetijskih gospodarstev
- A1.2.3 – Sofinanciranje in podpora pri izvedbi komasacij in drugih agrarnih operacij ter vzdrževanje poljskih poti v lasti MOL
- A1.2.4 – Razvoj obstoječih in spodbujanje novih dopolnilnih dejavnosti na kmetijskih gospodarstvih

Sinergije z drugimi strategijami MOL

Vizija Ljubljane 2045, Strateški del OPN MOL, Strategija Mestne občine Ljubljana za mlade 2016–2025, Program varstva okolja MOL 2021–2027, Strategija razvoja turistične destinacije Ljubljana in ljubljanska regija 2021–2027

Ključni upravičenci ukrepa

Kmetijska gospodarstva

Ključni partnerji za izvedbo ukrepa

Ključni partnerji:

Njihove naloge oz. področja sodelovanja:

Oddelek za varstvo okolja MOL

Nosilec ukrepa

KGZS – Kmetijsko gozdarski zavod Ljubljana

Strokovno svetovanje in izobraževanje

Raziskovalno-izobraževalne institucije

Izvedba specifičnih strokovnih nalog in izobraževanj

Zunanji strokovnjaki

Strokovna podpora pri konkretnih projektih in vprašanjih

Društva

Obveščanje članstva

Ocenjena potrebna sredstva in viri financiranja ukrepa*	1.416.000,00 €	Proračun MOL = 1.116.000,00 € Zunanji viri financiranja = 300.000,00 €	
KAZALNIKI	Naziv kazalnika	Izhodiščna vrednost (leto):	Ciljna vrednost (2027):
Kazalniki dosežkov	Delež z razpisi MOL podprtih kmetijskih gospodarstev	7,6 % (2019)	Povečanje za 2,4 % oz. skupno na 10 %
	Število izvedenih pilotnih prenosov dobrih praks	0 (2021)	5
	Število izvedenih komasacij in drugih agrarnih operacij	2 (2021)	Povečanje za 1 oz. skupno na 3
	Dolžina vzdrževanih poljskih poti iz sredstev MOL letno (km)	25 km (2021)	25 km
	Število na novo registriranih dopolnilnih (gospodarskih) dejavnosti na KMG	272 (2021)	Povečanje za 30 oz. skupno na 302
Kazalniki rezultatov	Število KMG z več kot 80 % kmetijskih zemljišč v MOL	512 (2021)	450
	Število zaposlenih oz. pokojninsko zavarovanih na KMG	487 (2021)	400
	Delež kmetij z ekološkim načinom kmetovanja	36 (4,23 %)	Povečanje za 10 oz. skupno na 46 (5,41 %)
	Delež KMG z dopolnilno dejavnostjo	8,5 % (2021)	Povečanje za 2,5 % oz. skupno na 10 %

* Podana je groba ocena sredstev, potrebnih za izvedbo ukrepa v obdobju 2021–2027, ki je bila izvedena na podlagi poznanih informacij. Ocena ne vključuje stroškov dela zaposlenih na MOL, vključuje pa 30-% sofinanciranje MOL v primeru uspešne pridobitve zunanjih virov financiranja.

UKREP 1.3

Trajnostno in aktivno upravljanje gozdov

OPIS UKREPA

Večina gozdov v MOL je v zasebni lasti. Lastniki imajo do svojih gozdov različen odnos. Nekateri z njimi gospodarijo zgledno, drugim gozdovi ne pomenijo pomembnega vira dohodka in z njimi ne gospodarijo, medtem ko morda tretjim gozdovi predstavljajo celo breme, saj ne vedo, kje imajo svoje posesti, niso usposobljeni za izvajanje del v gozdovih ali organizacijo del. Pogosto tudi ne vedo, kako gozd upravljati. Druga pomembna specifična gozdov v MOL se skriva v dejstvu, da ima velik del gozdov na območju MOL izjemno poudarjene predvsem socialne funkcije gozda. Tu govorimo predvsem o mestnih gozdovih. Tretja specifična pa je, da so gozdovi dokaj težko dostopni, zaradi česar so pogosto razmere za spravo zaradi velikih strmin precej zahtevne. V smer opisnih ključnih značilnosti je naravnani tudi ukrep, ki spodbuja trajnostno gospodarjenje z gozdovi prek:

- spodbujanja povezovanja lastnikov gozdov za učinkovitejše gospodarjenje z gozdovi,
- izboljševanja infrastrukture v gozdovih,
- strokovnejšega izvajanja del v gozdovih,
- povečevanja mestnih gozdov Ljubljane.

KLJUČNE AKTIVNOSTI (opis aktivnosti je podan v prilogi stran 75)	A1.3.1 – Spodbujanje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi na območju MOL A1.3.2 – Nakup gozdov		
Sinergije z drugimi strategijami MOL	Strateški del OPN MOL, Vizija Ljubljane 2045, Strategija razvoja mestnih gozdov Ljubljane 2020–2045, Program varstva okolja MOL 2021–2027		
Ključni upravičenci ukrepa	Lastniki gozdov in panožna ter interesna združenja		
Ključni partnerji za izvedbo ukrepa	Ključni partnerji:	Njihove naloge oz. področja sodelovanja:	
	Oddelek za gospodarske dejavnosti in promet MOL	Nosilec ukrepa	
	Oddelek za varstvo okolja MOL	Aktivna koordinacija z OGD	
	Zavod za gozdove Slovenije	Strokovno svetovanje in izobraževanje	
	Lastniki gozdov in njihova združenja	Aktivno in trajnostno gospodarjenje z gozdovi	
	Izvajalci del v gozdovih	Dvig standardov kakovosti izvajanja del v gozdovih	
	Gozdarski inštitut Slovenije	Strokovna in informacijska podpora prek portala Moj gozdar	
Ocenjena potrebna sredstva in viri financiranja ukrepa*	1.760.000,00 €	Proračun MOL = 1.400.000,00 € Zunanji viri financiranja = 360.000,00 €	
KAZALNIKI	Naziv kazalnika	Izhodiščna vrednost (leto):	Ciljna vrednost (2027):
Kazalniki dosežkov	Število združenj lastnikov gozdov	0 (2021)	Vsaj 1
	Površina gozdov v lasti MOL	202 ha (2021)	262 ha
Kazalniki rezultatov	Število organiziranih skupnih sečenj	2 (2021)	14

* Podana je groba ocena sredstev, potrebnih za izvedbo ukrepa v obdobju 2021–2027, ki je bila izvedena na podlagi poznanih informacij. Ocena ne vključuje stroškov dela zaposlenih na MOL, vključuje pa 30-% sofinanciranje MOL v primeru uspešne pridobitve zunanjih virov financiranja.

Prepoznavanje in aktivacija potencialov urbanega kmetijstva

OPIS UKREPA

Urbano kmetijstvo zajema pridelovanje, obdelavo in distribucijo hrane na urbanih območjih. Sem prištevamo kmetijstvo, vrtničkarstvo, sadjarstvo, živinorejo, ribogojstvo in urbano čebelarstvo. Takšna oblika kmetijstva je močno vpeta v mestno tkivo, njegovo družbeno in kulturno življenje ter gospodarstvo. Urbano kmetijstvo je postalo sredstvo za povečevanje dostopa do lokalno pridelane hrane, poleg tega pa ga zagovorniške skupine ali izobraževalne ustanove uporabljajo za ozaveščanje o mnogih vidikih hrane, na katere smo kot družba pozabili – na primer o tem, kako raste hrana, kateri pridelki so lokalni, kdaj rastejo ipd. Pomembno vlogo ima tudi pri krepitevi prehranske varnosti, saj zmanjšuje potrebo po prevozu in uvažanju hrane. Prispeva k lokalnemu gospodarskemu razvoju in globalnim družbenim ciljem, kot sta zmanjšanje revščine in družbeno vključevanje revnih in drugih ranljivih skupin v mestih. Ponazarja tudi ozelenitev mesta in trajnostne urbane politike, saj znatno prispeva k doseganju trajnostnih razvojnih ciljev, določenih v novi Agendi 2030 za trajnostni razvoj, ki jo je sprejela EU. V sistematizaciji urbanega kmetijstva ločujemo med ravnjo vrtov in ravnjo kmetij. Na urbanih vrtovih opravljamo kmetijsko dejavnost, a pridelamo le manjšo količino hrane, pa tudi gospodarski učinek dejavnosti je načeloma nizek. Gibanje na svežem zraku, zmanjšanje stresa in druženje so pridelovalcem navadno pomembnejše dejavnosti od dejanske pridelave hrane. Urbane kmetije pa razvijajo načrtne poslovne modele ponudbe lokalnih ali regionalnih kmetijskih izdelkov oziroma storitev, ki izkoriščajo bližino mest in urbanih trgov, možnosti prevoza itn. in s tem povečujejo lokalno samooskrbo s hrano.

Ukrep naslavlja spodbujanje razvoja urbanega kmetijstva v MOL z uporabo participativnih orodij in procesov, s katerimi spodbujamo večnamensko rabo tal, raznolikost deležnikov ter prostorske in časovne interakcije ljudi in prostora pa lahko v kar največji meri izkoristimo potencial urbanega kmetijstva. Za premišljeno uvedbo urbanega kmetijstva kot procesa družbene inovacije je treba izdelati akcijski načrt za integracijo participativnih mehanizmov v procese odločanja, povečanje vključenosti ranljivih družbenih skupin in spodbujanje prijetnega življenja v mestih.

KLJUČNE AKTIVNOSTI (opis aktivnosti je podan v prilogi stran 76)

A1.4.1 – Spodbujanje razvoja urbanega vrtničkarstva
A1.4.2 – Spodbujanje razvoja urbanega kmetijstva
A1.4.3 – Podpora nadaljnega razvoja urbanega čebelarstva in z njim povezanih aktivnosti

Sinergije z drugimi strategijami MOL

Strateški del OPN MOL, Program varstva okolja MOL 2021–2027, Krožni potenciali Ljubljane 2021–2027, s pogledom Ljubljana, krožno mesto 2045, Strategija Mestne občine Ljubljana za mlade 2016–2025, Strategija razvoja turistične destinacije Ljubljana in ljubljanska regija 2021–2027

Ključni upravičenci ukrepa

Vrtničkarji, čebelarji, kmetijska gospodarstva, interesne skupine v mestu, MOL in njene strokovne službe, strokovne institucije, osnovne in srednje šole, ustanove za oskrbo ljudi s težavami s telesnim in duševnim zdravjem, podjetja itd.

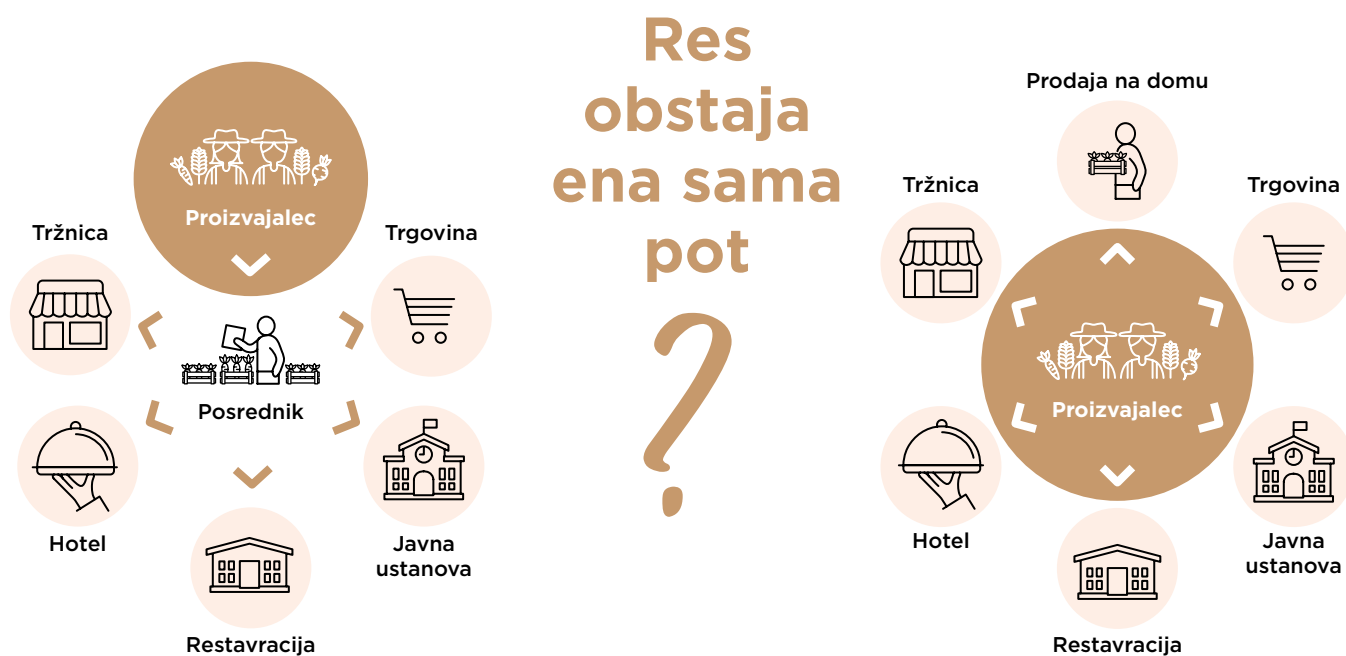

Ključni partnerji za izvedbo ukrepa	Ključni partnerji:	Njihove naloge oz. področja sodelovanja:	
	Oddelek za varstvo okolja MOL	Nosilec ukrepa	
	Mestna uprava MOL in upravljavci drugih javnih zavodov	Osveščanje ključnih nosilcev aktivnosti in njihova aktivacija pri izvedbi aktivnosti	
	KGZS - Kmetijsko gozdarski zavod Ljubljana	Strokovno svetovanje in izobraževanje	
	Raziskovalno-izobraževalne inštitucije	Izvedba specifičnih strokovnih nalog in izobraževanj	
	Nevladne organizacije	Pomoč pri organiziranju pobud in vključevanju njihovih članov v aktivnosti	
	Zunanji strokovnjaki	Sodelovanje v okviru različnih projektov	
Ocenjena potrebna sredstva in viri financiranja ukrepa*	2.143.000,00 €	Proračun MOL = 1.383.000,00 € Zunanji viri financiranja = 760.000,00 €	
KAZALNIKI	Naziv kazalnika	Izhodiščna vrednost (leto):	Ciljna vrednost (2027):
Kazalniki dosežkov	Število vrtičkov v upravljanju MOL	849 vrtičkov (2021)	1.150 vrtičkov
	Vzpostavljen program za nadaljnji razvoj vrtičkarstva	0 (2021)	1
	Število pilotov vzpostavitve urbanega kmetijstva na območju MOL	0 (2021)	3
	Število izobraževalnih, skupnostnih in terapevtskih vrtov	1 (2021)	3
	Število čebeljih družin na območju MOL in znotraj avtocestnega obroča	Urbano: 700 Ruralno: 3.900 (2021)	Urbano: 600 Ruralno: 4.200
Kazalniki rezultatov	Površina, namenjena vrtičkarstvu na območju MOL	9 ha (2021)	12 ha

* Podana je groba ocena sredstev, potrebnih za izvedbo ukrepa v obdobju 2021-2027, ki je bila izvedena na podlagi poznanih informacij. Ocena ne vključuje stroškov dela zaposlenih na MOL, vključuje pa 30-% sofinanciranje MOL v primeru uspešne pridobitve zunanjih virov financiranja.

Cilj 2

Dobro povezani ponudniki in ponudba podeželja

KLJUČNI IZZIVI

- Zagotoviti prenos znanja in dobrih praks.
- Spodbuditi ponudnike k povezovanju in oblikovanju kratkih verig.
- Prepoznati in izkoristiti priložnosti za dvig dodane vrednosti izdelkov in storitev podeželja.
- Okrepiti neposredno prodajo in druge inovativne tržne prodajne kanale.
- Okrepiti zaupanje meščanov v lokalne izdelke in storitve ter povečati njihovo prepoznavnost.

4.2 Cilj 2 – Dobro povezani ponudniki in ponudba podeželja

UKREP 2.1

Krepitev zmogljivosti in povezovanje ponudnikov

OPIS UKREPA	Zaradi hitrega tehnološkega razvoja so kmetijski pridelovalci in ponudniki dobrin podeželja za učinkovitejši in uspešnejši nastop na trgu prisiljeni nenehno izpolnjevati svoje znanje in usposobljenost. To poteka prek različnih oblik formalnega in neformalnega izobraževanja. Višja stopnja kmetijske usposobljenosti/formalne kmetijske izobrazbe in tudi drugih znanj pomembno prispeva k višji produktivnosti dela na kmetijskem gospodarstvu. Predvsem mlajši in strokovno usposobljeni nosilci kmetijskih gospodarstev so gonilo tehnološkega napredka na kmetijah ter bolj naklonjeni vpeljavi inovativnih, ekonomsko in tehnološko učinkovitejših rešitev pri kmetijski pridelavi in predelavi. Prav tako se precej lažje prilagodijo spremenljivosti ekonomskih razmer na trgu. Gledano celovito, izboljšana izobrazbena raven tako nosilcev kmetijskih gospodarstev kot tudi drugih ciljnih skupin v osnovi krepi konkurenčnost, povečuje učinkovitost rabe virov, izboljšuje okoljsko učinkovitost in prispeva k trajnostnemu razvoju podeželskih območij. Za doseganje večje konkurenčnosti in učinkovitejši nastop na trgu pa predstavlja enega ključnih dejavnikov tudi povezovanje ponudnikov dobrin podeželja. Poleg organizacij proizvajalcev, katerih ustanavljanje na državni ravni podpira skupna kmetijska politika in ki so praviloma sektorsko zasnovane, pomembno obliko povezovanja predstavljajo tudi manjše skupine proizvajalcev, ki se oblikujejo na lokalni ravni. Ukrep tako predstavlja eno ključnih gonilnih sil razvoja podeželja z velikimi sinergijskimi potenciali z ostalimi ukrepi in cilji.

KLJUČNE AKTIVNOSTI
(opis aktivnosti je podan v prilogi stran 78)

A2.1.1 – Krepitev znanja ponudnikov
A2.1.2 – Spodbujanje različnih oblik povezovanja ponudnikov hrane na območju MOL

Sinergije z drugimi strategijami MOL

Vizija Ljubljane 2045, Program varstva okolja MOL 2021–2027, Strategija Mestne občine Ljubljana za mlade 2016–2025, Strategija razvoja turistične destinacije Ljubljana in ljubljanska regija 2021–2027

Ključni upravičenci ukrepa

Kmetijska gospodarstva, interesne skupine in drugi akterji na podeželju, javni zavodi in institucije, strokovne institucije

Ključni partnerji za izvedbo ukrepa

Ključni partnerji:

Njihove naloge oz. področja sodelovanja:

Oddelek za varstvo okolja MOL

Nosilec ukrepa

Oddelki in službe ter javni zavodi in podjetja MOL

Vzpostavitev visoke stopnje razumevanja ukrepa ter operativnega podpornega sistema za njegovo uveljavljanje znotraj MOL

KGZS – Kmetijsko gozdarski zavod Ljubljana

Strokovno svetovanje in izobraževanje

Zunanji strokovnjaki

Izvedba specifičnih izobraževanj in nalog

Ocenjena potrebna sredstva in viri financiranja ukrepa*	675.000,00 €	Proračun MOL = 675.000,00 € Zunanji viri financiranja = 0,00 €	
KAZALNIKI	Naziv kazalnika	Izhodiščna vrednost (leto):	Ciljna vrednost (2027):
Kazalniki dosežkov	Število izvedenih izobraževanj in njihovih udeležencev	251 izobraževalnih aktivnosti** z 2.934 udeleženci (2019)	Izvedba 1 izobraževalnega programa z vsaj 100 udeleženci
	Število organiziranih ogledov dobrih praks doma ali v tujini	60 (2019)	5 na leto oz. skupno 35
	Izveden začetni monitoring o številu KMG z novo razvitim izdelkom, storitvijo ali dejavnostjo na podlagi udeležbe v preteklem programu krepitve zmogljivosti	0 (2021)	1
	Število novih pobud za organiziranje lokalnih skupin proizvajalcev in kratkih verig	5 (2021)	Povečanje za 10 ali več
Kazalniki rezultatov	Število KMG z novo razvitim izdelkom, storitvijo ali dejavnostjo na podlagi udeležbe v programu krepitve zmogljivosti	Ni znano - izvede se začetni monitoring (2021)	Povečanje za 10
	Število delujočih lokalnih skupin proizvajalcev in kratkih verig	5 (2021)	Povečanje za 5 oz. skupno na 10

* Podana je groba ocena sredstev, potrebnih za izvedbo ukrepa v obdobju 2021–2027, ki je bila izvedena na podlagi poznanih informacij. Ocena ne vključuje stroškov dela zaposlenih na MOL, vključuje pa 30-% sofinanciranje MOL v primeru uspešne pridobitve zunanjih virov financiranja.

** Pri tem kazalniku gre za razdrobljene oz. posamezne izobraževalne aktivnosti, ki med seboj niso bile povezane v usklajen in zaokrožen program, tako kot je to predvideno s to strategijo, ki predvideva letno izvedbo usklajenega programa. Vrednost kazalnika je bila dosežena v obdobju 2014–2019.

Uskladitev trženja in prodajnih kanalov dobrin podeželja

OPIS UKREPA	Uspešnost gospodarjenja in ekonomski položaj ponudnikov hrane sta v veliki meri odvisna od prilagajanja razmeram na trgu in uspešnosti pri zadovoljevanju potreb in želja potrošnikov. Glede na spremenljive in pogosto negotove gospodarske razmere je pomembno, da kmetijska gospodarstva diverzificirajo načine prodaje in pri iskanju končnega porabnika svojih izdelkov iščejo in izbirajo različne prodajne poti. Poleg prodaje veletrgovcem, zadrugam ter drugim odkupovalcem pomemben prodajni kanal predstavlja tudi neposredna prodaja. Ta ponudnikom hrane in storitev omogoča dodaten zaslužek na gospodarstvu (pri enakem obsegu pridelave), neodvisnost od posrednikov, dodatno zaposlitev delovne sile, možnost izkoriščanja tržnih niš, družbeni stik z ljudmi, takojšnje odzivnost terena in takojšnje plačilo. Za doseganje boljših poslovnih rezultatov pomembno vlogo pri trženju predstavljajo vzpostavljene kratke verige, ki tako ponudnikom kot tudi potrošnikom prinašajo številne koristi tako na ekonomskem kot tudi okoljskem in socialnem področju. Na strani ponudbe ta oblika prodaje in trženja prinaša prednosti skupnega tržnega nastopa in promocije, zmanjševanja stroškov zaradi krajših distribucijskih poti in optimalnejše rabe proizvodnih virov. Z vidika potreb potrošnika pa so kratke oskrbne verige pomembne zlasti z vidika zagotavljanja večje kakovosti (hranilnosti) živil. Z vidika pristnosti in kakovosti imajo podoben pomen tudi lokalne blagovne znamke, ki pridelovalcem dodatno omogočajo večjo konkurenčnost.

KLJUČNE AKTIVNOSTI (opis aktivnosti je podan v prilogi stran 79)	A2.2.1 – Pomoč pri trženju in dvigu dodane vrednosti novih izdelkov in storitev na podeželju A2.2.2 – Podpora pri vzpostavljanju in krepitvi kratkih verig A2.2.3 – Pomoč pri vzpostavljanju lokalnih blagovnih znamk in njihovi promociji ter podpora pri pridobitvi certifikatov kakovosti

Sinergije z drugimi strategijami MOL	Vizija Ljubljane 2045, Strategija Mestne občine Ljubljana za mlade 2016–2025, Strategija razvoja turistične destinacije Ljubljana in ljubljanska regija 2021–2027

Ključni upravičenci ukrepa	Kmetijska gospodarstva, skupine proizvajalcev in ponudnikov, kratke lokalne verige, strokovne institucije

Ključni partnerji za izvedbo ukrepa	Ključni partnerji:	Njihove naloge oz. področja sodelovanja:
	Oddelek za varstvo okolja MOL	Nosilec ukrepa
	Služba za javna naročila MOL	Strokovno svetovanje
	Turizem Ljubljana in RRA LUR	Povezovanje aktivnosti in projektov
	KGZS – Kmetijsko gozdarski zavod Ljubljana	Strokovno svetovanje na področju trženja
	Zunanji strokovnjaki	Izvedba specifičnih nalog in izobraževanj, podpora pri vzpostavitvi organizacij proizvajalcev in kratkih verig
	Projektni partnerji	Sodelovanje v odkupu pridelkov in izdelkov

Ocenjena potrebna sredstva in viri financiranja ukrepa*	135.000,00 €	Proračun MOL = 135.000,00 € Zunanji viri financiranja = 0,00 €	
KAZALNIKI	Naziv kazalnika	Izhodiščna vrednost (leto):	Ciljna vrednost (2027):
Kazalniki dosežkov	Število vzpostavljenih prodajnih mest na domu, tržnicah in prek e-trženja	21 (2019)	Povečanje za 20 oz. skupno na 41
	Število na novo vzpostavljenih kratkih verig	5 (2019)	Povečanje za 3 oz. skupno na 8
	Število na novo vzpostavljenih lokalnih blagovnih znamk	2 (2019)	Povečanje za 1 oz. skupno na 3
	Izveden začetni monitoring o deležu kmetijskih gospodarstev z vzpostavljeno neposredno prodajo kmetijskih izdelkov	0 (2021)	1
Kazalniki rezultatov	Delež kmetijskih gospodarstev z vzpostavljeno neposredno prodajo kmetijskih izdelkov	Ni podatka – potrebna vzpostavitev monitoringa (2021)	Določitev izhodiščnega stanja in povečanje za 20 %

* Podana je groba ocena sredstev, potrebnih za izvedbo ukrepa v obdobju 2021–2027, ki je bila izvedena na podlagi poznanih informacij. Ocena ne vključuje stroškov dela zaposlenih na MOL, vključuje pa 30-% sofinanciranje MOL v primeru uspešne pridobitve zunanjih virov financiranja.

Cilj 3

**Osveščeni in odgovorni meščani,
ki aktivno podpirajo podeželje**

KLJUČNI IZZIVI

- Osvestiti meščane o pomenu kmetijstva, gozdov, lokalne ponudbe ter dediščine podeželja.
- Povečati prepoznavnost dobrin in storitev podeželja.
- Okrepiti zanimanje mladih za tradicionalna znanja in aktivnosti.
- Predstaviti podeželje skozi učne procese.
- Vzpodbuditi vključevanje socialno ranljivih skupin in socialnega podjetništva na podeželju.

4.3 Cilj 3 – Osveščeni in odgovorni meščani, ki aktivno podpirajo podeželje

UKREP 3.1

Povečanje prepoznavnosti podeželja in osveščanje meščanov

OPIS UKREPA	Nezadostna prepoznavnost podeželskih območij med potencialnimi uporabniki dobrin in storitev se pogosto navaja kot pomemben dejavnik, zaradi katerega podeželska območja tako gospodarsko kot tudi socialno in kulturno v razvoju še vedno pomembno zaostajajo za urbanimi območji. Kontinuirane in med seboj usklajene promocijske aktivnosti so osnova za dobro prepoznavnost podeželskih območij in njihovih razvojnih virov. Njihov namen je tesnejše povezovanje mesta s podeželjem, predstavitev posameznih podeželskih območij ter posameznih kmetijskih gospodarstev s svojimi pridelki, izdelki in storitvami. S tovrstnimi promocijskimi aktivnostmi pa se pri potrošnikih ne povečuje zgolj prepoznavnost lokalnih izdelkov in storitev, temveč se z njimi hkrati povečuje tudi osveščenost mestnega prebivalstva o pomenu gospodarskih dejavnosti, ki ohranjajo podeželski prostor, ter prednostih uporabe lokalnih dobrin podeželja. Te s svojimi aktivnostmi skrbijo za to, da prostor ostaja poseljen, obdelan in gospodarsko aktiven, le ohranjeno in kakovostno življenjsko okolje pa pritegne meščane, da del svojega prostega časa preživijo tudi v ruralnem okolju, s čimer prispevajo tako k razvoju dopolnilnih dejavnosti na kmetiji kot dvigu dodane vrednosti lokalnih dobrin podeželja.	
KLJUČNE AKTIVNOSTI (opis aktivnosti je podan v prilogi stran 80)	A3.1.1 – Celovita promocija podeželja (dobrin, storitev) in njeno vključevanje v celovito turistično promocijo Ljubljane A3.1.2 – Usklajevanje in podpora promocijskih aktivnosti in dogodkov za boljšo prepoznavnost ljubljanskega podeželja A3.1.3 – Osveščanje prebivalstva o pomenu kmetijstva, gozdov, lokalni ponudbi ter dediščini podeželja A3.1.4 – Osveščanje prebivalstva o kakovostnem življenjskem okolju	
Sinergije z drugimi strategijami MOL	Vizija Ljubljane 2045, Strategija Mestne občine Ljubljana za mlade 2016–2025, Strategija razvoja turistične destinacije Ljubljana in ljubljanska regija 2021–2027	
Ključni upravičenci ukrepa	MOL in njene strokovne službe, četrtne skupnosti, kmetijska gospodarstva, društva, skupine proizvajalcev in ponudnikov, kratke lokalne verige, strokovne institucije	
Ključni partnerji za izvedbo ukrepa	Ključni partnerji:	Njihove naloge oz. področja sodelovanja:
	Oddelek za varstvo okolja MOL	Nosilec ukrepa
	Oddelek za gospodarske dejavnosti in promet	Sodelovanje pri snovanju in izvedbi promocijskih aktivnosti
	Turizem Ljubljana	Turistična promocija podeželja v MOL
	Krajinski park Tivoli, Rožnik, Šišenski hrib	Sodelovanje pri snovanju in izvedbi promocijskih aktivnosti
	Turistični ponudniki	Sodelovanje pri izvedbi promocijskih aktivnosti
	Zunanji strokovnjaki	Izvedba specifičnih strokovnih nalog
	Projektni partnerji	Sodelovanje v okviru različnih projektov

Ocenjena potrebna sredstva in viri financiranja ukrepa*	235.000,00 €	Proračun MOL = 135.000,00 € Zunanji viri financiranja = 100.000,00 €

KAZALNIKI	Naziv kazalnika	Izhodiščna vrednost (leto):	Ciljna vrednost (2027):
Kazalniki dosežkov	Število publikacij za promocijo podeželja in lokalno pridelane hrane	6 (2021)	Povečanje za 2 oz. skupno na 8
	Število prireditev za promocijo izdelkov in storitev podeželja	12 (2021)	4-krat na leto, skupaj 28
	Število izvedenih kampanj s področja osveščanja o pomenu kmetijstva in gozdarstva	0 (2021)	1 na leto oz. skupno 7
Kazalniki rezultatov	Delež anketiranih meščanov, ki so vsaj enkrat letno uporabili izdelke in storitve podeželja	Ni podatka – potrebna vzpostavitev monitoringa	Določitev izhodiščnega stanja in povečanje na 50 % ali več

* Podana je groba ocena sredstev, potrebnih za izvedbo ukrepa v obdobju 2021–2027, ki je bila izvedena na podlagi poznanih informacij. Ocena ne vključuje stroškov dela zaposlenih na MOL, vključuje pa 30-% sofinanciranje MOL v primeru uspešne pridobitve zunanjih virov financiranja.

Vzpostavitev posebnih programov na kmetijah v okviru participativnega urbanega kmetijstva

OPIS UKREPA	Urbano in periurbano kmetijstvo pomembno prispevata k trajnostnemu urbanemu razvoju, saj imata gospodarske, družbeno-kulturne, okoljske in psihološke koristi. Lahko ustvarita zaposlitvene priložnosti, povečata prehransko samooskrbo, prehransko varnost in dostopnost, pozitivno vplivata na prehranjevanje, zdravje, telesno dejavnost in dobro počutje ljudi, krepi občutek pripadnosti prostoru in skupnosti, poudarjata navezanost na prostor in kolektivno identiteto, razvijata spretnosti in znanje ljudi ter krepi enakost med spoloma. Skupine, ki so vključene v identificirane prakse, so zelo raznolike (posebej skupina otrok in mladostnikov). Ranljive skupine se običajno niso zmožne same organizirati in aktivirati, zato potrebujejo pomoč, običajno nevladnih organizacij. Po drugi strani so dobro organizirani meščani uspešni in proaktivni, a jih ni mogoče uvrstiti med ranljive skupine. Najuspešnejši so tisti primeri, kjer veliko različnih deležnikov pomaga drug drugemu in kjer se ljudje iz ranljivih skupin pomešajo s pripadniki iz neranljivih skupin.	
KLJUČNE AKTIVNOSTI (opis aktivnosti je podan v prilogi stran 81)	A3.2.1 – Povezovanje kmetov in izobraževalnih ustanov v učnih procesih A3.2.2 – Spodbujanje razvoja eko-socialnega kmetijstva – vključevanje socialno ranljivih skupin v posamezna dela na kmetijah A3.2.3 – Spodbujanje razvoja socialnega podjetništva na kmetijah	
Sinergije z drugimi strategijami MOL	Vizija Ljubljane 2045, Strategija Mestne občine Ljubljana za mlade 2016–2025	
Ključni upravičenci ukrepa	Kmetijska gospodarstva, interesne skupine v mestu, ustanove za oskrbo ljudi s težavami s telesnim in duševnim zdravjem	
Ključni partnerji za izvedbo ukrepa	Ključni partnerji:	Njihove naloge oz. področja sodelovanja:
	Oddelek za varstvo okolja MOL	Nosilec ukrepa
	Kmetijsko svetovalna služba	Pomoč pri vzpostavitvi eksperimentalno-izobraževalnih kmetij, uvedba ustreznih tehnologij pridelave in predelave na kmetijah
	Izobraževalne in raziskovalne institucije	Prenos najnovejših raziskovalnih spoznanj v prakso, sodelovanje v programih
	Interesne skupine v mestu ter ustanove za oskrbo ljudi s težavami s telesnim in duševnim zdravjem	Sodelovanje pri organizaciji in vodenju programov na kmetijah in socialnega podjetništva
	Projektni partnerji	Sodelovanje v okviru različnih projektov
Ocenjena potrebna sredstva in viri financiranja ukrepa*	95.000,00 €	Proračun MOL = 45.000,00 € Zunanji viri financiranja = 50.000,00 €

KAZALNIKI	Naziv kazalnika	Izhodiščna vrednost (leto):	Ciljna vrednost (2027):
Kazalniki dosežkov	Število izobraževalnih kmetij	0 (2021)	5
	Število socialnih in terapevtskih kmetij	0 (2021)	2
	Število socialno podjetniških partnerstev na kmetijah	0 (2021)	1
Kazalniki rezultatov	Število institucij, vključenih v izobraževalne programe, povezane s kmetijstvom	0 (2021)	40
	Število oseb ranljivih skupin, vključenih v socialne in terapevtske kmetije	0 (2021)	10
	Število oseb, vključenih v socialno podjetništvo	0 (2021)	5

* Podana je groba ocena sredstev, potrebnih za izvedbo ukrepa v obdobju 2021-2027, ki je bila izvedena na podlagi poznanih informacij. Ocena ne vključuje stroškov dela zaposlenih na MOL, vključuje pa 30-% sofinanciranje MOL v primeru uspešne pridobitve zunanjih virov financiranja.

Cilj 4

Vitalno, atraktivno in perspektivno
podeželje z ohranjeno identiteto

KLJUČNI IZZIVI

- Spodbuditi delovanje različnih interesnih skupin na podeželju.
- Ohraniti podeželje, podeželski način življenja in njegovo kakovost.
- Poiskati nove načine za vključevanje naravne in kulturne dediščine podeželja v ponudbo podeželja.

4.4 Cilj 4 – Vitalno, atraktivno in perspektivno podeželje z ohranjeno identiteto

UKREP 4.1		
Spodbujanje usklajenega in aktivnega delovanja različnih interesnih skupin		
OPIS UKREPA	Temeljni razvojni dejavnik podeželja so lokalni prebivalci, ki prek različnih pobud, programov in projektov aktivno prispevajo k ohranjanju kakovostnega življenjskega prostora in identitete. Za uspešnejše in učinkovitejše delovanje se združujejo v različne formalne in neformalne interesne skupine, ki glede na organiziranost in delež vključenega prebivalstva predstavljajo gibalno lokalnega razvoja. Pomembno je, da te skupine vključujejo vse starostne skupine prebivalstva, saj se le tako spodbujata medgeneracijsko sodelovanje in učenje. Z razvojnega vidika mora biti še posebej skrb namenjena mlajšim generacijam (otrokom v vrtcih in šolah) in njihovem vključevanju v različne aktivnosti, ki se odvijajo v podeželskem prostoru. Na področju t. i. endogenega razvoja podeželskih območij so to predvsem LAS-i, pobude in razvojne načrte pa prispevajo tudi različna druga interesna združenja (lastniki gozdov, vrtničarji, urbani čebelarji, pobudniki pridelave v okviru urbanega kmetijstva itd.). Vse tovrstne pobude je MOL že do sedaj aktivno podpirala in z njimi aktivno sodelovala. Ta ukrep torej predstavlja stalnico participativnega razvoja podeželja.	
KLJUČNE AKTIVNOSTI (opis aktivnosti je podan v prilogi stran 83)	A4.1.1 – Spodbujanje delovanja društev ter vključevanje MOL v projekte LAS A4.1.2 – Sodelovanje z različnimi interesnimi skupinami prek projektnega povezovanja	
Sinergije z drugimi strategijami MOL	Strategija Mestne občine Ljubljana za mlade 2016–2025	
Ključni upravičenci ukrepa	Društva, različne interesne skupine, lokalna akcijska skupina	
Ključni partnerji za izvedbo ukrepa	Ključni partnerji:	Njihove naloge oz. področja sodelovanja:
	Oddelek za varstvo okolja MOL	Nosilec ukrepa
	Služba za lokalno samoupravo MOL in četrtne skupnosti	Zagotavljanje ustreznih pogojev in operativna podpora pri izvedbi programov
	Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije	Priprava in izvedba razvojnih projektov
	Lokalna akcijska skupina	Priprava in izvedba razvojnih projektov
	Zunanji strokovnjaki	Izvedba specifičnih strokovnih nalog
Ocenjena potrebna sredstva in viri financiranja ukrepa*	296.000,00 €	Proračun MOL = 296.000,00 € Zunanji viri financiranja = 0,00 €

KAZALNIKI	Naziv kazalnika	Izhodiščna vrednost (leto):	Ciljna vrednost (2027):
Kazalniki dosežkov	Število prireditev in aktivnosti v organizaciji društev in interesnih združenj	4 na leto (2021)	4 na leto
	Število razvojnih projektov, ki jih je izvedel LAS v okviru pristopa CLLD na območju MOL	2 (2021)	Povečanje za 3 oz. skupno na 5
Kazalniki rezultatov	Število strokovnih društev na podeželju MOL	16 društev (2021)	16 društev

* Podana je groba ocena sredstev, potrebnih za izvedbo ukrepa v obdobju 2021-2027, ki je bila izvedena na podlagi poznanih informacij. Ocena ne vključuje stroškov dela zaposlenih na MOL, vključuje pa 30-% sofinanciranje MOL v primeru uspešne pridobitve zunanjih virov financiranja.

UKREP 4.2

Ohranjanje tradicionalne kulturne krajine in dediščine

OPIS UKREPA

Med naravno in kulturno dediščino, ki je predmet ohranjanja v okviru tega ukrepa, spadajo nepremičnine, premičnine, območja in posamezni deli narave, ki imajo za območje MOL kulturno, znanstveno, zgodovinsko in estetsko vrednost, zaradi česar predstavljajo pomemben potencial v turistični ponudbi. Gre torej za vse naravne in s človekovim delom ustvarjene vrednote, ki jih pojmuje kot naravno in kulturno sestavino človekovega okolja. Medtem ko so naravne vrednote v največji meri danost narave na območju MOL, pa je kulturna dediščina nadgradnja človekovega ustvarjanja v teh naravnih danostih. Med naravne vrednote spadajo dragoceni, znameniti ali specifični pojavi, deli žive in nežive narave, naravno območje ali del naravnega območja, ekosistem, krajina ali oblikovana narava. Kulturne dediščine ne predstavljajo le spomeniki, ampak vse kulturne sestavine, ki so se ohranile iz zgodovine, etnološkega pojmovanja kulture in načinov življenja. Deli se na materialno (snovno) dediščino, ki je v nadaljevanju razdeljena na premično (predmeti, zbirke) in nepremično dediščino (stavbe, skupine stavb, arheološka najdišča), ter nematerialno (nesnovno, živo) dediščino. V slednjo se uvrščajo različna znanja, veščine, šege in navade, ki se prenašajo iz generacije v generacijo. Pomemben dejavnik pri ohranjanju naravnih vrednot in kulturne dediščine je tudi osveščanje, pri čemer imajo tematske poti v podeželskem prostoru še posebej pomembno vlogo.

KLJUČNE AKTIVNOSTI (opis aktivnosti je podan v prilogi stran 84)

- A4.2.1 - Ohranjanje naravne in kulturne dediščine ter njena promocija in vključitev v turistično ponudbo na podeželju**
- A4.2.2 - Ohranjanje in revitalizacija tradicionalnih znanj in delovnih postopkov ter razvoj novih inovativnih izdelkov**
- A4.2.3 - Nadgradnja in ureditev tematskih poti ter njihova vsebinska nadgradnja s promocijo naravne in kulturne dediščine in turistične ponudbe podeželja**

Sinergije z drugimi strategijami MOL

Vizija Ljubljane 2045, Strategija Mestne občine Ljubljana za mlade 2016-2025, Strategija razvoja turistične destinacije Ljubljana in ljubljanska regija 2021-2027

Ključni upravičenci ukrepa

Interesna združenja, društva, strokovne institucije, kmetijska gospodarstva

Ključni partnerji za izvedbo ukrepa	Ključni partnerji:	Njihove naloge oz. področja sodelovanja:	
	Oddelek za varstvo okolja MOL	Nosilec ukrepa	
	Zavod RS za varstvo narave in Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije	Strokovna podpora in sodelovanje v projektih	
	Upravljavci zavarovanih območij	Strokovna podpora in sodelovanje v projektih	
	KGZS – Kmetijsko gozdarski zavod Ljubljana	Strokovno svetovanje	
	Lokalna akcijska skupina	Izvajanje projektov	
	Zunanji strokovnjaki	Izvedba specifičnih strokovnih nalog	
	Projektne partnerji	Sodelovanje v okviru različnih projektov	
Ocenjena potrebna sredstva in viri financiranja ukrepa*	507.500,00 €	Proračun MOL = 332.500,00 € Zunanji viri financiranja = 175.000,00 €	
KAZALNIKI	Naziv kazalnika	Izhodiščna vrednost (leto):	Ciljna vrednost (2027):
Kazalniki dosežkov	Število enot naravne in kulturne dediščine, vključenih v različne programe na podeželju	2 (2021)	Povečanje za 5 oz. skupno na 7
	Število obnovljenih gospodarskih objektov nepremične kulturne dediščine	24 (2019)	Povečanje za 15 oz. skupno na 39
	Število izvedenih učnih delavnic za prenos tradicionalnih znanj	4 (2019)	Povečanje za 5 oz. skupno na 9
Kazalniki rezultatov	Število prenovljenih in vsebinsko nadgrajenih tematskih poti od vseh tematskih poti	0 (2021)	2
	Delež obnovljenih enot evidentirane kulturne dediščine (etnološka dediščina)	48 % od 100 enot (2007-2019)	Povečanje na 63 %

* Podana je groba ocena sredstev, potrebnih za izvedbo ukrepa v obdobju 2021-2027, ki je bila izvedena na podlagi poznanih informacij. Ocena ne vključuje stroškov dela zaposlenih na MOL, vključuje pa 30-% sofinanciranje MOL v primeru uspešne pridobitve zunanjih virov financiranja.

Podporni mehanizmi

KLJUČNA PODPORA MEHANIZMA

- Tehnična podpora, strokovno svetovanje in komunikacija
- Izvajanje projektov in krepitev mednarodne prepoznavnosti Mestne občine Ljubljana

4.5 Podporni mehanizmi

Ključni nosilec izvedbe SRPUK MOL 2021–2027 je Oddelek za varstvo okolja, Odsek za razvoj podeželja MOL. Odsek bo v procesu izvajanja strategije posamezne ukrepe tako operativno kot strokovno izvajal v sodelovanju z oddelki in službami ter javnimi zavodi in podjetji MOL. Vrednotenje predhodne strategije je pokazalo, da uspešna izvedba zastavljenih ciljev ni realna brez vzpostavitve dveh ključnih podpornih mehanizmov, opisanih v nadaljevanju.

4.5.1 Tehnična podpora, strokovno svetovanje in komunikacija

PODPORNI MEHANIZEM 1	
Tehnična podpora, strokovno svetovanje in komunikacija	
Utemeljitev podpornega ukrepa	Ena ključnih ugotovitev vrednotenja SRP MOL 2014–2020 predstavlja nujnost izboljšanja tehnične podpore, strokovnega svetovanja, obveščanja in komuniciranja z upravičenci. Prav tako se je pojavila potreba po izboljšanju notranje komunikacije in usklajevanja dela znotraj struktur MOL, predvsem v povezavi z reševanjem strateških in procesnih vprašanj. Prav tako bo treba za uspešno izvedbo številnih ukrepov pripraviti in sprejeti ustrezne podlage, pripraviti ustrezno razpisno dokumentacijo z dodelanimi razpisnimi pogoji in merili za oceno ter vzpostaviti sistem strokovnih komisij za oceno prispelih vlog. Vse tovrstne potrebe so bile združene v ta podporni mehanizem, katerega namen je podpora delovanja Oddelka za varstvo okolja, Odseka za razvoj podeželja MOL in doseganja vseh strateških in operativnih ciljev SRPUK MOL 2021–2027.
Kratek opis vsebine podpornega ukrepa	Vzpostavitev in redno delovanje točke za tehnično podporo, strokovno svetovanje in komunikacijo v okviru Oddelka za varstvo okolja, Odseka za razvoj podeželja MOL z naslednjimi ključnimi nalogami: • Koordinacija izvedbe aktivnosti SRPUK MOL 2021–2027. • Vzpostavitev in koordinacija delovanja mreže strokovnjakov za posamezna področja. • Vzpostavitev točke za obveščanje uporabnikov strategije ter redno obveščanje in redno komuniciranje z zainteresiranimi nosilci razvojnih pobud in projektov na podeželju. • Vsebinska pomoč in tehnična podpora pri prijavih na različne razpise tako v okviru MOL kot tudi v okviru drugih izvajalcev razvojnih politik. • Spodbujanje vstopa v nadstandardne ukrepe Programa razvoja podeželja (KOPOP, Ekološko kmetovanje ...). • Razvoj e-aplikacije o informacijah Opazovalno napovedovalne službe KIS (obvestila na GSM). • Svetovanje in podpora pri reševanju različnih pravnih, finančnih, socialnih in drugih vprašanj tako v okviru MOL kot tudi v državnem okviru. • Svetovanje pri izbiri najzanimivejših socio-ekonomskih oblik dopolnilnega dela na kmetijah. • Aktivna pomoč pri vzpostavitvi in registraciji dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. • Vzpostavitev spletnega portala e-PODEŽELJE, kjer bi se zbirale aktualne informacije (nasveti, priporočila ipd.) s področja podeželja v MOL. Točka za tehnično podporo bi bila odgovorna tudi za izvedbo vmesnega vrednotenja SRPUK MOL 2021–2027 v letu 2024 – na njegovi podlagi bi se po letu 2024 preverilo tudi podprte tipe projektov oz. upravne postopke in mehanizme za dodeljevanje sredstev.
Ključni upravičenci	Oddelek za varstvo okolja, Odsek za razvoj podeželja MOL, oddelki in službe ter javni zavodi in podjetja MOL

Kadrovske potrebe	Ena dodatno zaposlena oseba na Oddelku za varstvo okolja, Odseku za razvoj podeželja MOL, pri čemer gre lahko v primeru uspešnega kandidiranja za projekte, financirane iz drugih virov financiranja, tudi za kombinirano zaposlitev (npr. 50 % delo na PM1 in 50 % delo na projektu).		
Ocenjena potrebna sredstva in viri financiranja ukrepa*	270.000,00 €	Proračun MOL = 270.000,00 € Zunanji viri financiranja = 0,00 €	
KAZALNIKI	Naziv kazalnika	Izhodiščna vrednost (2021):	Ciljna vrednost (2027):
Kazalniki dosežkov	Vzpostavljena in delujoča točka za tehnično podporo, strokovno svetovanje in komunikacijo (vključno s portalom e-PODEŽELJE)	0 (2021)	1
	Razvita e-aplikacija o informacijah Opazovalno napovedovalne službe KIS	0 (2021)	1
	Letna poročila o izvajanju SRPUK MOL 2021-2027	0 (2021)	7
	Izvedeno vmesno vrednotenje SRPUK MOL 2021-2027	0 (2021)	1
Kazalniki rezultatov	Število obiskov točke za tehnično podporo, strokovno svetovanje in komunikacijo	0 (2021)	1.500
	Ocena uspešnosti in učinkovitosti delovanja točke za tehnično podporo, strokovno svetovanje in komunikacijo v okviru končnega vrednotenja SRPUK MOL 2021-2027 (<i>izvedeno v okviru priprave SRPUK MOL 2028-2034</i>)	0 (2021)	1

* Podana je groba ocena sredstev, potrebnih za izvedbo ukrepa v obdobju 2021-2027, ki je bila izvedena na podlagi poznanih informacij. Ocena vključuje stroške dela in materialne stroške za eno novo delovno mesto na Oddelku za varstvo okolja, Odseku za razvoj podeželja. Ocena ne vključuje morebitnega financiranja tega delovnega mesta s strani zunanjih virov financiranja, saj za to trenutno ni osnove (pridobljenega projekta).

4.5.2 Strateški projekti in krepitev mednarodne prepoznavnosti MOL

PODPORNI MEHANIZEM 2

Izvajanje projektov in krepitev mednarodne prepoznavnosti MOL

Utemeljitev podpornega ukrepa	SRPUK MOL 2021–2027 predstavlja strategijo na lokalni ravni, vendar je v luči uspeha že izvedenih mednarodnih projektov in vse večje mednarodne prepoznavnosti MOL smiselno nasloviti tudi vprašanje doseganja opredeljenih ciljev ob uporabi zunanjih virov financiranja. Slednje je mogoče doseči le z jasno opredeljeno vizijo in potrebo po partnerskem sodelovanju na strateških in ciljno usmerjenih projektih, prenosom znanja in primerov dobre prakse ter pripravljenostjo deliti lastno znanje z drugimi.
Kratek opis vsebine podpornega ukrepa	Mednarodno delovanje in sodelovanje MOL mora biti prednostno usmerjeno v učinkovito doseganje ciljev predmetne strategije. Podporni mehanizem je usmerjen predvsem na naslednja vsebinska področja SRPUK MOL 2021–2027: • Na področju urbanega čebelarstva (skladno z Vizijo razvoja Čebelje poti) želi MOL nadgraditi že opravljeno delo in Ljubljano predstaviti kot center za urbano čebelarstvo na ravni EU. • Na področju urbanega gozdarstva (skladno s Kapitalizacijo strategije projekta URBforDAN) želi MOL nadgraditi že opravljeno delo in model upravljanja urbanih gozdov kot dobro prakso širiti v mednarodnem prostoru. • Na vseh ostalih področjih (npr. urbano kmetijstvo, varovanje naravnih virov in biotska raznovrstnost, prilagajanje podnebnim spremembam, uvajanje novih delovnih praks in tehnik ipd.) želi MOL sodelovati v ciljno usmerjenih projektih partnerstvih, katerih rezultat bodo izvedeni že prepoznani strateški projekti (predstavljeni v nadaljevanju) ali druge sorodne projektne ideje. Skladno z navedenimi cilji bo MOL stopala v tehtno izbrana mednarodna partnerstva in povezave, saj želi z omejenimi viri doseči čim večjo mednarodno prepoznavnost na ključnih področjih. Med pripravo strateškega in operativnega okvira SRPUK MOL 2021–2027 je bilo odkritih več v nadaljevanju navedenih projektih idej, ki naslavljajo številne zastavljene cilje, vendar njihova izvedba brez sodelovanja na mednarodnem področju ni verjetna. Poleg tega se v hitro spreminjajočem svetu neprestano pojavljajo novi koncepti in ideje, na katere se bo morala tudi MOL hitro odzvati. Tako z dvema nekoliko bolj splošnima aktivnostma odpiramo možnost, da MOL v času trajanja te strategije izvaja tudi v času njene priprave nepredvidene razvojne koncepte in ideje, ki so skladni z duhom in namenom SRPUK MOL 2021–2027: • Strateško umeščanje MOL na mednarodnem področju, krepitev njenega mednarodnega ugleda in njeno sodelovanje v mednarodnih povezavah • Razvoj inovativnih projektih idej in izvajanje projektov, skladnih s cilji SRPUK MOL 2021–2027, na primer: • Vzpostavitev Centra kulture bivanja • Deponija Barje – rastlinjak Ljubljane in testni poligon za nove pristope v urbanem kmetijstvu • Ljubljana – center za urbano čebelarstvo na ravni EU • Vrtovi Ljubljane 2045 • Sadjarsko središče v Posavskem hribovju in na Rašici – ohranjena kulturna krajina ipd.
Ključni upravičenci	Oddelek za varstvo okolja, Odsek za razvoj podeželja MOL, oddelki in službe ter javni zavodi in podjetja MOL
Kadrovske potrebe	Ena dodatno zaposlena oseba na Oddelku za varstvo okolja, Odseku za razvoj podeželja MOL, pri čemer se lahko stroške dela v primeru uspešnega kandidiranja za projekte, financirane iz drugih virov financiranja, deloma ali v celoti prenese na zunanje vire financiranja (npr. 50 % delo na PM2 in 50 % delo na projektu).

Ocenjena potrebna sredstva in viri financiranja ukrepa*	280.000,00 €	Proračun MOL = 280.000,00 € Zunanji viri financiranja = 0,00 €	
KAZALNIKI	Naziv kazalnika	Izhodiščna vrednost (2021):	Ciljna vrednost (2027):
Kazalniki dosežkov	Število oddanih prijav projektov na razpise na državni in EU-ravni	5 (2021)	Povečanje za 5 ali več
	Število odobrenih oz. izvedenih projektov na državni in EU-ravni	3 (2021)	6
Kazalniki rezultatov	Vzpostavljena partnerstva na državni in mednarodni ravni	0 (2021)	3
	Ocena uspešnosti in učinkovitosti izvajanja strateških projektov v okviru končnega vrednotenja SRPUK MOL 2021-2027 (izvedeno v okviru priprave SRPUK MOL 2028-2034)	0 (2021)	1

* Podana je groba ocena sredstev, potrebnih za izvedbo ukrepa v obdobju 2021-2027, ki je bila izvedena na podlagi poznanih informacij. Ocena vključuje stroške dela in materialne stroške za eno novo delovno mesto na Oddelku za varstvo okolja, Odseku za razvoj podeželja. Ocena ne vključuje morebitnega financiranja tega delovnega mesta s strani zunanjih virov financiranja, saj za to trenutno ni osnove (pridobljenega projekta). Ocena ne vključuje vrednosti samih projektov oz. deležev, ki bi pripadli MOL, saj so te vrednosti že zajete pri posameznih ukrepih kot zunanji viri financiranja.

Finančni okvir in dinamika

5

Finančni okvir in dinamika izvedbe strategije

5.1 Finančni okvir s predvideno dinamiko izvajanja po letih

V nadaljevanju je podan finančni okvir za izvedbo SRPUK MOL 2021–2027, pripravljen na podlagi:

- trenutnega proračuna Oddelka za varstvo okolja, Odseka za razvoj podeželja MOL oz. njegovega dela, namenjenega dosedanjemu izvajanju SRP MOL 2014–2020,
- grobega modeliranja višine potrebnih sredstev za izvedbo posameznega cilja, ukrepa in aktivnosti oz. doseganja postavljenih ciljnih vrednosti,
- ocene potreb po dodatnih kadrovskih potrebah in z njimi povezanih delovnih stroškov,
- predvidevanj o številu, finančnem obsegu in deležu sofinanciranja potencialnih projektov, financiranih iz zunanjih virov financiranja.

V spodnji preglednici je podan finančni okvir SRPUK MOL 2021–2027 po ukrepih oz. ciljnih v pregledni obliki, na naslednjih straneh pa je prikazana podrobnejša dinamika izvedbe finančnega okvira SRPUK MOL 2021–2027 po letih.

Finančni okvir SRPUK MOL 2021–2027 po ukrepih oz. ciljnih			
Šifra ukrepa oz. cilja	Proračun MOL	Zunanji viri financiranja	SRPUK MOL 2021–2027 SKUPAJ
Ukrep 1.1	495.000,00 €	218.000,00 €	713.000,00 €
Ukrep 1.2	1.116.000,00 €	300.000,00 €	1.416.000,00 €
Ukrep 1.3	1.400.000,00 €	360.000,00 €	1.760.000,00 €
Ukrep 1.4	1.383.000,00 €	760.000,00 €	2.143.000,00 €
Cilj 1 – skupaj	4.394.000,00 €	1.638.000,00 €	6.032.000,00 €
Ukrep 2.1	675.000,00 €	– €	675.000,00 €
Ukrep 2.2	135.000,00 €	– €	135.000,00 €
Cilj 2 – skupaj	810.000,00 €	– €	810.000,00 €
Ukrep 3.1	135.000,00 €	100.000,00 €	235.000,00 €
Ukrep 3.2	45.000,00 €	50.000,00 €	95.000,00 €
Cilj 3 – skupaj	180.000,00 €	150.000,00 €	330.000,00 €
Ukrep 4.1	296.000,00 €	– €	296.000,00 €
Ukrep 4.2	332.500,00 €	175.000,00 €	507.500,00 €
Cilj 4 – skupaj	628.500,00 €	175.000,00 €	803.500,00 €
PM1	270.000,00 €	– €	270.000,00 €
PM2	280.000,00 €	– €	280.000,00 €
Podporni mehanizmi – skupaj	550.000,00 €	– €	550.000,00 €
SKUPAJ	6.562.500,00 €	1.963.000,00 €	8.525.500,00 €

Kot izhaja iz zgornje preglednice, **bi izvedba SRPUK MOL 2021-2027 za proračun MOL pomenila strošek v višini 6.562.500,00 €**, vendar je treba na tem mestu poudariti, da je MOL že v preteklem programskem obdobju za pomemben del zajetih vsebin namenila približno 4.550.000,00 €.

Razliko do navedenega zneska predstavljajo predvsem uvedba obeh podpornih mehanizmov in dodatna zaposlitev za izvajanje izobraževanja (830.000,00 €), povečanje obsega izvedbe ukrepov (593.600,00 €) in 30-% sofinanciranje izvedbe predvidenih projektov, financiranih iz zunanjih virov (588.900,00 €), s čimer bi MOL za izvedbo projektov pridobila dodatnih 1.963.000,00 €. Projekti lahko zaradi svoje ciljne usmerjenosti, prenosa znanja in dobrih praks iz tujine omogočijo MOL preboj na ključnih izzivih, ki bi ga brez povezovanja sama težje dosegla (npr. prilagajanje podnebnim spremembam, urbano kmetijstvo, ustvarjanje dodane vrednosti lokalnih izdelkov in storitev ipd.), obenem pa okrepijo njeno mednarodno prepoznavnost.

Podrobnejša dinamika izvedbe finančnega okvira SRPUK MOL 2021-2027 po letih

Šifra ukrepa oz. cilja	Leto							
	2021		2022		2023		2024	
	Proračun MOL	Zunanji viri financiranja	Proračun MOL	Zunanji viri financiranja	Proračun MOL	Zunanji viri financiranja	Proračun MOL	Zunanji viri financiranja
Ukrep 1.1	45.000,00 €	- €	45.000,00 €	- €	69.000,00 €	90.000,00 €	63.000,00 €	62.000,00 €
Ukrep 1.2	150.000,00 €	- €	150.000,00 €	- €	163.200,00 €	60.000,00 €	163.200,00 €	60.000,00 €
Ukrep 1.3	200.000,00 €	- €	200.000,00 €	- €	200.000,00 €	120.000,00 €	200.000,00 €	120.000,00 €
Ukrep 1.4	195.000,00 €	200.000,00 €	145.000,00 €	- €	215.000,00 €	200.000,00 €	210.000,00 €	150.000,00 €
Cilj 1 - skupaj	590.000,00 €	200.000,00 €	540.000,00 €	- €	647.200,00 €	470.000,00 €	636.200,00 €	392.000,00 €
Ukrep 2.1	110.000,00 €	- €	90.000,00 €	- €	95.000,00 €	- €	95.000,00 €	- €
Ukrep 2.2	10.000,00 €	- €	10.000,00 €	- €	15.000,00 €	- €	25.000,00 €	- €
Cilj 2 - skupaj	120.000,00 €	- €	100.000,00 €	- €	110.000,00 €	- €	120.000,00 €	- €
Ukrep 3.1	15.000,00 €	- €	15.000,00 €	- €	27.000,00 €	40.000,00 €	24.000,00 €	30.000,00 €
Ukrep 3.2	- €	- €	5.000,00 €	- €	8.000,00 €	10.000,00 €	8.000,00 €	10.000,00 €
Cilj 3 - skupaj	15.000,00 €	- €	20.000,00 €	- €	35.000,00 €	50.000,00 €	32.000,00 €	40.000,00 €
Ukrep 4.1	43.000,00 €	- €	38.000,00 €	- €	43.000,00 €	- €	43.000,00 €	- €
Ukrep 4.2	40.000,00 €	- €	40.000,00 €	- €	55.000,00 €	50.000,00 €	55.000,00 €	50.000,00 €
Cilj 4 - skupaj	83.000,00 €	- €	78.000,00 €	- €	98.000,00 €	50.000,00 €	98.000,00 €	50.000,00 €
PM1	10.000,00 €	- €	40.000,00 €	- €	50.000,00 €	- €	40.000,00 €	- €
PM2	40.000,00 €	- €	40.000,00 €	- €	40.000,00 €	- €	40.000,00 €	- €
Podporni mehanizmi - skupaj	50.000,00 €	- €	80.000,00 €	- €	90.000,00 €	- €	80.000,00 €	- €
SRPUK MOL 2021-2027 - SKUPAJ	858.000,00 €	200.000,00 €	818.000,00 €	- €	980.200,00 €	570.000,00 €	966.200,00 €	482.000,00 €

Šifra ukrepa oz. cilja	Leto						Po ukrepih oz. ciljih - skupaj		
	2025		2026		2027		Proračun MOL	Zunanji viri financiranja	SRPUK MOL 2021-2027 - SKUPAJ
	Proračun MOL	Zunanji viri financiranja	Proračun MOL	Zunanji viri financiranja	Proračun MOL	Zunanji viri financiranja			
Ukrep 1.1	103.000,00 €	62.000,00 €	85.000,00 €	2.000,00 €	85.000,00 €	2.000,00 €	495.000,00 €	218.000,00 €	713.000,00 €
Ukrep 1.2	163.200,00 €	60.000,00 €	163.200,00 €	60.000,00 €	163.200,00 €	60.000,00 €	1.116.000,00 €	300.000,00 €	1.416.000,00 €
Ukrep 1.3	200.000,00 €	120.000,00 €	200.000,00 €	- €	200.000,00 €	- €	1.400.000,00 €	360.000,00 €	1.760.000,00 €
Ukrep 1.4	230.000,00 €	150.000,00 €	203.000,00 €	60.000,00 €	185.000,00 €	- €	1.383.000,00 €	760.000,00 €	2.143.000,00 €
Cilj 1 - skupaj	696.200,00 €	392.000,00 €	651.200,00 €	122.000,00 €	633.200,00 €	62.000,00 €	4.394.000,00 €	1.638.000,00 €	6.032.000,00 €
Ukrep 2.1	95.000,00 €	- €	95.000,00 €	- €	95.000,00 €	- €	675.000,00 €	- €	675.000,00 €
Ukrep 2.2	25.000,00 €	- €	25.000,00 €	- €	25.000,00 €	- €	135.000,00 €	- €	135.000,00 €
Cilj 2 - skupaj	120.000,00 €	- €	120.000,00 €	- €	120.000,00 €	- €	810.000,00 €	- €	810.000,00 €
Ukrep 3.1	24.000,00 €	30.000,00 €	15.000,00 €	- €	15.000,00 €	- €	135.000,00 €	100.000,00 €	235.000,00 €
Ukrep 3.2	8.000,00 €	10.000,00 €	8.000,00 €	10.000,00 €	8.000,00 €	10.000,00 €	45.000,00 €	50.000,00 €	95.000,00 €
Cilj 3 - skupaj	32.000,00 €	40.000,00 €	23.000,00 €	10.000,00 €	23.000,00 €	10.000,00 €	180.000,00 €	150.000,00 €	330.000,00 €
Ukrep 4.1	43.000,00 €	- €	43.000,00 €	- €	43.000,00 €	- €	296.000,00 €	- €	296.000,00 €
Ukrep 4.2	47.500,00 €	25.000,00 €	47.500,00 €	25.000,00 €	47.500,00 €	25.000,00 €	332.500,00 €	175.000,00 €	507.500,00 €
Cilj 4 - skupaj	90.500,00 €	25.000,00 €	90.500,00 €	25.000,00 €	90.500,00 €	25.000,00 €	628.500,00 €	175.000,00 €	803.500,00 €
PM1	40.000,00 €	- €	50.000,00 €	- €	40.000,00 €	- €	270.000,00 €	- €	270.000,00 €
PM2	40.000,00 €	- €	40.000,00 €	- €	40.000,00 €	- €	280.000,00 €	- €	280.000,00 €
Podporni mehanizmi - skupaj	80.000,00 €	- €	90.000,00 €	- €	80.000,00 €	- €	550.000,00 €	- €	550.000,00 €
SRPUK MOL 2021-2027 - SKUPAJ	1.018.700,00 €	457.000,00 €	974.700,00 €	157.000,00 €	946.700,00 €	97.000,00 €	6.562.500,00 €	1.963.000,00 €	8.525.500,00 €

5.2 Možni viri financiranja

Iz predhodnega poglavja jasno izhaja namera o kombiniranem financiranju izvedbe SRPUK MOL 2021–2027. Takšno razmišljanje izvira predvsem iz dejstva, da je Evropska komisija s sprejemom ključnih strategij – kot je na primer [Zeleni dogovor](#)¹ ali strategija [Od vil do vilic](#)² – odprla možnost za sofinanciranje naslavljanja in iskanja rešitev za izzive, ki jih naslavlja tako SRPUK MOL 2021–2027 kot tudi drugi sorodni strateški dokumenti MOL.

Kljub navedenemu **proračun Mestne občine Ljubljana ostaja glavni vir financiranja SRPUK MOL 2021–2027**, saj se predvideva, da bo pokrival skoraj 77 % vseh predvidenih sredstev. Tako je bilo tudi do sedaj, saj je proračun (z izjemo nekaj uspešno pridobljenih EU-projektov) pokrival praktično celoten program razvoja podeželja MOL.

Prav na podlagi prepoznanih priložnosti in uspešno izvedenih EU-projektov je predvideno, da **bi MOL z uspešnim kandidiranjem za zunanje vire financiranja pridobila dobrih 23 % sredstev, potrebnih za izvedbo SRPUK MOL 2021–2027**. V fazi priprave SRPUK MOL 2021–2027 je bilo namreč opravljeno prepoznavanje konkretnih izzivov in projektov, ki bi lahko te izzive naslovile prek projektov, sofinanciranih iz različnih zunanjih virov. Na podlagi vsebin je bila pripravljena tudi groba ocena vrednosti teh projektov, predstavljena v prejšnjem poglavju.

Posledično so v nadaljevanju podane ključne vrste možnih zunanjih virov financiranja:

A. Sredstva na državni in regionalni ravni:

- **Sredstva Strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023–2027** – Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je pristopilo k pripravi ključnega strateškega dokumenta za razvoj podeželja na državni ravni. Tudi v preteklosti je del MOL (območje izven naselja Ljubljana) lahko koristil tovrstna sredstva oz. je MOL svoje ukrepe in aktivnosti izvajala komplementarno z ukrepi Programa razvoja podeželja. In upravičeno lahko pričakujemo, da bo tako tudi v prihodnji programski perspektivi. Sredstva Strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023–2027 bi bila lahko za MOL zanimiva pravzaprav z vseh vsebinskih vidikov, saj je v interesu MOL, da državna sredstva izkoristi predvsem za doseganje sinergij, sama pa svoje napore (kot že do sedaj) usmeri v naslavljanje konkretnih izzivov, specifičnih za območje MOL. Navkljub navedenemu lahko izpostavimo vsebine, kot so podpora krepitvi povezovanja in skupnega upravljanja, prilagajanje podnebnim spremembam, povečanje znanja in osveščenosti, sredstva za agrarne operacije ipd.

Posebno kategorijo predstavlja **instrument LEADER/CLLD**, ki omogoča lokalni razvoj, ki ga (prek lokalnih akcijskih skupin) vodijo lokalne skupnosti. Mehanizem kot takšen predstavlja pomembno priložnost, da MOL naslovi specifična vprašanja svojega podeželja, npr. vključevanje naravne in kulturne dediščine v turistične/izobraževalne programe in izdelke, ohranjanje tradicionalnih znanj, promocija podeželja ipd.

- **Drugi tematski razpisi ministrstev** – glede na širino SRPUK MOL 2021–2027 oz. veliko število področij, ki jih naslavlja, je ključnega pomena spremljanje različnih tematskih razpisov različnih ministrstev ali drugih organov na državni in regionalni ravni. Tu lahko MOL poišče dodatna sredstva za izvajanje konkretnih

¹ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sl

² https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/farm-fork_sl

programov in projektov, npr. s področja varovanja naravne in kulturne dediščine, ohranjanja podeželskega načina življenja ipd.

B. Sredstva različnih programov Evropske unije:

- **Transnacionalni programi** – Slovenija je v trenutnem programskem obdobju vključena v pet transnacionalnih programov – [Območje Alp, Srednja Evropa, Mediteran, Podonavje in Jadransko-jonski program \(ADRION\)](#)³. MOL je že do sedaj uspešno sodelovala v tovrstnih programih, ki omogočajo naslavljanje strateških izzivov, oblikovanje transnacionalnih partnerstev, z nekaj milijonskim proračunom pa tudi dovolj sredstev za doseganje vsebinskih prebojev, operativnega napredka in prenos dobrih praks v njihovem celovitem obsegu. Kot ključna področja, ki bi jih lahko MOL naslovila ob koriščenju tovrstnih sredstev, velja izpostaviti prilagajanje podnebnim spremembam, prepoznavanje in aktivacijo neizkoriščenih potencialov (npr. urbano kmetijstvo), uvajanje novih tehnik/tehnologij oz. njihov prenos v obliki dobrih praks ali pilotnih poskusov ipd.
- **Programi medregionalnega sodelovanja** – Slovenija je v programskem obdobju 2014–2020 sodelovala v štirih medregionalnih programih – [INTERACT III, INTERREG EUROPE, URBACT III, ESPON 2020](#)⁴. Tudi v tovrstnih programih je MOL do sedaj že uspešno sodelovala. Za razliko od transnacionalnih programov so programi medregionalnega sodelovanja usmerjeni bolj v izmenjavo izkušenj med regijami, izboljšanje priprave in izvajanja programov in projektov Evropskega teritorialnega sodelovanja. Gre za sicer »mehkejše«, vendar zato nič manj pomembne projekte, saj se prav na podlagi njihovih rezultatov pogosto razvijejo »bolj implementacijski« projekti. Prav tako so izjemnega pomena z vidika prenosa dobrih praks in pilotnih preizkusov inovativnih rešitev.
- **Programi čezmejnega sodelovanja** – območje MOL bo v novem programskem obdobju najverjetneje vključeno v tri čezmejne programe – [z Avstrijo, Italijo in Hrvaško](#)⁵. Vsi trije programi se trenutno nahajajo v različnih fazah priprave, zato prednostne vsebine, ki jih bodo naslavljali v tem trenutku, še niso povsem znane. Kljub temu bi lahko MOL prek tovrstnih programov uspešno naslovila predvsem izzive s širšim oz. čezmejnem vplivom oz. značajem. Gre za projekte velikosti od 500.000–1.500.000 € z manjšim številom projektnih partnerjev iz dveh sosednjih držav. Za razliko od transnacionalnih programov tovrstni projekti navadno naslavljajo eno samo, zelo konkretno vprašanje oz. izziv.
- **Horizon 2020** – je okvirni program Evropske unije za raziskave in inovacije ter najpomembnejši finančni instrument za dvig konkurenčnosti Evropske unije. Kot takšen predstavlja svojevrstno priložnost, ki jo je MOL v preteklosti že poskušala izkoristiti v vlogi »živega laboratorija« za preizkušanje inovativnih rešitev, tehnik in tehnologij za konkretne izzive. Takšna vloga bi MOL ustrezala predvsem za naslavljanje izzivov, kot so urbano kmetijstvo, inovativne tehnike in tehnologije za prilagoditev podnebnim spremembam ipd.
- **LIFE** – gre za specifičen program, prvenstveno namenjen varovanju okolja, narave in biotske raznovrstnosti, vendar ima MOL, tudi zaradi številnih omejitvenih dejavnikov za kmetijstvo

³ www.eu-skladi.si/portal/sl/evropsko-teritorialno-sodelovanje/transnacionalno-sodelovanje-1/slovenija-v-transnacionalnih-programih-1

⁴ www.eu-skladi.si/portal/sl/evropsko-teritorialno-sodelovanje/medregionalno-sodelovanje/splosno-o-medregionalnem-sodelovanju-1

⁵ www.eu-skladi.si/portal/sl/evropsko-teritorialno-sodelovanje/cezmejno-sodelovanje/slovenija-v-cezmejnih-programih-sodelovanja-1

in gozdarstvo in drugih ključnih aktivnosti razvoja podeželja, priložnost prav prek tega programa nasloviti specifične vsebine, npr. dobre prakse prilagojenega upravljanja kmetijskih in gozdnih zemljišč, osveščanje lastnikov zemljišč, ohranjanje habitatov in biotske raznovrstnosti ipd. Ena ključnih slabosti programa je, da je že do sedaj predvideval visoko soudeležbo oz. nižjo stopnjo sofinanciranja (50 %) kot ostali izpostavljeni zunanji viri financiranja. Predvidevamo, da bo tudi v prihodnje enako.

Uporaba zunanjih virov financiranja razbremenjuje proračun MOL, omogoča dostop do znanja in prenos dobrih praks iz tujine ter krepi mednarodno prepoznavnost MOL, s tem pa tudi njen ugled.

Ob tem sicer velja opozoriti, da uspešna priprava, prijava in izvedba projektov, sofinanciranih iz različnih zunanjih virov, zahteva nekoliko prilagojen način delovanja oz. izvajanja SRPUK MOL 2021-2027, zaradi česar »podporni mehanizmi« ter operativno sodelovanje različnih teles MOL predstavljajo tako pomemben oz. ključni element uspešne izvedbe strategije.

Spremljanje in vrednotenje

6

Spremljanje in vrednotenje izvajanja strategije

SRPUK MOL 2021–2027 predstavlja podlago za pripravo letnih operativnih načrtov izvajanja strategije, načrtovanje izvajanja aktivnosti in proračunskih sredstev MOL ter prijav projektov na v prejšnjem poglavju opredeljene in druge razpoložljive zunanje vire financiranja.

Spremljanje izvajanja SRPUK MOL 2021–2027 je predvideno sproti oz. na letni ravni. Za vsak ukrep je treba opredeliti nosilca ukrepa, ki je odgovoren za njegovo izvajanje, s tem pa tudi spremljanje in poročanje o doseženem napredku. Ob tem se na letni ravni spremljajo predvsem naslednji kazalniki dosežkov:

Ukrep	Naziv kazalnika dosežkov	Izhodiščna vrednost (leto)	Ciljna vrednost (2027)
UKREP 1.1 Zagotavljanje trajnostnega in usklajenega prostorskega razvoja na kmetijah in varovanja kmetijskih zemljišč na območju MOL	Smernice za okolju prijazno kmetovanje na ranljivih območjih z rednim letnim osveščanjem	0 (2021)	1 nabor smernic
	Število izvedenih akcij osveščanja	0 (2021)	28 (4 akcije osveščanja na leto)
	Strokovna podlaga za opredelitev trajno varovanih kmetijskih zemljišč	0 (2021)	1
	Število postopkov za širitev in preselitev kmetij	24 (2020)	20 novih postopkov
UKREP 1.2 Izboljšanje pogojev za delo in pridelavo na kmetijah ter spodbujanje ekološkega načina kmetovanja	Delež z razpisi MOL podprtih kmetijskih gospodarstev	7,6 % (2019)	Povečanje za 2,4 % oz. skupno na 10 %
	Število izvedenih pilotnih prenosov dobrih praks	0 (2021)	5
	Število izvedenih komasacij in drugih agrarnih operacij	2 (2021)	Povečanje za 1 oz. skupno na 3
	Dolžina vzdrževanih poljskih poti iz sredstev MOL letno (km)	25 km (2021)	25 km
	Število na novo registriranih dopolnilnih (gospodarskih) dejavnosti na KMG	272 (2021)	Povečanje za 30 oz. skupno na 302
UKREP 1.3 Trajnostno in aktivno upravljanje gozdov	Število združenj lastnikov gozdov	0 (2021)	Vsaj 1
	Površina gozdov v lasti MOL	202 ha (2021)	262 ha
UKREP 1.4 Prepoznavanje in aktivacija potencialov urbanega kmetijstva	Število vrtičkov v upravljanju MOL	849 vrtičkov (2021)	1.150 vrtičkov
	Vzpostavljen program za nadaljnji razvoj vrtičkarstva	0 (2021)	1
	Število poskusov projektov oz. pilotov vzpostavitve urbanega kmetijstva na območju MOL	0 (2021)	3
	Število izobraževalnih, skupnostnih in terapevtskih vrtov	1 (2021)	3
	Število čebeljih družin na območju MOL in znotraj avtocestnega obroča	Urbano: 700 Ruralno: 3.900 (2021)	Urbano: 600 Ruralno: 4.200

UKREP 2.1 Krepitev zmogljivosti in povezovanje ponudnikov	Število izvedenih izobraževanj in njihovih udeležencev	251 izobraževalnih aktivnosti* z 2.934 udeleženci (2019)	Izvedba 1 izobraževalnega programa z vsaj 100 udeleženci
	Število organiziranih ogledov dobrih praks doma ali v tujini	60 (2019)	5 na leto oz. skupno 35
	Izveden začetni monitoring o številu KMG z na novo razvitim izdelkom, storitvijo ali dejavnostjo na podlagi udeležbe v preteklem programu krepitve zmogljivosti	0 (2021)	1
	Število novih pobud za organiziranje lokalnih skupin proizvajalcev in kratkih verig	5 (2021)	Povečanje za 10 ali več
UKREP 2.2 Uskladitev trženja in prodajnih kanalov dobrin podeželja	Število vzpostavljenih prodajnih mest na domu, tržnicah in prek e-trženja	21 (2021)	Povečanje za 20 oz. skupno na 41
	Število na novo vzpostavljenih kratkih verig	5 (2021)	Povečanje za 3 oz. skupno na 8
	Število na novo vzpostavljenih lokalnih blagovnih znamk	2 (2021)	Povečanje za 1 oz. skupno na 3
	Izveden začetni monitoring o deležu kmetijskih gospodarstev z vzpostavljeno neposredno prodajo kmetijskih izdelkov	0 (2021)	1
UKREP 3.1 Povečanje prepoznavnosti podeželja in osveščanje meščanov	Število publikacij za promocijo podeželja in lokalno pridelane hrane	6 (2021)	Povečanje za 2 oz. skupno na 8
	Število prireditev za promocijo izdelkov in storitev podeželja	12 (2021)	4-krat na leto, skupaj 28
	Število izvedenih kampanj s področja osveščanja o pomenu kmetijstva in gozdarstva	0 (2021)	1 na leto oz. skupno 7
UKREP 3.2 Vzpostavitev posebnih programov na kmetijah v okviru participativnega urbanega kmetijstva	Število izobraževalnih kmetij	0 (2021)	5
	Število socialnih in terapevtskih kmetij	0 (2021)	2
	Število socialnopodjetniških partnerstev na kmetijah	0 (2021)	1
UKREP 4.1 Spodbujanje usklajenega in aktivnega delovanja različnih interesnih skupin	Število prireditev in aktivnosti v organizaciji društev in interesnih združenj	4 na leto (2021)	4 na leto oz. skupno 28
	Število razvojnih projektov, ki jih je izvedel LAS v okviru pristopa CLLD na območju MOL	2 (2021)	Povečanje za 3 oz. skupno na 5
UKREP 4.2 Ohranjanje tradicionalne kulturne krajine in dediščine	Število enot naravne in kulturne dediščine, vključenih v različne programe na podeželju	2 (2021)	Povečanje za 5
	Število obnovljenih gospodarskih objektov nepremične kulturne dediščine	24 (2014-2019)	Povečanje za 15
	Število izvedenih učnih delavnic za prenos tradicionalnih znanj	4 (2014-2019)	Povečanje za 5

PODPORNI MEHANIZEM 1 Tehnična podpora, strokovno svetovanje in komunikacija	Vzpostavljena in delujoča točka za tehnično podporo, strokovno svetovanje in komunikacijo (vključno s portalom e-PODEŽELJE)	0 (2021)	1
	Razvita e-aplikacija o informacijah Opazovalno napovedovalne službe KIS	0 (2021)	1
	Letna poročila o izvajanju SRPUK MOL 2021-2027	0 (2021)	7
	Izvedeno vmesno vrednotenje SRPUK MOL 2021-2027	0 (2021)	1
PODPORNI MEHANIZEM 2 Izvajanje projektov in krepitev mednarodne prepoznavnosti MOL	Število oddanih prijav projektov na razpise na državni in EU-ravni	5 (2021)	Povečanje za 5 ali več
	Število odobrenih oz. izvedenih projektov na državni in EU-ravni	3 (2021)	6

* Pri tem kazalniku gre za razdrobljene oz. posamezne izobraževalne aktivnosti, ki med seboj niso bile povezane v usklajen in zaokrožen program, tako kot je to predvideno s to strategijo, ki predvideva letno izvedbo usklajenega programa.

Naslednji kazalniki rezultatov so prvenstveno predmet vmesnega vrednotenja SRPUK MOL 2021-2027, predvidenega v letu 2024, in končnega vrednotenja SRPUK MOL 2021-2027, predvidenega v letu 2028 oz. v okviru priprave nove SRPUK MOL 2028-2034.

Ukrep	Naziv kazalnika rezultatov	Izhodiščna vrednost (leto)	Ciljna vrednost (2027)
UKREP 1.1 Zagotavljanje trajnostnega in usklajenega prostorskega razvoja na kmetijah in varovanja kmetijskih zemljišč na območju MOL	Površina trajno varovanih kmetijskih zemljišč na območju MOL	Ni podatka, saj ni strokovnih podlag (2021)	Površina trajno varovanih kmetijskih zemljišč, opredeljenih v OPN
	Površina kmetijskih zemljišč, prilagojenih podnebnim spremembam: a) Površina kmetijskih zemljišč s pridelavo v zaščiteneh prostorih b) Površina nasadov s protitočno zaščito c) Površina kmetijskih zemljišč z namakanjem	a) 7,9 ha (2021) b) 7,5 ha (2021) c) 64,9 ha (Namakalna zadruga Dobrunje, 2021), 7,9 ha - zaščiteni prostori	a) Povečanje za 5 ha b) Povečanje za 2 ha c) Povečanje za 35 ha (novi namakalni sistemi)
UKREP 1.2 Izboljšanje pogojev za delo in pridelavo na kmetijah ter spodbujanje ekološkega načina kmetovanja	Število KMG z več kot 80 % kmetijskih zemljišč v MOL	512 (2021)	450
	Število zaposlenih oz. pokojninsko zavarovanih na KMG	487 (2021)	400
	Delež kmetij z ekološkim načinom kmetovanja	36 (4,23 %) (2021)	Povečanje za 10 oz. skupno na 46 (5,41 %)
	Delež KMG z dopolnilno dejavnostjo	8,5 % (2021)	Povečanje za 2,5 % oz. skupno na 10 %
UKREP 1.3 Trajnostno in aktivno upravljanje gozdov	Število organiziranih skupnih sečenj	2 (2021)	14

UKREP 1.4 Prepoznavanje in aktivacija potencialov urbanega kmetijstva	Površina, namenjena vrtničarstvu na območju MOL	9 ha (2021)	12 ha
UKREP 2.1 Krepitev zmogljivosti in povezovanje ponudnikov	Število KMG z na novo razvitim izdelkom, storitvijo ali dejavnostjo na podlagi udeležbe v programu krepitve zmogljivosti	Ni znano - izvede se začetni monitoring (2021)	Povečanje za 10
	Število delujočih lokalnih skupin proizvajalcev in kratkih verig	5 (2021)	Povečanje za 5 oz. skupno na 10
UKREP 2.2 Usklajevanje trženja in prodajnih kanalov dobrin podeželja	Delež kmetijskih gospodarstev z vzpostavljeno neposredno prodajo kmetijskih izdelkov	Ni podatka - potrebna vzpostavitev monitoringa (2021)	Povečanje za 20 %
UKREP 3.1 Povečanje prepoznavnosti podeželja in osveščanje meščanov	Delež anketiranih meščanov, ki so vsaj enkrat letno uporabili izdelke in storitve podeželja	Ni podatka - potrebna vzpostavitev monitoringa (2021)	Povečanje na 50 % ali več
UKREP 3.2 Vzpostavitev posebnih programov na kmetijah v okviru participativnega urbanega kmetijstva	Število institucij, vključenih v izobraževalne programe, povezane s kmetijstvom	0 (2021)	40
	Število oseb ranljivih skupin, vključenih v socialne in terapevtske kmetije	0 (2021)	10
	Število oseb, vključenih v socialno podjetništvo	0 (2021)	5
UKREP 4.1 Spodbujanje usklajenega in aktivnega delovanja različnih interesnih skupin	Število strokovnih društev na podeželju MOL	16 društev (2021)	16 društev
UKREP 4.2 Ohranjanje tradicionalne kulturne krajine in dediščine	Število prenovljenih in vsebinsko nadgrajenih tematskih poti od vseh tematskih poti	0 (2021)	2
	Delež obnovljenih enot evidentirane kulturne dediščine (etnološka dediščina)	48 % od 100 enot (2007-2019)	Povečanje na 63 %
PODPORNI MEHANIZEM 1 Tehnična podpora, strokovno svetovanje in komunikacija	Število obiskov točke za tehnično podporo, strokovno svetovanje in komunikacijo	0 (2021)	1.500
	Ocena uspešnosti in učinkovitosti delovanja točke za tehnično podporo, strokovno svetovanje in komunikacijo v okviru končnega vrednotenja SRPUK MOL 2021-2027 (izvedeno v okviru priprave SRPUK MOL 2028-2034)	0 (2021)	1
PODPORNI MEHANIZEM 2 Izvajanje projektov in krepitev mednarodne prepoznavnosti MOL	Vzpostavljena partnerstva na državni in mednarodni ravni	0 (2021)	3
	Ocena uspešnosti in učinkovitosti izvajanja strateških projektov v okviru končnega vrednotenja SRPUK MOL 2021-2027 (izvedeno v okviru priprave SRPUK MOL 2028-2034)	0 (2021)	1

Priloga

Opis aktivnosti

SRPUK MOL

2021-2027

Cilj 1

Zagotovljeni ustrezni pogoji za kakovostno pridelavo hrane in doseganje višje stopnje samooskrbe

UKREP 1.1

Zagotavljanje trajnostnega in usklajenega prostorskega razvoja na kmetijah in varovanja kmetijskih zemljišč na območju MOL

KLJUČNE AKTIVNOSTI

KRATEK OPIS VSEBINE KLJUČNIH AKTIVNOSTI

A1.1.1

Sistematično spremljanje stanja naravnih virov

Aktivnost obsega nadaljevanje sistematičnega spremljanja stanja naravnih virov in kakovosti pridelkov, ki se na območju MOL v različnih oblikah izvaja že od leta 2001. Kot prvi izvedbeni korak se pripravi terminski in vsebinski načrt izvajanja meritev, ki opredeli tudi to, katere ključne parametre se spremlja (npr. rodovitnost in onesnaženost tal, vsebnost nevarnih snovi v pridelkih itd.). Nato se meritve redno izvajajo, poročila pa javno objavljajo. Na podlagi rezultatov se izvaja redno obveščanje in izobraževanje kmetijskih gospodarstev. Glede na vsakoletne rezultate analiz se obseg spremljanja stanja naravnih virov in kakovosti pridelkov sproti prilagaja ugotovitvam meritev.

V okviru enega od projektov, financiranih iz drugih virov financiranja, v katerem MOL nastopa kot partner, se izdela smernice za okolju prijazno kmetovanje na ranljivih območjih (npr. vodovarstvenih območjih, območjih NATURA 2000 ipd.). Če to ne bo mogoče, se lahko tovrstna strokovna podlaga pripravi tudi iz presežnih lastnih virov financiranja.

A1.1.2

Zagotavljanje zadostnih in primernih površin za delovanje kmetijskih gospodarstev

Ključni namen aktivnosti je omogočanje razvoja kmetij na območju MOL. Te za svoj razvoj nujno potrebujejo ustrezna trajno varovana kmetijska zemljišča. Slednja je treba skladno z veljavno zakonodajo opredeliti v procesu priprave naslednjega OPN, v proces priprave pa se bo v luči strokovne podpore vključil tudi Oddelek za varstvo okolja, Odsek za razvoj podeželja. Aktivnost predvideva intenzivnejše sodelovanje z Oddelkom za urejanje prostora ter Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS (oz. izbranim pripravljavcem strokovnih podlag) tudi z vidika omogočanja razvoja in izkoriščanja potencialov kmetijskih gospodarstev kot posebne prostorsko-načrtovalske kategorije.

Mnoga kmetijska gospodarstva se zaradi hitre urbanizacije srečujejo z vse večjimi omejitvami, tako da je v skrajnem primeru nujna njihova preselitev. Oddelek za varstvo okolja, Odsek za razvoj podeželja bo v okviru te aktivnosti še naprej ponujal pomoč pri zagotavljanju območij za morebitno preseljevanje kmetij oz. omogočanje njihovih širitev. Kot nadgradnjo obstoječih aktivnosti bo v okviru ukrepa 2.1 Oddelek za varstvo okolja, Odsek za razvoj podeželja izvedel tudi osveščevalno aktivnost o postopkih spremembe namembnosti kmetijskih zemljišč za potrebe kmetijskih gospodarstev.

V okviru enega od projektov, financiranih iz drugih virov financiranja, v katerem MOL nastopa kot partner, se izdelajo strokovne podlage za določitev neizkoriščenih potencialov kmetijstva in tudi kategorizacijo ter reaktivacijo opuščenih kmetijskih zemljišč prek rešitev, razvitih v sodelovanju z lastniki tovrstnih zemljišč.

A1.1.3

Krepitev odpornosti na posledice podnebnih sprememb

Aktivnost obsega pripravo smernic za prehod na kmetovanje, prilagojeno podnebnim spremembam, prepoznavanje primerov dobre prakse v Sloveniji in tujini, njihov demonstracijski prikaz in prenos na območje MOL prek pilotnih projektov. Na dolgi rok se seveda pričakuje čim širše uveljavljanje smernic na območju MOL, vendar tega ni mogoče pričakovati v časovnem okviru te strategije. V okviru ukrepa 2.1 bo tematika prilagajanja podnebnim spremembam obravnavana kot ena ključnih tematik.

V okviru enega od projektov, financiranih iz drugih virov financiranja, v katerem MOL nastopa kot partner, se izdela strateška podlaga za kategorizacijo kmetijskih zemljišč glede na ranljivost na podnebne spremembe. Na podlagi slednje se smernice za prehod na kmetovanje, prilagojeno podnebnim spremembam, nadgradijo s predlogi prilagoditev kmetij (npr. zamenjava kultur, zamenjava tehnoloških pristopov in praks ipd.) ter krepitvijo načel trajnostne in krožne rabe naravnih virov (npr. namakanje na vodovarstvenih območjih v zameno za ekološko pridelavo ipd.).

Izboljšanje pogojev za delo in pridelavo na kmetijah ter spodbujanje ekološkega načina kmetovanja

KLJUČNE AKTIVNOSTI	KRATEK OPIS VSEBINE KLJUČNIH AKTIVNOSTI
A1.2.1 Spodbujanje razvojnih naložb na kmetijskih gospodarstvih	Aktivnost predvideva sofinanciranje naložb na KMG na področjih, ki omogočajo: • digitalizacijo (vodenje evidenc in delovnih procesov), • pridelavo zelenjave in zelišč v rastlinjakih, • povečanje skladiščnih zmogljivosti, • naložbe v opremo za blažjenje podnebnih sprememb (npr. oprema za oroševanje, namakanje, protitočne mreže), • naložbe v opremo na področju dopolnilnih dejavnosti, • naložbe v opremo za zmanjšanje smradu in izboljšanje učinkovitosti pri uporabi organskih gnojil, • naložbe v stroje in opremo za nekemično obvladovanje škodljivih organizmov in precizno kmetovanje. Prednost na razpisih bodo imeli inovativni pristopi in napredne tehnologije, usmerjeni v razvoj kmetij na omenjenih področjih. Z namenom racionalne porabe sredstev in maksimiranja izkoristka naložbe bodo imele prednost skupne naložbe, ki jih izvedeta vsaj dva ali več KMG skupaj. Prav tako bodo imele prednost na razpisih kmetije z ekološko pridelavo in kmetije, ki izvajajo druge pomembne ukrepe, npr. KOPOP ipd. Dodatne točke lahko prinesejo tudi udeležbe na strokovnih izobraževanjih in prikazih, ki bodo potekali v okviru aktivnosti 1.2.2.
A1.2.2 Krepitev inovacijskega in tehnološkega potenciala kmetijskih gospodarstev	Krepitev inovacijskega in tehnološkega potenciala kmetijskih gospodarstev je izjemnega pomena za povečanje njihove konkurenčnosti in sposobnosti prilagajanja podnebnim spremembam in sledenje spremembam na trgu. Aktivnost predvideva povečanje znanja pridelovalcev na naslednjih področjih: • Uvajanje novosti na različnih področjih pridelave in predelave ter demonstracijski prikazi novejših tehnologij pridelave tako na kmetijah kot v strokovnih inštitucijah. • Posebna pozornost je namenjena spodbujanju uvedbe načel krožnega gospodarstva in uporabe trajnostnih tehnologij ter materialov na kmetijah (npr. spodbujanje uporabe biorazgradljive plastike v vrtnarstvu ali uvedba tehnologij sušenja sena namesto baliranja trave itd.). • Posebna pozornost je namenjena ekološkemu kmetijstvu. Za dvig kakovosti in relevantnosti podanih informacij je potrebno ustrezno sodelovanje relevantnih strokovnih inštitucij. Za koordinacijo sodelovanja je zadolžen Oddelek za varstvo okolja, Odsek za razvoj podeželja.
A1.2.3 Sofinanciranje in podpora pri izvedbi komasacij in drugih agrarnih operacij ter vzdrževanje poljskih poti v lasti MOL	Aktivnost je namenjena sofinanciranju komasacij, različnih agrarnih operacij (npr. komasacij, namakalnih sistemov ipd.) in vzdrževanju infrastrukture (poljskih poti) na kmetijskih zemljiščih v lasti MOL. Vzdrževanje poljskih poti spada med redna dela Oddelka za varstvo okolja, Odseka za razvoj podeželja, namenjena ohranjanju dostopa do kmetijskih zemljišč ter tudi rekreativnim dejavnostim občanov. Aktivnosti z izvedbo agrarnih operacij (predvsem komasacij) so odvisne od interesa lastnikov zemljišč, zato je ena izmed nalog Oddelka za varstvo okolja, Odseka za razvoj podeželja obveščanje o tej možnosti in koristih ter ob izkazanem interesu izpeljava razpisa, vodenje postopka in koordinacija aktivnosti.
A1.2.4 Razvoj obstoječih in spodbujanje novih dopolnilnih dejavnosti na kmetijskih gospodarstvih	Aktivnost naslavlja nadaljevanje razvoja dopolnilnih dejavnosti, predvsem v smislu razvoja novih produktov, racionalizacije na posameznih kmetijah in povezovanja izvajalcev dopolnilnih dejavnosti. Pri izvedbi je predvideno tesno sodelovanje s KSS. Predvidena je aktivna pomoč pri vzpostavitvi in razvoju dejavnosti na posameznih kmetijah in povezovanju kmetij prek točke za tehnično podporo in posvetov s strokovnjaki. Predvidena je tudi organizacija ogledov dobrih praks doma in v tujini. Prednost na razpisih bodo imeli inovativni pristopi in oblike dopolnilnih dejavnosti ter takšne, ki temeljijo na medsebojnem povezovanju ali ki izhajajo iz doseženih rezultatov drugih ciljev te strategije.

Trajnostno in aktivno upravljanje gozdov

KLJUČNE AKTIVNOSTI

KRATEK OPIS VSEBINE KLJUČNIH AKTIVNOSTI

A1.3.1

Spodbujanje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi na območju MOL

Aktivnost je usmerjena v komunikacijo in podporo lastnikom gozdov pri:

- povezovanju lastnikov gozdov,
- svetovanju pri organizaciji del in izbiri izvajalcev,
- urejanju gozdnih prometnic,
- spodbujanju gojitvenih del za povečevanje stabilnosti pestrosti sestojev (medovita drevesa) in povečevanje odpornosti gozdov proti podnebnim spremembam,
- podpori delovanja združenja lastnikov gozdov in aktivnem sodelovanju v društvu in
- podpori pri oblikovanju lokalne gozdno-lesne verige.

Aktivnosti se v celoti izvajajo skupaj z Oddelkom za gospodarske dejavnosti in promet MOL.

A1.3.2

Nakup gozdov

MOL si je kot eno od prednostnih nalog v okviru Strategije razvoja mestnih gozdov Ljubljane 2020–2030 zastavila povečevanje lastništva gozdnih zemljišč v mestnih gozdovih. Tja tudi načrtno usmerja sredstva za odkup gozdov, ki imajo velik javni pomen, so pomembni za izvajanje socialnih funkcij gozdov oziroma so tako obremenjeni z obiskovalci, da je njihova proizvodna funkcija zelo omejena.

Prepoznavanje in aktivacija potencialov urbanega kmetijstva

KLJUČNE AKTIVNOSTI

KRATEK OPIS VSEBINE KLJUČNIH AKTIVNOSTI

A1.4.1

Spodbujanje razvoja urbanega vrtničkarstva

Glede na pridelavo urbane vrtove ločujemo na tiste, ki so usmerjeni v individualno pridelavo (družinski in najemni vrtovi), in tiste, ki temeljijo na kolektivnih shemah (izobraževalni, terapevtski in skupnostni vrtovi). Poleg prizadevanja za (vsaj delno) samozadostnost omogočajo tudi rekreacijo in turizem ter lahko znatno prispevajo k urbanemu družabnemu življenju, še posebej družbeno izključenih ljudi. Aktivnost je prednostno usmerjena v:

- Nadaljevanje omogočanja in spodbujanja razvoja urbanega vrtničkarstva na območjih, predvidenih v OPN MOL, tudi v mestnem okolju (obstoječi sistem najemnih vrtove).
- Spodbujanje ogledov dobrih praks urbanega vrtničkarstva.
- Spodbujanje vzpostavitve izobraževalnih vrtove kot pedagoškega orodja za učenje pridelave, predelave in uživanja hrane, ozaveščanje javnosti in širjenje idej, delno lahko tudi v okviru osnovnih in srednjih šol.
- Spodbujanje vzpostavitve skupnostnih vrtove: vzpostavljeni na podlagi pobud od spodaj navzgor in skupnostno upravljani; pridelava hrane in omogočanje drugih dejavnosti, na primer druženja. Skupnostni vrtovi niso neposredno osredotočeni na vključevanje ranljivih skupin, a so namenjeni meščanom v določenem okolju na splošno; ranljivi posamezniki se vključijo v skupnost.
- Spodbujanje vzpostavitve terapevtskih vrtove, ki so urejeni ob ustanovah za oskrbo ljudi s težavami s telesnim in duševnim zdravjem (za invalide ali osebe z motnjami v duševnem razvoju ali zdravstvenimi težavami – odvisniki od alkohola, duševno prizadeti itn.); namenjeni so kontemplaciji in aktivni pridelavi hrane.

Vse navedeno se izvaja v okviru vnaprej pripravljenega programa vrtničkarstva. Ob tem je treba zagotoviti evidentiranje potencialov, saj marsikje na območju MOL že obstajajo t. i. neuradni vrtnički, kjer se pridelava hrane izvaja na nezazidanih ali opuščenih zemljiščih, ki niso registrirani, regulirani in niso predmet javnih politik. V okviru zemlje od projektov, financiranih iz drugih virov financiranja, v katerem MOL nastopa kot partner, se izdelajo smernice za urbano kmetijstvo v MOL, opredelijo območja ter določijo njihova primernost za izvajanje tovrstnih aktivnosti. Ob tem se posebna pozornost nameni izkoriščanju degradiranih območij v mestu in okolici za postavljanje vrtove, rastlinjakov in pridelave v zaprtih prostorih ter izkoriščanju zelenih streh in drugih objektov za pridelavo nekaterih zelenjadnic in zelišč za lastno svežo uporabo.

A1.4.2

Spodbujanje razvoja urbanega kmetijstva

Aktivnost je prednostno usmerjena v:

- Prepoznavanje možnih lokacij in zainteresiranih lastnikov stavbnih zemljišč za vzpostavitev različnih oblik urbanega kmetijstva s ciljem oblikovanja projektnih partnerstev in izvedbe pilotnih in demonstracijskih projektov.
- Spodbujanje postavitve zelenih streh, balkonov, sten, fasad in drugih objektov, namenjenih pridelavi hrane tudi na stavbnih zemljiščih.
- Spodbujanje ogledov dobrih praks urbanega kmetijstva.
- Spodbujanje vzpostavitve izobraževalnih primerov urbanega kmetijstva za promocijo pridelave in predelave v urbanem prostoru, ozaveščanje javnosti in širjenje idej, delno lahko tudi v okviru osnovnih in srednjih šol.

Ob tem ne smemo pozabiti, da se na območju MOL nahajajo tudi kmetije, ki so svoje poslovne strategije prilagodile svoji lokaciji v mestu ali na njihovem obrobju. Delimo jih v dve skupini:

- Kmetije, ki se usmerjajo v pridelavo hrane in drugih kmetijskih izdelkov (npr. zdravilna zelišča, rože, rastlinska vlakna, kozmetika ipd.) in so že aktivno podprte v okviru ukrepov 1.1 in 1.2.
- Kmetije, ki ustvarjajo priložnosti za počitek, izobraževanje in terapevtske storitve (glej ukrep 3.2).

Slednjim je treba v okviru aktivnosti nameniti posebno pozornost in jih pri njihovem nadaljnjem razvoju podpreti, saj lahko postanejo eden ključnih partnerjev. Aktivnost se lahko v celoti naslovi prek enega od projektov, financiranih iz drugih virov financiranja, v katerem MOL nastopa kot partner.

A1.4.3
Podpora
nadaljnega
razvoja urbanega
čebelarstva in z
njim povezanih
aktivnosti

MOL je v zadnjem obdobju uspešno podprla razvoj urbanega čebelarstva in s programom Čebelja pot v Ljubljani pridobila tudi status mesta z dobro urbano prakso. Slednjo je v okviru projekta BeePathNet uspešno prenesla tudi v pet drugih evropskih mest. V okviru slednjega je pripravila Vizijo razvoja Čebelje poti ter Akcijski načrt za njeno implementacijo. Ukrep tako naslavlja nadaljnji razvoj urbanega čebelarstva in z njim povezanih aktivnosti, saj se je celoten program Čebelje poti že sedaj izvajal v okviru rednih delovnih nalog Oddelka za varovanje okolja, Odseka za razvoj podeželja. Ob tem je Oddelek za varovanje okolja, Odsek za razvoj podeželja uspešno pridobil EU-sredstva za njen nadaljnji razvoj ter Ljubljano umestil na mednarodni zemljevid evropskih mest z vodilno vlogo v uvajanju trajnostnih urbanih praks. Zaradi široke povezljivosti programa Čebelja pot s turizmom, razvojem podeželja in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah in tudi izobraževanjem, kulturo in osveščanjem javnosti Čebelja pot predstavlja model, ki ga velja razvijati, širiti in povezovati z drugimi področji. Ob tem je lahko nadaljnji razvoj urbanega čebelarstva v okviru MOL tesno povezan z nadaljnjimi mednarodnimi projekti.

Cilj 2

Dobro povezani ponudniki in ponudba podeželja

UKREP 2.1

Krepitev zmogljivosti in povezovanje ponudnikov

KLJUČNE AKTIVNOSTI

KRATEK OPIS VSEBINE KLJUČNIH AKTIVNOSTI

A2.1.1

Krepitev znanja ponudnikov

Gre za eno ključnih aktivnosti, od uspešnosti izvedbe katere je neposredno ali posredno odvisno tudi doseganje številnih drugih rezultatov te strategije. Ob tem gre za aktivnost, ki se je v manj dosledni obliki izvajala že do sedaj, zato so tako vsebine kot ključni deležniki deloma že določeni, potrebe pa deloma že prepoznane. Krepitev in prenos znanja se na podeželju danes že izvajata prek različnih oblik izobraževanja. Večina od njih poteka v koordinaciji s Kmetijsko svetovalno službo (KSS) pri KGZS, nekatera pa tudi v sodelovanju z različnimi društvi in interesnimi združenji. Za uspešno izvedbo aktivnosti in doseganje zastavljenih rezultatov so ključnega pomena predvsem naslednji uvodni koraki:

- Dokončana določitev ključnih vsebin ter na njihovih sklepih pripravljen program krepitve znanj ponudnikov.
- Vzpostavljena mreža izvajalcev programa krepitve znanj ponudnikov na ravni Slovenije (po potrebi se lahko vključi tudi tuje strokovnjake).

Glede na pomen aktivnosti je treba začeti z njenim izvajanjem čim prej. Podpora v okviru ukrepa se prednostno namenja:

- Podpiranju ciljno naravnanih izobraževanj za kmetijska gospodarstva, ki ležijo na ekološko pomembnih območjih, ranljivih območjih znotraj NATURE 2000 in prispevnih območjih vodnih teles površinskih in podzemnih voda.
- Spodbujanju pridobivanja znanj s področja digitalnih spretnosti, sodobnih oblik in metod pridelave in predelave kmetijskih izdelkov ter njihovega trženja.
- Strokovnim izobraževanjem in usposabljanjem (tudi s tujimi strokovnjaki) ter organizaciji ogledov dobrih praks tako v Sloveniji kot tujini.
- Drugim ključnim vsebinam, opredeljenim v programu krepitve znanj ponudnikov.

A2.1.2

Spodbujanje različnih oblik povezovanja ponudnikov hrane na območju MOL

Poleg organizacij proizvajalcev, katerih ustanavljanje na državni ravni podpira skupna kmetijska politika in ki so praviloma sektorsko zasnovane, pomembno obliko povezovanja predstavljajo tudi manjše skupine proizvajalcev, ki se oblikujejo na lokalni ravni. Podpora v okviru predlaganega ukrepa je namenjena:

- Sofinanciranju animacije za vzpostavitev in delovanje manjših lokalnih skupin proizvajalcev.
- Spodbujanju formalnega in neformalnega sodelovanja z drugimi razvojnimi akterji na podeželju in v mestu.
- Osveščanju javnih institucij in zavodov ter zainteresiranih podjetij o pomenu in prednostih lokalne oskrbe ter različnih operativnih možnostih aktivnega sodelovanja v kratkih lokalnih verigah.

Ob tem je ključnega pomena vzpostavitev visoke stopnje razumevanja ukrepa ter operativnega podpornega sistema za njegovo uveljavljanje znotraj MOL. Tako je treba v prvih letih izvajanja ukrepa nameniti več pozornosti promociji ukrepa znotraj javnih institucij in zavodov na območju MOL (kar naj temelji na primerih obstoječih dobrih praks), pri čemer posebno ciljno skupino predstavljajo osebe, ki organizirajo prehrano znotraj javnih zavodov.

Usklajevanje trženja in prodajnih kanalov dobrin podeželja

KLJUČNE AKTIVNOSTI

KRATEK OPIS VSEBINE KLJUČNIH AKTIVNOSTI

A2.2.1

Pomoč pri trženju in dvigovanju dodane vrednosti novih izdelkov in storitev na podeželju

Ponudniki hrane se poslužujejo različnih poti za postavitve svojih izdelkov na trg. Večina jih običajno kombinira različne oblike posredne in neposredne prodaje. Prav pri slednjih se v zadnjem obdobju uveljavljajo nekateri novi načini pridobivanja kupcev, ki so pretežno zasnovani na digitalnih pristopih. V okviru predlaganega ukrepa so podpore namenjene predvsem:

- Prodaji na domu, na sedežu kmetijskega gospodarstva (neposredno, v manjšem prodajnem prostoru, kupcem samoodjemalcem).
- Prodaji na tržnih prostorih (ulična prodaja v bližini infrastrukturnih objektov, prodaja na lokalni tržnici v okviru četrtinskih skupnosti, prodaja na priložnostnih prireditvah, potujoče prodajalne, dostava na dom ipd.).
- Spodbujanju e-trženja (vzpostavitev enotnega spletnega mesta, predstavitev ponudbe prek mobilne aplikacije ipd.).

Poleg neposrednega trženja na ravni posameznega kmetijskega gospodarstva je za dvigovanje dodane vrednosti izdelkov pomemben tudi skupen nastop na trgu. Podpore v okviru tega dela ukrepa so namenjene:

- Prepoznavanju drugih dobrih praks in njihovi promociji.
- Vzpostavljanju platform za komunikacijo, izmenjavo idej in povezovanje.

A2.2.2

Podpora pri vzpostavljanju in krepitvi kratkih verig

Zaradi majhne oddaljenosti med lokacijo pridelave in lokacijo potrošnje hrane so kratke oskrbne verige prav gotovo eden od pomembnejših mehanizmov za boljšo oskrbo MOL z lokalno pridelano hrano. V okviru podpore pri tem ukrepu sodi:

- Pomoč pri vzpostavitvi, organiziranju in promociji posameznih kratkih verig.
- Aktivna podpora pri vzpostavljanju sodelovanja med posameznimi ponudniki (ali skupinami ponudnikov) in lokalnimi porabniki hrane (javni zavodi – šole, vrtci, domovi za ostarele, bolnišnicami), ki so izkazali jasen interes in namen sodelovanja.

Na podlagi uspešno izvedenih aktivnosti je prav tako smiselno nadaljevati z že uveljavljenim organiziranjem »borz« oz. »srečanj ponudnikov in organiziranih potrošnikov«. Če bi se pokazalo kot smiselno, se lahko ta model nadgradi oz. razširi (npr. z dnevi odprtih vrat, drugimi promocijskimi aktivnostmi ljubljanskega podeželja ipd.). Ob tem je ključno obema stranema ponuditi ustrezno operativno in strokovno podporo, povezano z razrešitvijo ključnih odprtih pravnih in operativnih vprašanj.

A2.2.3

Pomoč pri vzpostavljanju lokalnih blagovnih znamk in njihovi promociji ter podpora pri pridobitvi certifikatov kakovosti

Lokalni izdelki z blagovno znamko se od podobnih razlikujejo po načinu proizvodnje in sestave, saj se morajo pri proizvodnji upoštevati točno določena in predpisana pravila. V okviru tega dela ukrepa se podpira:

- Promocija obstoječih lokalnih blagovnih znamk in pomoč pri njihovem trženju.
- Vzpostavitev novih lokalnih blagovnih znamk za posamezne izdelke in storitve ter pomoč pri pridobitvi certifikatov kakovosti, pri čemer mora pridelava, predelava potekati po že obstoječih standardih (vzpostavitev novih standardov ni predvidena).

Ob tem se prednostno podpira tiste obstoječe in nove blagovne znamke lokalnih izdelkov, ki imajo jasno določenega nosilca, že izdelan produkt oz. storitev ter načrt razvoja.

Cilj 3

Osveščeni in odgovorni meščani, ki aktivno podpirajo podeželje

UKREP 3.1

Povečanje prepoznavnosti podeželja in osveščanje meščanov

KLJUČNE AKTIVNOSTI

KRATEK OPIS VSEBINE KLJUČNIH AKTIVNOSTI

A3.1.1

Celovita promocija podeželja (dobrin, storitev) in njeno vključevanje v celovito turistično promocijo Ljubljane

Območje MOL je v zadnjih letih postalo pomembna turistična destinacija, pandemija pa je meščane opomnila na pomen, vabljlivost in dostopnost podeželja MOL. Obe ciljni skupini (meščani in obiskovalci) predstavljata pomemben ekonomski potencial in povsem dosegljivo možnost za doseganje dodane vrednosti dobrin podeželja. Ob zagotavljanju kakovostne ponudbe pa je prav tako pomembno, da se meščanov in obiskovalcev ne usmerja zgolj v mestno središče, temveč tudi v širši primestni in podeželski prostor. Temu cilju morajo slediti tudi podporne promocijske aktivnosti. Aktivnost ne obsega vsesplošne promocijske kampanje, saj predvideva, da se bodo promocijske aktivnosti izvajale pod okriljem sicer že vzpostavljenih širših promocijskih kampanj MOL (npr. Festival ljubljanskega podeželja ipd.). Tako aktivnost obsega predvsem zaokroževanje ponudbe podeželja, oblikovanje ključnih sporočil oz. zgodbe ljubljanskega podeželja, pripravo tematskih katalogov in brošur, promocijo ključnih dogodkov ter vključevanje vsega navedenega v celovito turistično promocijo Ljubljane. Ob tem pa je treba upoštevati, da promocija naslavlja tako meščane kot obiskovalce Ljubljane.

A3.1.2

Usklajevanje in podpora promocijskih aktivnosti in dogodkov za boljšo prepoznavnost ljubljanskega podeželja

Aktivnost obsega operativno izvedbo v prejšnjem ukrepu oblikovanih podaktivnosti. Za uspešno prodajo izdelkov in storitev sta dobra promocija in povečanje prepoznavnosti praktično nujna. Ukrep omogoča vzpostavitev novih tržnih poti, za kar je predvidena podpora pri:

- Organizaciji in sofinanciranju tradicionalnih prireditev za promocijo izdelkov podeželja (kulinarika, kultura, dediščina) v urbanem okolju (npr. Festival ljubljanskega podeželja).
- Vključevanju v druge promocijske aktivnosti in prireditve, ki se na območju mesta Ljubljana organizirajo za boljšo turistično prepoznavnost prestolnice.

Ob tem je ključnega pomena, da se danes razpršene aktivnosti povežejo in konsolidirajo, saj je le tako mogoče pričakovati sinergijske učinke danes razdrobljenih aktivnosti. Eno od priložnosti vsekakor ponuja Festival ljubljanskega podeželja, katerega trajanje oz. pogostost izvajanja bi se lahko povečala, obseg aktivnosti oz. vsebine pa razširil, tako da bi postal reden oz. obdobjni dogodek, ki bi povezoval in zaokroževal vse promocijske aktivnosti, povezane s podeželjem.

Enako pomembno je izmeriti učinke izvedbe celotnega ukrepa, zato je ključno na začetku (2022), v sredini (2024) in na koncu (2027) obdobja operativnega izvajanja strategije izvesti raziskavo javnega mnenja, ki bo podala izhodiščno vrednost in omogočila spremljanje napredka v prepoznavnosti podeželja pri meščanih.

A3.1.3
Osveščanje
prebivalstva
o pomenu
kmetijstva,
gozdov, lokalni
ponudbi ter
dediščini
podeželja

Osveščenost mestnega prebivalstva oziroma meščanov o pomenu gospodarskih dejavnosti, ki opredeljujejo podeželski prostor, je zaradi slabe obveščenosti pogosto pomanjkljiva, javno mnenje pa posledično enostransko. V okviru ukrepa se podpora namenja:

- Seznanjanju javnosti s ponudbo lokalno pridelane hrane, izdelkov in storitev na podeželju.
- Ozaveščanju prebivalstva (s poudarkom na mladih) o pomenu snovne in nesnovne dediščine podeželja (v okviru delavnic, drugih promocijskih aktivnosti, tematskih poti itd.).
- Ozaveščanju meščanov in splošne javnosti o pomenu kmetijstva in kmetijskih zemljišč pri zagotavljanju različnih storitev v prostoru ter prednostih uporabe lokalno pridelane hrane.
- Ozaveščanju meščanov in splošne javnosti o pomenu gozdarstva in storitvah gozda ter etičnih pravilih za gibanje po gozdu (gozdni bonton).
- Krepitvi razumevanja in pomena poklicev, povezanih s podeželjem, s ciljem pritegnitve mladih.

A3.1.4
Osveščanje
prebivalstva o
kakovostnem
življenjskem
okolju

V zadnjih letih MOL posveča veliko pozornosti povečanju osveščenosti javnosti o trajnostnem in sonaravnem razvoju, varovanju okolja in naravnih virov. Podeželje za meščane poleg prehransko oskrbnega potenciala predstavlja tudi pomemben poligon za izvajanje športno-rekreativnih aktivnosti. Da bi zagotovili trajnostno ohranitev tega prostora, se podpora namenja krepitvi pozitivnega (trajnostnega) odnosa do življenjskega okolja, ki ga ponuja podeželski prostor.

UKREP 3.2

Vzpostavitev posebnih programov na kmetijah v okviru
participativnega urbanega kmetijstva

KLJUČNE AKTIVNOSTI

KRATEK OPIS VSEBINE KLJUČNIH AKTIVNOSTI

A3.2.1
Povezovanje
kmetov in
izobraževalnih
ustanov v učnih
procesih

Kmetijstvo postaja vedno zahtevnejša dejavnost, ki temelji na najnovejših spoznanjih znanosti in stroke na področju pridelave in predelave hrane ter trajnostnega razvoja in varovanja okolja. Povezovanje raziskovalnih inštitutov in univerz ter KSS s kmetijami je ključno za hitrejši in učinkovitejši prenos znanja in uvajanje novih tehnologij v prakso. Za čim celovitejše vključevanje kmetij v lokalno okolje je pomembno, da so občani čim bolj seznanjeni z delovanjem kmetij, prednostmi lokalne pridelane hrane ter njihovo vlogo pri ohranjanju in zagotavljanju zdravega bivalnega okolja. Pomoč v okviru ukrepa je namenjena vzpostavitvi eksperimentalno-izobraževalnih kmetij:

- V ta namen je treba spodbujati razvoj kmetij s pedagoškim programom in njihovo promocijo zainteresirani javnosti: vrtcem in šolam, društvom, drugim nevladnim organizacijam.
- Na t. i. eksperimentalnih in izobraževalnih kmetijah bi se preizkušale nove kmetijske tehnologije, metode pridelave, vzgajale nove sorte in pasme ali razvijali modeli družbenih in gospodarskih interakcij z mestnim okoljem.

Preveriti je treba interes posameznih javnosti in vzpostaviti povezave med partnerji na podeželju, ki temeljijo na medsebojnem zaupanju, vzpostavljenih dolgoročnih odnosih in skupnih vrednotah. Ob tem je ključno zainteresiranim kmetijskim gospodarstvom zagotoviti izobraževanje o pedagoškem procesu in uporabi pedagoških orodij.

A3.2.2
Spodbujanje
razvoja eko-
socialnega
kmetijstva –
 vključevanje
socialno
ranljivih skupin v
posamezna dela
na kmetijah

V okviru eko-socialnega urbanega kmetijstva želi aktivnost vzpostaviti strukture, ki zavarujejo in podpirajo obseg ter trajanje vključevanja ranljivih skupin v družbo. S tega vidika ločimo dve vrsti kmetij:

- Socialne kmetije, ki se osredotočajo na reševanje družbenih problemov, kot so rehabilitacija ranljivih skupin in vključevanje družbeno izključenih skupin.
- Pri terapevtskih kmetijah je sodelovanje pri kmetijskih dejavnostih temelj spodbujanja telesnega ali duševnega zdravja in dobrega počutja, gre za t. i. delovno terapijo. To lahko vodi v ustvarjanje novih oblik bolj vključujoče ponudbe družbenih storitev.

Ob tem velja poudariti, da gre za dolgotrajne procese, ki so pogosto vezani na konkretne situacije in konkretno zainteresirane partnerje, pripravljene na sodelovanje. Posledično aktivnost v obdobju veljavnosti te strategije obsega predvsem:

- Vzpostavitev sistema evidentiranja potreb in posredovanja storitev skupaj z zainteresiranimi nevladnimi organizacijami in socialno-varstvenimi zavodi, ki delajo s socialno ranljivimi skupinami.
- Spodbujanje povezovanja dejavnosti kmetij s socialno ranljivimi skupinami z namenom njihovega vključevanja v posamezne lažje in manj zahtevne delovne procese na kmetijah, ki zahtevajo več ročnega dela (setev, oskrba in spravilo pridelkov ipd.). Večje potrebe in možnosti se kažejo predvsem na ekoloških kmetijah.
- Vzpostavitev stičnih točk, prek katerih se bodo lahko kmetije dogovorile za sodelovanje s temi skupinami (prek tehnične podpore).

Vse ostale aktivnosti v procesu, ki vodi do vzpostavitve prve eko-socialne kmetije, bodo vezane na morebitno izvedbo konkretnega projekta (najverjetneje financiranega s strani skladov EU) ali bodo sledile v prihodnjem programskem obdobju.

A3.2.3
Spodbujanje
razvoja
socialnega
podjetništva na
kmetijah

Socialno podjetništvo na kmetijah omogoča razvoj krožnega gospodarstva, v katerem so nekoč marginalizirane skupine v središču gospodarskih procesov. Pomeni lahko tudi eksperimentiranje z različnim razumevanjem koristi za dolgotrajno brezposelne. V Sloveniji že obstajajo modeli razvoja socialnega podjetništva na kmetijah (možna npr. predelava kmetijskih pridelkov kot samostojna socialnopodjetniška dejavnost ipd.), ki kmetijam zagotavljajo zanesljivo prodajo njihovih pridelkov, hkrati pa omogočajo zaposlitev težje zaposljivih oseb. Pomoč v okviru aktivnosti je namenjena:

- Odkrivanju zainteresiranih kmetij.
- Svetovanju in vzpostavljanju stikov in povezav med zainteresiranimi kmetijami in nevladnimi organizacijami.
- Spodbujanju naložb v tovrstnih partnerstvih.

Vse ostale aktivnosti v procesu, ki vodi do vzpostavitve prvega primera socialnega podjetja na kmetiji, bodo vezane na morebitno izvedbo konkretnega projekta (najverjetneje financiranega s strani skladov EU) ali bodo sledile v prihodnjem programskem obdobju.

Cilj 4

Vitalno, atraktivno in perspektivno podeželje z ohranjeno identiteto

UKREP 4.1

Spodbujanje usklajenega in aktivnega delovanja različnih interesnih skupin

KLJUČNE AKTIVNOSTI

KRATEK OPIS VSEBINE KLJUČNIH AKTIVNOSTI

A4.1.1

Spodbujanje delovanja društev ter vključevanje MOL v projekte LAS

Pomemben del razvojnih aktivnosti na podeželju izvajajo različna strokovna društva (npr. Društvo podeželske mladine, Društvo kmečkih žena, Kulturna društva itd.). MOL si želi okrepiti in intenzivirati sodelovanje s tovrstnimi deležniki pri razvoju podeželja, zato želi aktivnost usmeriti predvsem v aktivacijo in medsebojno programsko povezovanje društev, s tem pa tudi vzpostaviti možnost izkoriščanja sinergij. Aktivnost je tako usmerjena predvsem v:

- Spodbujanje aktivnega delovanja posameznih društev.
- Povezovanje društev z namenom krepitev zmogljivosti in vsebinskega sodelovanja.
- Vzpostavitev operativne skupine predstavnikov društev s ciljem krepitev sodelovanja, izboljšanja vsebin in programov ter izkoriščanja sinergij.
- Sofinanciranje priprave in izvedbe prireditev, ki jih društva organizirajo tako v urbanem kot tudi podeželskem prostoru MOL.

Aktivnost obsega tudi vključenost MOL v aktivnosti in projekte Lokalne akcijske skupine predvsem z vidika uporabe tega mehanizma za naslavljanje specifičnih tematik, zanimivih zunaj naselja Ljubljana.

A4.1.2

Sodelovanje z različnimi interesnimi skupinami prek projektnega povezovanja

V razvoj podeželskih območij na območju MOL se aktivno vključujejo tudi posamezne interesne skupine, ki prek projektnega povezovanja in sodelovanja pomembno prispevajo k uresničevanju razvojne strategije. Aktivnost je tako usmerjena predvsem v zagotavljanje pomoči pri vzpostavitvi in delovanju drugih interesnih skupin na območju MOL. Ob tem je treba poudariti, da so lahko tovrstne aktivnosti povezane z naslavljanjem konkretne problematike, ki se rešuje v okviru konkretnega projekta, ali pa pomenijo vzpostavitev trajnega komuniciranja z določeno interesno skupino.

Ohranjanje tradicionalne kulturne krajine in dediščine

KLJUČNE AKTIVNOSTI	KRATEK OPIS VSEBINE KLJUČNIH AKTIVNOSTI
A4.2.1 Ohranjanje naravne in kulturne dediščine ter njena promocija in vključitev v turistično ponudbo na podeželju	Z ohranjanjem naravnih vrednot in kulturne dediščine bo prebivalec MOL na eni strani omogočeno aktivno preživljanje prostega časa v zdravem in čim bolj neokrnjenem okolju, na drugi strani pa uživanje kulturnih dobrin v identitetno značilnem podeželskem prostoru. V skladu z načrti prostorske ureditve in razvojnimi programi so glavni poudarki namenjeni: • Ohranjanju naravnega ravnovesja, biogenetske skladnosti in značilne naravne podobe podeželja. • Ohranjanju neokrnjenosti in izvirnosti kulturnih sestavin dediščine in zagotavljanju podlag za njen obstoj, redno vzdrževanje in dostopnost. • Ohranjanju tradicionalnega poselitvenega in gradbenega vzorca na podeželju (ohranjanje vaških jeder). • Zagotavljanju pravice in možnosti občanov do uživanja naravne in kulturne dediščine in njenih vrednot. Ker gre za nadaljevanje že uveljavljenih ukrepov, aktivnost obsega tudi pregled v preteklosti podprtih projektov ter njihovo povezovanje z drugimi področji dela (npr. turizem, izobraževanje ipd.) z namenom njihove vsebinske aktivacije. Ob tem je treba preveriti potrebe in interes za prihodnje naložbe z jasnim poudarkom na podeželskih gospodarskih objektih, pri tem pa okrepiti vlogo stroke tako pri iskanju najboljših rešitev kot pri izboru podprtih projektov. Zaradi narave aktivnosti je smiselno poiskati sinergije s projekti, izvajanimi v okviru LAS.
A4.2.2 Ohranjanje in revitalizacija tradicionalnih znanj in delovnih postopkov ter razvoj novih inovativnih izdelkov	Na podeželskem območju MOL so še prisotna stara znanja in obrti, ki jih z modrostjo, bogatimi izkušnjami in življenjsko skromnostjo ohranjajo predvsem starejše generacije prebivalstva. Znanje, delovni postopki, orodja in jezik, ki ga domači mojstri pri delu uporabljajo, zaokrožujejo neprecenljivo dediščino podeželja. V okviru tega dela ukrepa se spodbuja: • Predstavitve in promocija dragocenih, že skoraj pozabljenih znanj in postopkov izdelave različnih izdelkov domače obrti ter njihova vidnost v okviru promocijskih aktivnosti. • Organiziranje učnih delavnic in seminarjev za prenos tradicionalnih znanj predvsem na mlajše starostne skupine prebivalstva. • Spodbujanje implementacije oziroma nadgradnje znanj domače obrti v sodobnejše inovativne oblike podjetništva.
A4.2.3 Nadgradnja in ureditev tematskih poti ter njihova vsebinska nadgradnja s promocijo naravne in kulturne dediščine ter turistične ponudbe podeželja	Pri vzpostavitvi turistične ponudbe podeželja je ključno aktiviranje notranjih virov, ki jih je treba ob ustrezni interpretaciji in promociji predstaviti obiskovalcem. Tematske poti sodijo med produkte, ki jih za različne namene uporablja lokalno prebivalstvo, ob ustrezni strategiji in promociji pa jih je možno vključiti tudi v turistično ponudbo. Predlagani ukrep je namenjen: • Spodbujanju idej za oblikovanje predlogov novih tematskih poti. • Promociji oziroma uveljavljanju vzpostavljenih tematskih poti. • Revitalizaciji opuščenih oziroma propadlih tematskih poti.

ISBN 978-961-6449-98-4

9 789616 449984